

I. NARRATIVA

I.1. NARRADORES GALEGOS

Abuín, Roberto, *Orfeo canta: Iniciación, signo e retorno*, Santiago de Compostela: Axóuxere Editora, col. Calíope, xullo 2018, 264 pp. (ISBN: 978-84-948553-2-0).

Obra do filósofo Roberto Abuín (Rianxo, 1979) cunha difícil categorización formal, ao atoparse entre o ensaio filosófico e a narrativa ficcional, á vez que inclúe elementos da prosa e da poesía. A obra reformula elementos dos mitos gregos clásicos (a figura central de Orfeo, o minotauro, personaxes como Epiménides, Morfeo...) para reformular o descenso ao inferno do personaxe principal, Orfeo, coa intención de plasmar unha experiencia autobiográfica do autor orixinada polo consumo de drogas.

Recensións:

- Diego Ameixeiras, “As ensinanzas de Orfeo”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, Libros Galego”, “1.280 almas”, 19 outubro 2018, p. 8.

Referénciase a produción do autor Roberto Abuín, cunha obra titulada, *Orfeo canta. Iniciación, signo e retorno*. Axóuxere editora encargouse da súa publicación.

- H. J. P., “Orfeo canta. Iniciación, signo e retorno”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 10 setembro 2018, p. 29.

Infórmase da publicación, levada a cabo pola editorial Axóuxere, do autor Roberto Abuín, cuxa obra se denomina *Orfeo canta. Iniciación & retorno*.

Agrafoxo, Xerardo, *O país sen fronteiras. Trinta días a través do Senegal*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Literaria, n.º 371, maio 2018, 320 pp. (ISBN: 978-84-9151-174-8).

Nesta novela, Xerardo Agrafoxo (Noia, 1952) conta o seu periplo polo Senegal durante trinta días. O libro abre coa seguinte dedicatoria: “A Ibrahima, Aïssatou, Daoura e Fátima, as primeiras descubertas camiño do País Bassari”, seguida dunha cita de Léopold Sédar Senghor. Agrafoxo comeza a súa andaina en Dakar e Saint-Louis, para logo afondar na cidade santa de Touba e iniciar a súa viaxe pola sabana africana co fin de achegarse ás tribos máis antigas de África do Occidente e coñecer a realidade senegalesa. Alí, o autor aproxímase ao modo de vida dos seus habitantes e toma consciencia dos problemas reais que sofren os senegaleses. O inicio da historia sitúase na viaxe en avión do autor a Senegal. Durante o voo, AgraFoxo dáse conta dos prexuízos que teñen os viaxeiros sobre Senegal e os seus habitantes. Ao longo da novela desenvólvense temas como o escaso turismo que ten o país, a presenza masiva de enfermidades como a Malaria ou o Ébola, o terrorismo, a deforestación, o cambio climático, etc. Todos os tópicos e prexuízos arredor do país senegalés aparecen introducidos no relato a través das conversas cotiás entre o autor e os diferentes personaxes cos que se vai atopando na súa viaxe. A novela consta de trinta capítulos con cadanseu título que rezan así: “Ás portas de Dakar”, “Os perigos da

Malaria”, “A muller de Saint-Exupéry”, “A aventura de Robert Dupas”, “A derradeira morada de Ahmadou Bamba”, “Conversa na escola”, “Sombras inesperadas”, “A xastraría de Tambacounda”, “Incidentes no camiño”, “O gardián do Baobab”, “A porfía de Margaux”, “Perdido”, “Os náufragos de Kolda”, “En Casamanza”, “Rumbo á illa de Karabane”, “Varado no río Gambia”, “Caiucos”, “Trauma”, “A casa natal de Senghor”, “As cartas”, “Estragos no clima”, “Nas praias de Saly”, “Confidencias”, “Noite no mosteiro”, “Camiño do lago Rosa”, “No labirinto”, “O festival de Bob Marley”, “Un mexicano na illa de Gorée”, “A porta do inferno” e “O país sen fronteiras”. A novela reflicte á perfección a problemática que padece o país e os estereotipos e prexuízos aínda hoxe presentes na sociedade.

Alcalá, Xavier, *The Making of*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Literaria, n.º 372, xuño 2018, 496 pp. (ISBN: 978-84-9151-178-6).

Obra narrativa de Xabier Alcalá (Cidade Real, 1947) que recolle a vida de Alfredo Mosquera Taboada, o menor da Casa dos Mosquera, tamén coñecidos polo alcume de *Coghomelo*, familia que tivo que emigrar polas dificultades económicas. Alfredo Mosquera será o último dos seus irmáns en emigrar e será acompañado polo seu amigo Xesús Pedreira Pedreira. Instálanse na cidade de Comodoro Rivadavia onde o Mosquera traballará como cociñeiro e o Pedreira pronto será enviado á Guerra Civil coas Brigadas Internacionais. Durante os anos que pasa alí, o Mosquera amosa unha personalidade conflitiva e violenta, o que lle vai traer moitas pelexas e problemas laborais. A súa incesante ambición económica levouno ao xogo de naipes, ao contrabando de drogas, á prostitución e á colaboración co réxime Nazi. Tamén foi un home moi mullereiro e algunha das mulleres coas que estivo quedaría embarazada. Entre todas estas mulleres tivo unha relación máis próxima a Balbina Enríquez, coa que chegou a convivir. Neste afán de enriquecemento, O Mosquera comezou a prostituír a Balbina e a quedar con parte do diñeiro, coa promesa de que así casarían. Balbina, ante o incumprimento desta promesa e acrecentada polo abusivo consumo de alcol, asasina ao Mosquera. Toda esta información é recollida por un colega do traballo do neto do Mosquera, quen comezou a interesarse pola historia do seu avó desaparecido. Grazas á axuda do xornalista Cholo poderán reconstruír toda a súa biografía e así recollela nunha novela.

Recensións:

- Ciprián Rivas, “A novela diferente sobre a emigración galega”, *Faro de Vigo*, “*El sábado*”, n.º 1.077, 21 xullo 2018, p. 3.

Dáse conta da saída ao mercado da novela de Xavier Alcalá, *The making of*. Esta obra editada por Galaxia, narra os sucesos dun emigrado en Bos Aires arredor dos anos 30.

- Armando Requeixo, “Letras austrais”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordésía”, n.º 1.046/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.046, “máis Libros”, 29 xullo 2018, p. 30.

Breve sinopse do argumento principal da novela, que se pon en relación con outras obras de Xavier Alcalá que tamén xiran arredor de emigrantes galegos en América. Valórase a mestría do autor na creación de personaxes e descrición de ambientes, así como a intriga da narración, que se describe como un “intenso relato que retrata coma poucos un mundo

governado polos máis baixos instintos, a paixón desmedida, a ambición sen límite e os excesos amorais”. Resalta tamén o feito de que Alcalá, afastándose do estereotipo do indiano triunfador, decidise recrear o lado escuro da emigración galega á Arxentina.

- Ramón Nicolás, “A outra emigración a América”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “En Galego”, 3 agosto 2018, p. 8.

Anúnciase a publicación da obra, *The Making of*, escrita polo autor Xavier Alcalá. Coa emigración galega como elemento central da novela, descríbense numerosos sucesos que puideron ocorrer. Estes feitos sumado a investigación e compilación de información relativa a fontes orais, documentos policiais e mesmo xudiciais, constrúen unha novela con aspectos biográficos.

- Pilar Ponte, “Unha viaxe para non perder”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 682, “Libros”, 27 setembro 2018, p. VI.

Dá conta da traxectoria literaria de Xerardo Agrafoxo como ensaísta e autor de ficción, e destácase a expectación que xera unha obra coma esta pola escaseza de literatura de viaxes en galego. Indícase que o libro é a crónica dunha viaxe do autor polo Senegal, escrita a xeito de diario. Describe a prosa como equilibrada e de ton tranquilo, e valórase que o autor prescinda de dar demasiados datos e descrições, como é habitual que fagan os autores do xénero. Tamén resalta o esforzo do autor por ofrecer unha ollada ao país libre de prexuízos, afastada do posicionamento soberbio dun observador europeo.

- Isabel Vázquez, “Un home ensarillado na historia do mundo”, *Grial*, n.º 220, “O espello das letras”, outubro, novembro e decembro 2018, pp. 78-79.

Destaca que o tema da obra é a emigración a Arxentina na terceira e na cuarta décadas do século XX a partir da investigación sobre a morte dun personaxe chamado Coghomelo Mosquera. Informa de que a obra constitúe unha combinación do xénero policial, social, histórico, periodístico e biográfico. Dá conta dos diversos rexistros narrativos e lingüísticos que incorpora a novela. Salienta a preponderancia de dúas historias entretecidas: a da investigación sobre a morte de Coghomelo e a da vida do morto. Apunta que o protagonista aparece caracterizado como forte, primario e violento e afonda na súa traxectoria perniciosa, en especial, coas mulleres e os nazis.

Referencias varias:

- Borja Casal, X. F., “Xavier Alcalá. ‘Na actualidade, o drama de Galicia é que a diáspora aínda non acabou’”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 1 agosto 2018, p. 38.

Entrevístase ao autor da novela, que fala da súa atracción pola Arxentina, país que ten aparecido en varias das súas obras, e da cara oculta da emigración galega a América.

- Lourdes Varela, “Xavier Alcalá. ‘Tamén é bo contar o lado escuro da emigración galega a América’”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 679, 6 setembro 2018, p. V.

Entrevista ao autor da novela, que relata como chegou a coñecer a existencia de Alfredo Mosquera *O Coghomelo*, o home arredor do que xira a historia. Comenta tamén a necesidade de amosar a “Cara B” da emigración galega a América, e remata falando da

verdade histórica que pode ser atopada na ficción.

Alfonsín, Diego, *Non o saben as estrelas*, XXIV Premio Manuel Lueiro Rey de Novela Curta, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Narrativa, n.º 432, setembro 2018, 96 pp. (ISBN: 978-84-9121-429-8).

Primeira obra narrativa do profesor e escritor Diego Alfonsín (Tui, 1980) en forma de novela curta. A obra está estruturada en trinta e oito capítulos curtos nos que dá pé, cun ton intimista, á vida dun home que vive permanentemente nun hostel dunha cidade europea. A través da súa visión recrea a vida dos outros habituais do hostel: Natsuki, a súa amante xaponesa; Castro, un home que decide viaxar á cidade natal do seu pai para coñecer á súa namorada; e Carla, a recepcionista, coa que mantén unha peculiar relación, e cuxa morte servirá de peche da acción, pois todos decidirán deixar o hostel.

Recensións:

- Daniel Salgado, “Na cidade sonámbula”, *Sermos Galiza*, n.º 319, “fóradeserie”, “Entrementres”, 25 outubro 2018, p. 8.

Infórmase da primeira publicación en galego de Diego Alfonsín, *Non o saben as estrelas*.

- Francisco Martínez Bouzas, “A vida como tránsito”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 686, “Libros”, 25 outubro 2018, p. VI.

Infórmase da publicación pertencente ao autor Diego Alfonsín, que desta volta sorprende cunha novela curta, pero moi condensada como é *Non o saben as estrelas*.

Referencias varias:

- Lourdes Varela, “Diego Alfonsín. ‘Penso como Modiano: o lector sabe máis dun libro que o seu autor’”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 690, “Entrevista”, 11 outubro 2018, p. V.

Entrevista ao escritor tudense Diego Alfonsín, gañador do Premio en novela curta “Manuel Lueiro Rey”, coa obra *Non o saben as estrelas*. Desta volta o escritor torna a escoller o galego como lingua literaria para a súa obra.

Alfaya, An, *O home de negro*, Ferrol: Edicións Embora, col. O Globo, xuño 2018, 92 pp. (ISBN: 978-84-16456-82-6).

O home de negro é a novela coa que An Alfaya (Vigo, 1964) gañou o II Premio Xosé Neira Vilas de Novela Curta. Conta cun breve prólogo de Armando Requeixo, quen formou parte do xurado que lle entregou o galardón xa mencionado. Esta obra narra o proceso de escrita dunha novela protagonizada por un home vestido de negro que habita un abismo branco. A protagonista da novela é unha escritora, da cal non se coñece o nome, que se atopa nunha crise consigo mesma que se reflicte nas súas creacións. Ao longo das 92 páxinas amósanse as reflexións desta escritora, como se comunica coas súas personaxes, como establece vínculos emocionais con elas e incluso como aparecen no seu

maxín voces de posibles lectoras.

Recensións:

- Diego Ameixeiras, “Escribir o que non está escrito”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “1.280 almas”, 21 setembro 2018, p. 6.

Dáse conta da publicación dunha obra, *O home de negro*, cuxo autor An Alfaya é recollido pola editorial Embora.

Álvarez Álvarez, Charo, *Memorias dunha nena da guerra*, Santiago de Compostela: Finis Terrae Edicións, xaneiro 2018, 90 pp. (ISBN: 978-84-16-89676-9).

Obra de Charo Álvarez Álvarez na que recolle as vivencias da súa nai “Josefita” durante a Guerra Civil. O libro acompáñase dun conxunto de fotografías antigas que dan mostra das vivencias relatadas no volume. Trátase dun obra de ton biográfico que se presenta como unha homenaxe á súa nai mais tamén a todas as mulleres que sufriron a Guerra Civil.

Referencias varias:

- José Cruz, “Charo Álvarez Álvarez. ‘Resulta moi triste que os nenos non teñan nin idea da época da posguerra’”, *La Región*, “Valdeorras”, “Personaxe do día”, 27 xaneiro 2018, p. 23.

Entrevista á autora Charo Álvarez Álvarez *Memorias dunha nena da Guerra*, que recolle a experiencia da súa nai durante o franquismo en forma de obra literaria.

- A.R., “A historia de ‘Josefita’”, *O Sil*, n.º 260, “Cultura”, febreiro 2018, p. 17.

Acto de presentación do libro de Josefa Álvarez Quiroga, *Memorias dunha nena da Guerra* (Finisterrae Ediciones), que descorreu na Biblioteca do Barco de Valdeorras.

Ameixeiras, Diego, *A crueldade de abril*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Narrativa, n.º 424, 2018, 168 pp. (ISBN: 978-84-9121-305-5).

Obra de Diego Ameixeiras (Lausana, 1976) que xira arredor dun incendio producido nunha casa abandonada. Nela, aparecen dous cadáveres pertencentes a un home e a unha muller sen teito que se refuxiaban na vivenda. O suceso cae axiña no esquecemento. O autor ofrécenos unha novela escura e opresiva, escrita cun desacougante lirismo, sobre a miseria moral que habita en nós. Caracterízase por un rexistro turbador da violencia contemporánea, na súa representación máis sórdida e brutal, sen fuxir dos ángulos en sombra dunha realidade desalentadora.

Recensións:

- Ramón Rozas, “Sociedade en negro”, *Diario de Pontevedra /El Progreso*, “Táboa Redonda”, n.º 135, 27 maio 2018, p. 4.

Comenta a publicación de *A crueldade de abril*, obra do autor Diego Ameixeiras e publicado pola editorial Xerais. O amor, a vinganza e o odio van estar moi presentes na narración, partindo da novela negra e achegando diferentes perspectivas sociais.

- Francisco Martínez Bouzas, “Acertada peza narrativa”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 672, “Libros”, 7 xuño 2018, p. VI/ *La Opinión*, “*Saberes*”, n.º 621, “Letras galegas”, 16 xuño 2018, p. 5.

Informa da publicación de *A crueldade de abril*, a última novela de Diego Ameixeiras da que se dá conta da súa temática e contido; unha achega profunda e a modo de reflexión arredor do concepto do mal desde a óptica do mal gravitando en todas as capas sociais, relacionando coa novela negra mais non sendo esta unha peza a encadrar neste xénero.

- Vicente Araguas, “Abril segundo Eliot”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordésia”, n.º 1.044/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.044, “máis Libros”, 15 xullo 2018, p. 32.

Analiza a nova novela do autor Diego Ameixeiras. Baixo o nome, *A crueldade de abril*, comenta que o autor somérxese na novela negra, realzando o sentimento colectivo cun ton épico, máis a aparición de tres elementos tan profundos como o amor, a vinganza e o odio.

- Inma Otero Varela, “O ronsel espasmódico da mentira”, *Grial*, n.º 220, “O espello das letras”, outubro, novembro e decembro 2018, pp. 80-81.

Salienta que a novela pivota arredor da morte dunha poeta e das pescudas que leva a cabo o seu irmán sobre o suceso. Informa de que a narración traza un cadro sobre os problemas económicos, sociais, a vida, o carácter e os ambientes urbanos das personaxes que compuñan o entorno da falecida. No tocante ao estilo, destácanse, entre outros aspectos, a brevidade das diferentes partes, o predominio do estilo directo, os saltos temporais ou o lirismo. Comenta que a obra presenta erros temporais así como ortográficos e tipográficos.

- César Lorenzo Gil, “A poeta morta”, *Tempos Novos*, n.º 257, “protexa”, outubro 2018, p. 80.

Explica que o libro trata da investigación sobre a morte dun vagabundo e unha muller. Destaca o pouso intimista e lírico da obra e faise referencia á traxectoria literaria do autor. Sinala a relevancia do diálogo e dos xestos dos actantes na obra, así como da cotidianeidade dos ambientes e da intriga. Resáltase a importancia que adquire a novela como testemuño da violencia. Fala da combinación que ten lugar na novela do xénero negro como entretemento coa tradición literaria galega. Apunta a relevancia da participación do lector na construción da obra.

Referencias varias:

- Lourdes Varela, “Diego Ameixeiras. ‘Eu entendo a novela negra como un xesto de rabia’”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 668, 10 maio 2018, p. V/ *La Opinión*, “*Saberes*”, n.º 617, “Entrevista”, 19 maio 2018, p. 11.

Entrevista ao escritor Diego Ameixeiras trala publicación do libro *A crueldade de abril*. Explica a interpretación que lle outorga á novela negra, xunto coas motivacións que o levaron a decantarse por este tipo de xénero.

- Cuca M. Gómez, “Con mal tiempo, casa y un libro”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 26 xuño 2018, p. 70.

Insire no corpo da columna sobre a vida social e presentacións da cidade de Pontevedra un comentario celebratorio, confesando que está a devorar a novela de Ameixeiras, unha das súas adquisicións na Festa dos Libros.

- Lois Pérez, “A Festa de Mirman’s”, *Diario de Pontevedra /El Progreso*, “Táboa Redonda”, n.º 140, 1 xullo 2018, p. 6.

Informa da última publicación de Diego Ameixeiras, *A crueldade de abril*, editado por Xerais. O misterio, a violencia e a esperanza que se mantén até o final do texto, impregnan a nova obra do noso autor.

- L. Fernández, “La cultura protagonizará su propia feria en Allariz”, *La Región*, “Provincia”, 5 xullo 2018, p. 34.

Dá conta do acto que se celebrará na Praza maior e a Praza de Abastos. Destácanse as presentacións de *A crueldade de abril* (2018), de Diego Ameixeiras, saída do prelo de Xerais.

Ameixide, Puri, *Claro de lúa*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Narrativa, n.º 430, xullo 2018, 472 pp. (ISBN: 978-84-9121-403-8).

Claro de Lúa é unha novela de corte clásico, ambientada na Guarda a comezados do século XIX. Conta a historia de Rosiña, unha rapaza orfa ao servizo como criada dunha vella señora, dona Elvira. A morte da señora coloca a vida de Rosiña ao bordo do abismo, sen familia nin recursos, ante a incógnita de como será o herdeiro que chegue á Guarda. Este é don Leandro, un home instruído que chega desde Madrid, pianista e coñecedor de todas as grandes cidades de Europa. Don Leandro pasa a ser un segundo protagonista da novela, onde se nos narra a súa chegada á Guarda, as relacións coa xente da súa casa e as súas propiedades, mais tamén a súa integración coa alta clase da vila pontevedresa. O desenvolvemento destas personaxes e o choque dos seus mundos son a cerna desta novela. A cultura galega, coa Tía Hermelinda como meiga e coñecedora dos segredos ocultos; convive coa alta cultura europea, das conspiracións internacionais, a música culta e as loxias masónicas, personalizadas en James Grey, o mordomo escocés de don Leandro. O narrador omnisciente (que se descobre ser despois un narrador-personaxe) describe con todo detalle a psique das personaxes, pois a novela nas súas dúas primeiras partes é máis ben intimista. Porén, unha terceira parte vira en historia de aventuras, aproveitando a guerra de independencia contra os franceses e as relacións con Portugal, para rematar esta historia homenaxe en moitos sentidos ás novelas realistas decimonónicas.

Recensións:

- Ramón Nicolás, “Un ‘claro de lúa’ novelístico”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”,

“En Galego”, 27 xullo 2018, p. 6.

Resalta a importancia da música na construción da novela, dende o seu título ata a súa estrutura en tres partes (Adagio Sostenuto, Allegretto e Presto Agitato). Sinala que o feito de desenvolverse en Galicia durante a invasión napoleónica lle permite á novela homenaxear outras obras como *Guerra e paz*, coa que comparte temas como as relacións sentimentais ou o contraditorio da existencia humana. Con respecto aos personaxes, comenta que a protagonista, Rosa, lembra ás personaxes femininas de Charlotte Brontë ou Jane Austen, mentres que don Leandro evoca a figura do fidalgo das obras de Otero Pedrayo. Para finalizar, valórase o ben documentada que está a novela e o acertado da súa conclusión.

- Dolores Martínez Torres, “Amable crónica e costumista”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 691, “Libros”, 29 novembro 2018, p. VI.

Describe a novela como un “amable relato costumista” da burguesía da Guarda a comezos do século XIX, que presenta a historia de amor entre unha rapaza orfa e un rico propietario ao tempo que retrata os acontecementos históricos da época. Con respecto aos personaxes, destaca os dous protagonistas, Rosa e don Leandro, representantes dun cambio social, e sinala que o resto de personaxes funcionan máis como “estereotipos sociais” que “individuos memorables”. Comenta que a novela está construída acorde con fórmulas clásicas, homenaxeando a narrativa decimonónica. Como eiva da novela, sinala que “os amantes da acción e da emoción botarán en falta un pouco de suspense ... entre tanta cotidianeidade e tanta -e sensata- defensa da orde e o progreso”.

Araújo, Emilio, *Mal Mor*, Rianxo: Axóuxere, col. Calíope, marzo 2018, 74 pp. (ISBN: 978-84-944763-7-2).

Obra narrativa do escritor Emilio Araújo (Coles, 1946). No eido estilístico lembra o libro *Mal vu mal dit* de Samuel Beckett. As relacións entre ambos os dous textos son de carácter formal, xa que presentan oracións e frases simples que poñen de manifesto a relevancia da puntuación e da sinxeleza. A obra presenta a voz dunha muller de avanzada idade que vai dando conta do seu día a día a partir da sobrecarga de actividades cotiás. Trátase dunha personaxe feminina que habita nun espazo rural. Este ambiente aparece representado a través das accións realizadas e do significado das mesmas, así como mediante a presenza de elementos costumistas e históricos ao longo do libro. Do mesmo xeito, destaca o emprego de léxico relativo á vexetación ou ás ferramentas agrarias. Por último, cómpre destacar outros temas subxacentes ao argumento, como o despoboamento do rural, o analfabetismo ou a división do traballo que implica a costura.

Recensións:

- Ramón Nicolás, “O paso do tempo”, *La Voz de Galicia*, “*Fugas*”, “Libros”, “En Galego”, 16 marzo 2018, p. 6.

Dá conta brevemente da traxectoria de Emilio Araújo, louvando a súa fidelidade ás súas crenzas éticas e estética, e comenta a súa novela *Mal mor*, que cualifica de dificilmente clasificable e desacougante. Sinala a inspiración en *Mal vu mal dit* de Samuel Beckett, e resalta a depuración da linguaxe empregada para transmitir a dura vida da protagonista,

unida inseparablemente á dor e ao sufrimento.

- Francisco Martínez Bouzas, “Entre a negrura e a soidade”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 662, 22 marzo 2018, p. VI.

Relaciona a novela de Emilio Araújo con *Mal vu mal dit* de Samuel Beckett, sinalando que Araújo substitúe a anciá irlandesa da novela de Beckett por unha anciá do rural galego. A narración céntrase na vida cotiá da protagonista e nas lembranzas da súa vida, marcada pola dureza e as dificultades. Saliéntase que a novela “lle dá voz a unha figura que representa unha forma de vida en extinción”. A escritura descríbese como unha amalgama da oralidade e o rexistro literario, e destácase a súa depuración de todo elemento superfluo.

Bóveda, Jorge Emilio, *As sete mortes de Leopoldo Pardo*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Narrativa, xaneiro 2018, 168 pp. (ISBN: 978-84-9121-305-5).

Obra de Jorge Emilio Bóveda (Ourense, 1975) que ten como protagonista a Leopoldo Pardo, un ex-presidiario e antigo vixilante xurado, que na actualidade traballa na cidade de Auria como axente de seguros da compañía Nationale Switzerland. Un día recibe un extravagante encargo: asegurar sete obxectos paradigmáticos da cultura galega entre os que están a máquina de escribir de Blanco Amor ou a caveira de Breogán. Os sete obxectos están asociados a sete contravalores que rexen a sociedade actual. Leopoldo deberá documentar graficamente a existencia deses antivalores para cobrar as primas das pólizas.

Recensións:

- Ramón Nicolás, “Un ‘thriller’ máis galego, imposible”, *La Voz de Galicia*, “*Fugas*”, “*Libros*”, “*Galego*”, 26 xaneiro 2018, p. 8.

Resalta a aposta de Jorge Emilio Bóveda por unha escrita de carácter popular, con gran presenza da ironía e o sarcasmo e próxima ao esperpento. Sinala que a novela se trata dunha mirada crítica, ás veces case alegórica, sobre a sociedade e os seus vicios, especialmente o desprezo imperante pola cultura.

- Francisco Martínez Bouzas, “Con tonalidade popular”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 659, “*Libros*”, 1 marzo 2018, p. VI/ *La Opinión*, “*Saberes*”, n.º 609, “*Letras galegas*”, 10 marzo 2018, p. 10.

Sinala que a novela, escrita “cunha tonalidade popular” realiza un retrato realista, mais tamén esperpéntico, da sociedade actual. Resalta a “grotesca ironía” na construción do personaxe do anti-heroe, Leopoldo Pardo, representante da falta de escrúpulos imperante no mundo de hoxe. Valórase positivamente a “solvencia e oficio narrativos” de Jorge Emilio Bóveda.

- Vicente Araguas, “Os contos de Leopoldo Pardo”, *Diario de Arousa*, “*O Salnés Siradella*”/ *Diario de Ferrol*, “*Nordesía*”, n.º 1.029/ *El Ideal Gallego*, “*La Galería*”, n.º 1.029, “*máis Libros*”, 1 abril 2018, p. 32.

Destaca a comicidade, retransa e sarcasmo que impregnan esta obra de Jorge Emilio Bóveda, que considera imprescindible dentro do xénero da novela negra. Como único defecto, sinala que o desenlace é algo apresurado.

- Mario Regueira, “Valores e contravalores”, *Sermos Galiza*, “fóradeserie”, “ao pé da letra”, 9 agosto 2018, p. 6.

Informa da publicación de *As sete mortes de Leopoldo Pardo* de Jorge Emilio Bóveda, unha novela que, en chave humorística e facendo uso da retransa, pretende ser unha radiografía de toda unha sociedade baixo unha ollada inmisericordiosa a través da construción da moralidade do protagonista, un anti-heroe que representa a mentira, a manipulación, a corrupción, a envexa, a morte, a agresión e a ignorancia.

Referencias varias:

- Elisabet Fernández, “Un encargo enigmático en Auria”, *La Región*, “Agenda”, “Libro”, 21 febreiro 2019, p. 18.

Dá conta da premisa da novela e informa da súa presentación na librería Espacio Lector Nobel.

- L. Fernández, “Jorge Emilio Bóveda. ‘Eu escribo por puro amor á arte e por tratar de preservar a lingua galega’”, *La Región*, “Provincia”, “Personaxe do día”, 25 marzo 2018, p. 26.

Dá conta da presentación da novela na Casa dos Poetas de Celanova. Entrevístase ao autor, que fala do seu proxecto literario, que consiste en “combinar a cultura e os xéneros populares coa literatura máis profunda”. Por outra banda, asegura escribir por amor á arte e para apoiar a lingua galega, xa que a literatura en Galicia non é rendible.

Cabaleiro, Ana, *As Ramonas*, Premio García Barros 2018, fotografía capa Carlos de Francisco, Vigo: Editorial Galaxia, col. literaria, n.º 375, 5 novembro 2018, 169 pp. (ISBN: 978-84-9151-204-2).

Primeira novela de Ana Cabaleiro (Saídres-Silleda, Pontevedra, 1974) encabezada pola explicación etimolóxica de Saídres e de Caxeba, tiradas de *Deza Augusta* de Manuel Mosquera. Pese a que a trama xira ao redor dunha protagonista, a ramona Mona Otero, e o recurso das viaxes que esta precisa realizar no coche doutras persoas (por perder os puntos do seu carné de conducir) serve de presentación doutros personaxes, de novas tramas e como fío condutor para o desenvolvemento da trama principal: Mona segue adiante na súa aposta por destacar no mundo da arte, tras lograr que unha das súas fotografías fora vendida na feira ARCO. Na súa loita, Mona debe afrontar a separación solicitada polo seu marido e as consecuencias económicas, desfavorables para ela por mor do casamento en réxime de bens gananciais, e que condiciona e provoca que flúan nela sentimentos que van exteriorizando durante as viaxes en distintos modelos de coche, caso da competitividade, as falsas aparencias, a cara falsa do éxito mal entendido, o abandono, os apuros económicos, o exercicio inadecuado dun cargo político, a egolatría, entre outros. Mona canda outros personaxes cos que empatiza débátense entre a vida no rural e as mudanzas no medio e na cidade, como consecuencia dunha ruptura coa tradición e

os lazos familiares para aproximarse á xeneralizada globalización.

Referencias varias:

- Daniel Salgado, “A feira das mil industrias culturais”, *Sermos Galiza*, n.º 324, “fóradeserie”, 29 novembro 2018, pp. 2-3.

Infórmase da décimo primeira edición da Feira das Industrias Culturais Culturalgal, que se celebra do 30 de novembro ao 2 de decembro. A feira acollerá oitenta entidades, máis de cento trinta postos, cinco escenarios e arredor de cento corenta actividades. Calcúlase que o público será de entre 14.000 e 15.000 visitantes.

- Clara Aldán, “La Navidad ya está en el aire”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Y Además”, “A praza da verdura”, 22 decembro 2018, p. 17.

Presentación do libro *As ramonas* no auditorio Semana Verde de Silleda, cuxa autora obtivo o premio García Barros 2018. O acto está moderado por Francisco Castro, director de Galaxia, e mais Matías Rodríguez da Torre.

Cajaraville, Héctor, *Nova Nursia*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Narrativa, n.º 425, maio 2018, 343 pp. (ISBN: 978-84-9121-379-6).

Héctor Cajaraville (Santiago de Compostela, 1974) relata en vinte e un capítulos con título a vida de frei Rosendo Salvado (Tui, 1814-Roma, 1900) desde o seu nacemento e primeiros anos en Tui, Santiago de Compostela, Cangas de Narcea e o abandono da casa familiar tudense para ingresar no mosteiro da Cava dei Tirreni, no reino de Nápoles, en 1838, até a súa morte en 1900. Cada un dos capítulos de *Nova Nursia* remata cunha carta redactada por frei Rosendo Salvado dirixida ao seu amigo da infancia Domingos Pires, onde detalla a súa propia vida e obra, datadas entre 1828 e 1900, estando a última dirixida ao neto maior de Domingos Pires tras a morte do amigo de frei Rosendo Salvado. Mediante un narrador omnisciente en *Nova Nursia* descríbense as peripecias vitais de frei Rosendo Salvado nas que teñen un lugar preeminente as súas cinco viaxes como misioneiro a Australia e mais o labor desenvolvido alí coa creación da meirande misión católica en Australia. Descríbense as viaxes de Europa a Australia (en 1845, 1853, 1869, 1870 e 1885) así como as de Australia a Europa (en 1849, 1865, 1869, 1882 e 1899) e a súa vida en Australia e mais en Europa, onde regresaba para revitalizar o seu proxecto da misión católica Nova Nursia. En Australia amósasenos que en 1847 puxo a pedra inaugural do mosteiro da nova misión Nova Nursia ou que en 1848 creou en Nova Nursia o banco “Lady Bank” e mais un colexio; despois, detállansenos todos os seus avatares en terras australianas sempre centrado no seu traballo en Nova Nursia. Asemade, tamén se destaca que en 1853 enviou nunha carta con sementes de eucalipto a Galiza ou que en 1882 asistiu ao enterro de Rosalía de Castro. Os vinte e un capítulos péchanse cun “Epílogo”, cun “Posfacio” e mais cos “Agradecementos”.

Recensións:

- Ramón Nicolás, “A vida novelada de Rosendo Salvado”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “Galego”, 15 xuño 2018, p. 8.

Elóxiase a traxectoria literaria de Héctor Cajaraville, que publica unha novela sobre a figura de frei Rosendo Salvado, bispo galego fundador de misións católicas en Australia. Sinálase que, aínda coas licenzas que toma o autor, lóxicas tratándose dunha obra de ficción, a vida deste relixioso foi realmente novelesca, e resáltase o cambio que se produce no protagonista cando abraza a defensa dos nativos australianos.

- Francisco Martínez Bouzas, “Rosendo Salvado, heroe”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 681, “Libros”, 20 setembro 2018, p. VI.

Infórmase da recente obra, *Nova Nursia*, escrita polo autor Héctor Cajaraville e publicada por Xerais. Pertence ao xénero novelesco pero particularmente á biografía, xa que hai mostras da documentación levada a cabo, pero tamén da propia ficción. O personaxe a destacar é a figura de Frei Rosendo Salvado.

- Patricia Arias Chachero, “A singular vida de frei Rosendo Salvado”, *Grial*, n.º 219, “O espello das letras”, xullo, agosto e setembro 2018, pp. 97-98.

Ofrece unha recensión da obra *Nova Nursia* (Xerais, 2018) de Héctor Cajaraville. Fai referencia a que o escritor foi galardoado co Premio Merlín de Literatura Infantil 2018 pola obra *Kusuma* de temática ecoloxista. Apunta que a novela *Nova Nursia* constitúe unha biografía ficcional de Rosendo Salvado Rotea. Destaca o carácter realista e documental da obra. Explica que o protagonista foi un frade procedente de Tui que introduciu o eucalipto en Galicia, estudou no Seminario de San Martiño Pinario e participou no proceso evanxelizador de Australia onde entrou en contacto cos problemas da vida dos aborixes. Informa que durante o proceso de conversión dos indíxenas funda con outros compañeiros *Nova Nursia* e conta coa colaboración dos nativos para coñecer o novo territorio mentres procura as infraestruturas e o financiamento necesario para cumprir co seu labor relixioso. Subliña que a novela tamén recolle aspectos da vida persoal do protagonista.

- Francisco Martínez Bouzas, “Unha novela-verdade”, *Tempos Novos*, n.º 259, “Protexa”, decembro 2018, pp. 83-84.

Explica que constitúe unha biografía de Frei Rosendo Salvado en relación ás súas viaxes por Europa e Australia. Informa de que a partir dela o autor desenvolve unha novela de ficción e destaca que a obra foi configurada a partir das memorias reais do frade e que constitúe unha reivindicación da súa labor e da súa figura. Afonda no argumento da novela sobre a traxectoria vital do frade bieito, a súa decisión de facerse misioneiro e marchar a Australia e a fundación de *Nova Nursia* para protexer e evanxelizar os aborixes. Apunta que o frade aprende o estilo de vida dos aborixes e viaxa por Europa para conseguir axudas para a súa misión. Subliña que a novela está estruturada en dúas partes: cos relatos dun narrador en terceira persoa que explica a creación de *Nova Nursia* e coas cartas do protagonista sobre as súas vivencias na misión.

Referencias varias:

- Judit Bernárdez, “Máis de dos mil títulos integrarán la XXI Feira do Libro Galego en Tui”, *Faro de Vigo*, “Baixo Miño”, “Área Metropolitana”, 12 maio 2018, p. 15.

Coméntase o número de postos, actividades e inauguración da Feira do Libro. Algunhas

das librarías anuncian escollas de libros portugueses e de autores tudenses, así como *Nova Nursia* (2018) ou *Aloianos* (2018).

- Lourdes Varela, “Héctor Cajaraville. ‘Rosendo Salvado foi un adiantado á Teoloxía da Liberación’”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 673, 14 xuño 2018, p. V/ *La Opinión*, “Saberés”, n.º 622, “Entrevista”, 23 xuño 2018, p. 4.

Con motivo da publicación de *Nova Nursia*, o autor comenta o seu desexo de realizar unha biografía novelada de frei Rosendo Salvado, en primeiro lugar coma reto persoal por abordar este tipo de xénero literario que requiriu ademais un gran traballo de investigación e, en segundo lugar, como recoñecemento a Salvado. Critica que en Galiza só sexa coñecido por traer o eucalipto á rexión cando foi un home adiantado ao seu tempo que deixou de lado a súa labor evanxelizadora en Australia para evitar o exterminio das comunidades aborixes e loitar polos dereitos que os colonos británicos lles arrebataran.

Caramés Gorgal, Mª Carme, *A Madriña*, Santiago: Edicións Fervenza, febreiro 2018, 344 pp. (ISBN: 978-84-17094-25-6).

Novela realista de Mª Carme Caramés Gorgal (Santa Comba, 1966). Abre coa dedicatoria “A Ana, Oli, Manolo e Calis, miñas irmás e irmáns, que recoñecerán nestas páxinas persoas, lugares e feitos. Para que nada se perda”, seguida dun limiar de Xosé Manuel Lobato Martínez. A novela está estruturada en dúas partes de similar extensión. A primeira está narrada en primeira persoa por Lola, a madriña, e a segunda por Tareixa, a súa neta e afillada. Ambas narracións comezan no mesmo punto, unha noite na que Tareixa ten unha cita. Despois de observala marchar no coche do home co que quedou, Lola bota a vista atrás e conta a historia da súa vida. Nada en 1918 nunha aldea do concello de Ordes, vive unha infancia feliz ata que, aos oito anos, a levan vivir á casa dos seus tíos en Merelle, que teñen unha pequena fortuna pero ningún fillo. Alí, ten que soportar o mal carácter e a dureza da súa tía Melania, mais tamén coñece a Pilar, que será a súa gran amiga durante toda a vida. Con quince anos, coñece a Cosme, co que casa despois de que este volva do servizo militar, mais comeza a Guerra Civil e chámano a filas. Cosme morre na guerra sen saber que ía ser pai, e Lola dá a luz a súa filla Carme sendo xa viúva. Non volve casar, malia que ten varios pretendentes, e durante a súa vida busca sempre o xeito de prosperar e ser independente, sendo a primeira persoa de Merelle que vai vender os seus produtos na praza en Santiago. Pola súa banda, a narración de Tareixa tamén comeza mentres se prepara para a súa cita, para despois contar a historia da súa vida. Tareixa pasa a súa infancia en Merelle, onde vive cos seus pais e irmáns na casa da madriña, mais ao comezar o bacharelato trasládase a Santiago. No instituto coñece a João, un rapaz portugués, sensible e con inclinacións artísticas, que tamén fora vivir a Merelle recentemente, e co que ten unha conexión inmediata. Despois de moitos anos de relación, no último ano de carreira Tareixa decide romper con João, ao sentir que necesita vivir novas experiencias. Comeza unha relación con Carlos, un home totalmente distinto, co que casa e ten un fillo. Tareixa, que deixa de traballar fóra da casa, ve como a súa vontade vai sendo anulada progresivamente polo maltrato psicolóxico do seu marido. Coa axuda da súa amiga Viri, é capaz de saír da relación e volve a Merelle co seu fillo para vivir con Lola. A novela pecha cun final esperanzador, con Tareixa recuperando a súa identidade co apoio da súa familia e amizades, e especialmente da madriña, “o seu faro, o espello no que se quere ver como persoa”.

Recensións:

- Armando Requeixo, “Madríña coraxe”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.026/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.026, “máis Libros”, 11 marzo 2018, p. 30.

Descríbese a novela como unha homenaxe á muller rural galega, ademais dun manifesto en prol da liberdade da muller. Está estruturada en dous bloques, o primeiro deles narrado pola madríña e avoa, Lola, e o segundo pola neta, Tareixa, formando “un relato dúplice no que se conxuga pasado e presente, tradición e modernidade, lembranzas e realidades palpitantes do hoxe”. Sinálase que a novela contén os sinais de identidade da escrita de Caramés Gorgal, como son a importancia da memoria, o papel decisivo da familia, a escrita de sensibilidade social, a problemática da liberdade e da identidade. Para rematar, elóxiase o lirismo da escrita, ademais da habilidade na narración e o retrato psicolóxico.

Referencias varias:

- A. Hoz, “Mª Carme Caramés Gorgal. ‘A literatura galega goza de boa saúde’”, *El Correo Gallego*, “Santiago”, “Las 1001 caras de Compostela”, 6 marzo 2018, p. 25.

Entrevista a Mª Carme Caramés Gorgal con motivo da presentación da súa última novela, *A Madríña*. As dúas protagonistas son mulleres, polo que existe unha clara identificación coa autora, ademais de promover ás mulleres como construtoras do seu propio destino e no avance de dereitos. Así mesmo realiza unha defensa da escrita en galego.

- Montse García, “Mari Carme Caramés”, *La Voz de Galicia*, “La Voz de Santiago”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Otros actos hoy”, 14 abril 2018, p. L10.

Anuncia a presentación da obra no Auditorio Multiusos de Santa Comba, canda Valentín García, María José Pose, Armando Requeixo e Manuel Lobato.

- Montse García, “Mari Caramés Gorgal”, *La Voz de Galicia*, “La Voz de Santiago”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Otros actos hoy”, “Publicaciones”, 22 xuño 2018, p. L11.

Anuncia brevemente a presentación do libro na Biblioteca de Ordes. A autora estará acompañada polo xornalista Ramón Vilar.

Constela, Xesús, *Lisa deitada*, A Coruña: Edicións Embora, decembro 2018, 108 pp. (ISBN: 9788416456901).

Obra do autor Xesús Constela (Ferrol, 1963). O libro estrutúrase en tres historias distintas que se van desenvolvendo simultaneamente e que, aínda pertencendo a contextos temporais diferentes, poñen de manifesto vinculacións entre elas. Por unha banda, nárrese os feitos protagonizados por dúas parellas de policía coa fin de resolver o caso dun incendio nun apartamento, onde morre unha muller. Por outra banda, cóntase a historia dunha nena que vive no rural e fai gala de comportamentos propios da súa idade ata que queda orfa. Por último, relátanse as circunstancias relativas a distintas familias chinesas que viven no bloque de edificios da protagonista, Lisa. A voz narrativa cambia,

de xeito inesperado, dunha historia a outra, pois a obra non presenta delimitación por capítulos. Con respecto á temática, desenvólvense cuestións como o racismo, presente en todo o libro desde as diferentes perspectivas das personaxes. A intriga vai medrar ao longo de toda a narración ata alcanzar o clímax final, cando se resolven os acontecementos pescudados pola policía. Neste senso, cómpre destacar o suspense creado polo autor ao vincular as diferentes historias mediante a temporalidade. As personaxes son de idades variadas, pois abarcan todas as xeracións. Ademais, é mester destacar a importancia da presenza de personaxes femininas na obra.

Dacosta, Henrique, *Á deriva*, ilustr. da capa Francisco García Rey, Vigo: Belagua Ediciones y Comunicación, col. Narrativa, abril 2018, 87 pp. (ISBN: 978-84-946959-6-4).

Volume narrativo de Henrique Dacosta (Ferrol-A Coruña, 1964) encabezado por unha dedicatoria ao ilustrador da capa e unha cita de José Saramago. Está composto por cinco relatos breves e un longo, case unha novela, de temática diversa mais marcados todos eles polo realismo cinguido por elementos fantásticos no desenvolvemento da trama e por un vizoso emprego da lingua galega. Ábrese co relato breve homónimo que intitula o volume, “Á deriva” (pp. 11-20), no que un narrador en terceira persoa dá paso a Tomás para narrar o insólito accidente da plataforma petrolífera *Discoverer Enterprise* que rompe a ponte das Pías ao impactar contra ela por mor do temporal e que os presentes na tasca atribúen ao comezo do seu relato á súa borracheira. A seguir acóllese o relato intitulado “Belarmino e o robalo” (pp. 21-33), subdividido en tres partes con numeración arábica, no que se conta a perseveranza do testán Belarmino para converterse nun home ra e tentar apresar o xigantesco robalo. “Canción de arrolar” (pp. 35-39) narra o fusilamento de Amada García o 27 de xaneiro de 1938 no castelo ferrolán de San Filipe, cando o seu segundo fillo, Gabriel, contaba escasos tres meses de vida; crítica o proceso de enganar continuos (falsos delatores e probas, unha pantomima de consello de guerra) que truncou a súa vida á idade de vinte e sete anos; e incide, a modo de reiterada ladaíña, en que “os mortos xa non poden pensar, camiñan silentes en rodopío en canto a memoria nolos trae” (pp. 38, 39) e que “continúan vivos aínda que non poidan pensar por si. E é que agora son outros quen teñen o deber de os pensar” (p. 39). “Maxia real” (pp. 41-47) constitúe a reescrita dun conto de Nadal con final case tráxico por mor da adición dos pais ao custo, que lles impedía decatarse do olor a gas butano mentres ían envolver os agasallos para os seus dous fillos. “Ofelia Seis Dedas” (pp. 49-62) relata, subdividida en catro partes, a iniciática e aciaga viaxe emprendida anos despois pola transneta de Isabel Barreto, quen sobrevivira en 1595 da segunda expedición austral na que pereceu o seu home, Álvaro de Mendaña, mariño e descubridor. O volume péchase co relato longo “Patria de vento tourón (Os males de amor da serea Margarida)” (pp. 63-86), subdividido en seis partes que encomezan na localidade de Covas, na parroquia de San Martiño, no ano 1913 e prosegue coa nova xornalística do asasinato de Xosé Louzao Sánchez, degolado na mina de Ouro, e as investigacións posteriores do médico Brais Couce Abeledo, encargado do levantamento do cadáver, axudado polo fareiro Terencio, namorado da serea Margarida.

Recensións:

- Armando Requeixo, “A salvo da deriva”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/*Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.035/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.035, “máis

Libros”, 13 maio 2018, p. 30.

Dá conta do novo volume de relatos de Henrique Dacosta, *Á deriva*, publicado pola editorial viguesa Belagua. A temática desenvólta polo autor é variábel, desde a ambientación da Guerra civil ata a ruptura da ponte das Pías por parte dun navío.

- María Navarro, “Polos camiños do desacougo”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 676, “Libros”, 5 xullo 2018, p. VI.

Dá conta da publicación da *A deriva*, escrita polo autor Henrique Dacosta. A portada está representada polo pintor Francisco García Rey. A obra está formada por unha serie de relatos de diferentes temáticas, cunha expresión moi coidada e que tende ao cómico mediante a ironía.

- Vicente Araguas, “Dacosta: dúas mostras exemplares”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordésia”, n.º 1.061/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.061, “máis Libros”, 11 novembro 2018, p. 32.

Infórmase da publicación de *Á deriva*, por parte de Henrique Dacosta da man da editorial Belagua. A obra consta de seis relatos que van desde o realismo ao realismo máxico.

Darriba, Manuel, *Elefante*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Narrativa, xaneiro 2018, 104 pp. (ISBN: 978-84-9121-300-0).

Obra narrativa de Manuel Darriba (Sarria, 1973). Estrutúrase en seis relatos, non obstante, os dous primeiros, “Elefante” e “Os urot’oki”, poderían ser considerados novela curta. En todos os textos ten lugar unha viaxe que serve para descubrir contextos estraños, inhóspitos e simbólicos. O texto que dá o nome ao libro correspóndese coa viaxe dun xornalista que debe visitar un edificio, no que aparentemente non hai nada. A partir desta historia mestúranse diferentes conceptos opostos, como o que é útil ou inútil, ou conceptos como razón e arte. No segundo relato, “Os urot’oki”, realízase outra viaxe para informar sobre a visita a un espazo particular. A partir de diferentes perspectivas achégase unha resposta ás indeterminacións que xorden a raíz da lectura, desde o plano ensaístico ou mesmo mediante diferentes opinións. Deste xeito, expóñense as bases antropolóxicas do ser humano; as relacións a través da tradición oral; a sociedade que convive sen guerras, pero tamén outros problemas, como a procura de pozos de auga. No terceiro dos relatos, “Pel de serpe”, represéntase outra viaxe, neste caso dunha xornalista a unha aldea por causa dunha batida de caza, xa que se sospeitaba que un lobo levara un meniño de seis meses. Co pretexto de investigar, ao penetraren en espazos tan pechados, mestúrase a desconfianza con conversas truncadas, procurando unha situación de desacougo contra o outro distinto. No cuarto dos relatos, “O viaxeiro”, de extensión curta comparado cos tres anteriores, preséntase outra viaxe na que se pon de manifesto o medo. “A selva” é o penúltimo dos relatos, onde a maior parte da narración é un diálogo entre un home e unha muller. Por último, “Autovía” é un relato sobre un grupo de amigos que conversan de xeito informal, porén, o protagonista, que se desenvolve con reservas, pode ocultar algo. Ademais, tamén se describen algúns elementos do espazo polo que transcorre a historia.

Recensións:

- Armando Requeixo, “Narrativa transxenérica”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.021/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.021, “máis Libros”, 4 febreiro 2018, p. 30.

O libro, composto por dous relatos longos e catro minirrelatos, defínese como un desafío lector. “Elefante”, o relato que lle dá título á obra, é descrito como unha alegoría que revisa as estratexias do poder, mentres que “Os urot’oki” sostén unha alegoría política en clave identitaria. Sobre “Pel de serpe”, “O viaxeiro”, “A selva” e “Autovía” destácase a batalla interior que libran os personaxes para construírse a si mesmos. Defínese a escrita de Manuel Darriba como transxenérica, por ser capaz de desfacer as barreiras dos xéneros coas súas “prosas tramadas de fluído poético”. Finalmente, afírmase que o libro ten ecos de Borges, Carver, Faulkner, Conrad ou Joyce, e que se trata dun exemplo de narrativa galega filla do seu tempo.

- Ramón Rozas, “A resistencia á escritura”, *Diario de Pontevedra/ El Progreso*, “Táboa Redonda”, n.º 116, 4 febreiro 2019, p. 6.

Elóxiase a capacidade de Manuel Darriba de xerar coa súa escrita un universo propio e a súa audacia na loita contra convencións e clichés, que o fai percorrer “novos vieiros” literarios. Coméntanse os temas dos relatos que conforman o libro, con especial atención para “Elefante”, do que se destaca “a discusión do simbólico nunha sociedade, das condutas e comportamentos do ser humano para illar a realidade dunha comunidade fronte á que sería a súa última premisa como é a da convivencia a prol do individuo”, e “Os urot’oki”, no que aparece “a lingua e o seu poder na comunidade, a súa valorización como ferramenta, pero tamén como construción da paisaxe”.

- D. S., “Entre mito e distopía”, *Sermos Galiza*, “fóradeserie”, 1 marzo 2018, p. 3.

Destaca a ruptura das expectativas que produce esta obra de Manuel Darriba, repleta de “horizontes indefinidos” e que supón un constante desafío para o lector. Considérase que a súa escrita está entre as máis orixinais da literatura galega e ponse en relación con Camilo Gonsar ou Méndez Ferrín.

- Diego Ameixeiras, “As máscaras do poder”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “En galego”, 9 marzo 2018, p. 6.

Sínálase a singularidade da obra literaria de Manuel Darriba, do que se di que ocupa un dos lugares máis destacados da narrativa galega contemporánea. Dáse conta do arriscado do seu proxecto, que non dubida da comprensión lectora do seu público, e elóxiase o seu emprego do simbolismo e a súa excelente prosa.

- Ana Salgado, “Falar calado”, *Grial*, n.º 218, “O espello das letras”, abril, maio e xuño 2018, pp. 82-83.

Fai referencia ao libro anterior do autor *O bosque é grande e profundo* (Xerais, 2013). Comenta que a obra está composta por seis relatos e de que a temática pivota arredor do temor, da brutalidade e dos conflitos de poder. Fala do argumento dos tres primeiros relatos destacando os trazos que comparte a narración inicial coa distopía e o papel da arte como reduto da diverxencia. Con respecto ao segundo, informa de que constitúe a estampa dunha sociedade tradicional e oral na que emerxe o fascismo e vincula á obra *Os*

indios deixaron os verdes prados (2010). Apunta que o terceiro relato recolle a visión dun xornalista sobre as clases traballadoras e que tamén trata a desintegración do rural. Por último, pon en relación a obra con outras como *Co Co U* de Luz Pichel ou *Mal mor* de Emilio Araújo.

- Ana Salgado, “Non penses no monte Gaiás”, *Tempos Novos*, n.º 251, “Protexa”, abril 2018, p. 94.

Explica que constitúe un libro de relatos composto por seis textos, que comparte título co primeiro deles, e que os dous primeiros relatos son longos e os demais breves. Pon en relación esta obra coas anteriores do autor *Branco* (Galaxia, 2009), *O bosque é grande e profundo* (Xerais, 2013) e *Os indios deixaron os verdes prados* (2010, Deputación da Coruña). Explica que a temática da obra xira arredor do temor, da crueldade, do illamento do rural, dos aparatos de poder que operan sobre os individuos ou do nacionalismo. Subliña que as denominacións de lugares e personaxes semellan remitir á distopía pero en realidade aluden ao presente. Fai referencia á relación da obra con *Arrabaldo do norte* ou *Estirpe* de Ferrín. Subliña, no tocante ao estilo, a combinación da escrita xornalística con outra máis abstracta.

Referencias varias:

- Marta Veiga, “Manuel Darriba. ‘Non estamos ante un futuro tenebroso, senón nun presente horrible’”, *El Progreso*, “Vivir”, “Cultura”, “Literatura”, 15 marzo 2018, p. 51.

Dáse conta da presentación do libro na librería Trama de Lugo, e reproducense fragmentos dunha entrevista co autor. Este fala sobre a importancia da hibridación e o experimental na súa escrita, comenta os relatos que compoñen *Elefante* e fai referencia a algúns acontecementos reais que os inspiraron.

- Ana Salgado, “Manuel Darriba”, *Tempos Novos*, n.º 251, “Protexa”, abril 2018, pp. 92-93.

Entrevista ao escritor Manuel Darriba. No tocante á literatura galega explica que o autor posúe obra xornalística, narrativa e poética. Alude á saída ao prelo da súa obra *Elefante* (Xerais, 2018), novela que xira arredor dos dispositivos de autoridade, da crueldade, do temor, da confusión e do inconformismo. Afonda nas fontes biográficas e bibliográficas da obra e fai referencia á pegada da opresión na mesma. Alude á obra anterior do autor *O bosque é grande e profundo* e ao seu carácter de distopía ao presentar unhas circunstancias de conflito bélico e movementos de refuxiados. Incide en que o libro publicado achega problemáticas actuais e afonda no sentimento de illamento.

Duncan, Xosé, *As lembranzas perdidas no lago Antelväri*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Costa Oeste, febreiro 2018, 232 pp. (ISBN: 978-84-9151-160-1).

Volume de Xosé Duncan (Chorente, 1970) que se estrutura en vinte e catro capítulos e mais un epílogo nos que se narra a historia dunhas criaturas de luz que habitan as profundidades dun lago situado nas Fragas do Antelväri. A verdadeira natureza deses entes revélase a partir das vivencias de cada un dos habitantes do lugar. Preséntase unha sociedade rexida por una misteriosa organización, a Asociación, destinada a facerse cargo

de anciáns e doentes. Entre os diversos personaxes destaca o vello Olavi, que se traslada a vivir ás marxes do lago para fuxir dos seus recordos. A raíz da súa historia, amósanse outros habitantes da vila, coma os traballadores de correos Makie e Pil, as viúvas Helena e Ylva ou a dirixente da Asociación, Laura Xiada. Tamén conta da chegada de dúas personaxes foráneas, o estudoso de fenómenos paranormais Xabier e a aspirante a reporteira Linda Negreira, e descubrirose o alcance do poder da Asociación, a súa relación coas criaturas do lago e a natureza e o poder deses seres. En cada capítulo, Xosé Duncan achega unha reflexión de carácter universal sobre os diferentes condicionantes da existencia humana coma o paso do tempo, a soidade, a morte, a sede de poder, a opresión social ou as lembranzas como principio constitutivo da humanidade.

Eiré, Afonso, *Memorias dunha vaca marela*, A Coruña: Hércules de Ediciones, xuño 2018, 240 pp. (ISBN: 978-84-948619-1-8).

Obra de Afonso Eiré (Laxe, 1955) que recupera a figura de Cachorra, a protagonista de *Eu tamén fun coas vacas*. Neste libro, Cachorra fálanos directamente para contarnos a súa vida. Unha vida que simboliza a transformación dunha explotación gandeira, que vai desde a corte a un moderno establo, desde a gandería de subsistencia á explotación industrial, desde o traballar xunguidas ao carro e ao arado, ao tractor con aire acondicionado e música estereofónica. Nesta historia inventada, pero tremendamente real, descríbese tamén a transformación e o declive das aldeas. Coa maestría do narrador singular que é Afonso Eiré, de quen coñece do que fala e sabe contalo para enchernos de lembranzas.

Recensións:

- Xosé Castro Ratón, “Relato sociolóxico na ollada dunha vaca”, *Diario de Arousa*, “Opinión”, “Outra ollada”, 24 maio 2018, p. 6.

Analiza a publicación de *Memorias dunha vaca marela* polo autor Alfonso Eiré. Trátase dunha ficción pero ben podería ser un tratado de etnografía pola abundante relación no rural galego entre o ser humano e o gando. Publicada pola editorial Hércules, súmase a unha liña literaria comezada por *Memorias dun neno labrego* ou *Eu tamén fun coas vacas* tamén do noso autor. Polo tanto, é imprescindible a visión histórica da perspectiva pasada e futura da política agraria da nosa terra.

- Ramón Nicolás, “A derradeira vaca de Lucenza”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “Galego”, 17 agosto, p. 2018.

Considera que a obra constitúe unha homenaxe a un “universo en transo” simbolizado pola vaca marela protagonista, testemuña dos cambios no rural galego, principalmente o paso dunha economía de subsistencia á explotación tecnoloxizada e industrial. Eloxia o dominio do rexistro lingüístico que fai que a novela poida transitar do humor á traxedia, pasando pola tenrura ou a indignación.

Referencias varias:

- Rosa Cano, “Afonso Eiré lanza un novo libro: ‘Memorias dunha vaca marela’”, *El Correo Gallego*, “Tendencias”, 21 abril 2018, p. 39.

Anuncia a próxima publicación de *Memorias dunha vaca marela*, de Afonso Eiré. Menciona que o animal protagonista xa apareceu noutra obra do autor, *Eu tamén fun coas vacas*, e anuncia que a novela se trata dunha radiografía dos cambios na sociedade rural galega.

- Montse García, “Afonso Eiré”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Literatura”, 15 maio 2018, p. L10.

Anuncia sucintamente a presentación do libro, que aborda os cambios acontecidos nas explotacións agrícolas e gandeiras. O autor estará acompañado por Xosé Luis Rivas, *Mini*, Francisco Rodríguez e Esperanza Delgado.

- A. Baena, “Afonso Eiré. ‘A vaca é un símbolo da resistencia galega, a adaptación ao cambio e a victoria final’”, *Atlántico Diario*, “Vigo”, “Entrevista”, 1 xuño 2018, p. 9.

Nesta entrevista con Afonso Eiré, o escritor comenta a cuestión da entrada na Unión Europea e as súas consecuencias para a gandería galega, e define a vaca como un símbolo da resistencia galega e da adaptación aos cambios tanto sociais como culturais.

- Cuca M. Gómez, “Libros, libros... y nada más”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 9 xuño 2018, pp. 62-63.

Recolle unha nota sucinta, con fotografía incluída, da presentación da novela de Afonso Eiré no Centro Social do Gorgullón, nun acto organizado por Maio Longo. Acompañárono Xosé Abilleira e Anxo G. Guerra.

- Diego Luengo, “Afonso Eiré. ‘A literatura ten que valer para contar historias e aquí vai unha que non estaba contada’”, *Diario de Ferrol/ El Ideal Gallego*, “Sociedad”, 12 xuño 2018, p. 37.

Comenta a presentación na Asociación Cultural Alexandre Bóveda na Coruña do libro *Memorias dunha vaca marela*, escrito por Alfonso Eiré e publicado pola editorial Hércules.

- María L. Viñas, “Afonso Eiré. ‘Para a Cachorra as frisoas están na fábrica; son obreiras do leite’”, *El Progreso*, “Vivir”, “Cultura”, 15 xuño 2018, p. 55.

Fai referencia á presentación na librería Trama de Lugo da obra, *Memorias dunha vaca marela*, escrita polo autor Alfonso Eiré. Recupera a protagonista doutra das súas obras, *Eu tamén fun coas vacas*, onde se articulan aspectos como a transformación da vida no rural galego, desde a gandería de subsistencia á explotación industrial.

Esteban, Manuel, *O meu nome é Ninguén*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Narrativa, n.º. 431, setembro 2018, 296 pp. (ISBN: 978-84-9121-427-4).

Esta novela de Manuel Esteban (Vigo, 1971) consta de tres bloques, antecidos por unha breve “Xénese” e finalizados por un apartado de “Agradecementos”, intitolados “Primeira Parte. As almas cárgaas o díaño”, que engade unha cita de Sócrates; seguida

dun “Entreacto. Estás morto e non o sabes”, cunha cita de Fernando Pessoa; e, por última, por unha “Segunda Parte. A estirpe de uncas”, tamén cunha cita do escritor lisboeta. Esta novela policial ten como protagonista a Carlos Manso, un ex-inspector de policía que malia as dificultades ás que se debe enfrontar, loitará ata chegar á verdade sobre o asasinato do seu irmán e o da súa moza. Ambos os dous aparecen mortos en estrañas circunstancias no piso do falecido. Tras moito pescudar, Carlos Manso descubre a verdade: o seu irmán e a súa moza foron asasinados xa que estaban a colaborar coa policía nun caso de pederastia entre o alto clero da cidade olívica que afectaba directamente ao bispo de Vigo. A narración, contada en primeira persoa polo propio protagonista, traballa temas como o fracaso persoal, a soidade, a vida, a morte, as desigualdades sociais, as inxustizas, os abusos de poder, os abusos sexuais, a falta de valores éticos ou a perda da identidade persoal. Na obra predominan os diálogos entre o protagonista co resto de personaxes, as abondosas reflexións en chave existencialista do protagonista, as minuciosas descrições da cidade viguesa e os seus arrabaldes así como dos distintos personaxes que conforman a novela. Destaca tamén o emprego dunha linguaxe clara e directa, inzada de vocábulos malsoantes que reflicte á perfección a visión pesimista da vida que amosa o protagonista. En palabras do propio Manuel Esteban, “Este libro, pretende mergullarse nalgunhas das vellas preguntas da filosofía” (2018: 287).

Recensións:

- Ramón Nicolás, “O regreso do inspector manso”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “Galego”, 21 setembro 2018, p. 6.

Comenta a publicación *O meu nome é ninguén* escrita por Manuel Esteban. É editada pola editorial Xerais, pertencendo ao xénero de novela negra.

- Pilar Ponte, “Con oficio. Un fermoso cabalo de Troia”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 687, “Libros”, 1 novembro 2018, p. VI.

Atende a determinados aspectos da novela como a súa temática ou algunhas características do protagonista, destaca tamén que o autor se consolida como un escritor “de oficio” coa publicación desta segunda obra, que precede á publicación de *A ira dos mansos*.

Feijoo, Pedro, *Sen piedade*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Milmanda, xuño 2018, 248 pp. (ISBN: 978-84-9121-400-7).

Obra de Pedro Feijoo (Vigo, 1975) protagonizada por dous amigos que deciden emprender unha viaxe por carretera cun antigo Dodge Charger do ano 1968. Trátase dunha novela negra que intenta chamar a atención sobre ese manto de silencio co que ás veces se tapan as historias. Para o autor, o libro supón “un axuste de contas coa realidade, comigo mesmo”.

Recensións:

- Ramón Rozas, “Sen piedade cun mesmo”, *Diario de Pontevedra /El Progreso*, “Táboa Redonda”, n.º 142, 15 xullo 2018, p. 4.

Describe *Sen Piedade* como un libro arriscado no que o autor verteu as súas pantasma persoais, e que supón a súa mellor novela. Dá conta brevemente do seu argumento, que a primeira vista pode parecer propio dunha historia de xénero negro, pero que a medida que a novela avanza se converte en algo distinto. Destácase a importancia das temáticas do amor e a amizade e valórase a presenza dunha problemática social como é a violencia contra as mulleres. Elóxiase a facilidade de lectura da novela, que non está en contradición coa calidade da escrita.

- Daniel Salgado, “Pedro Feijoo. ‘Estou canso de recibir paus por poñer decenas de milleiros de lectores na mesa’”, *Sermos Galiza*, “*fóradeserie*”, 9 agosto 2018, pp. 4-5.

Informa da publicación de *Sen piedade* de Pedro Feijoo, quen a describe como unha novela moi íntima alonxada da estética narrativa do thriller, da novela negra ou da novela histórica tan característica da resto da súa produción.

- Montse Pena Presas, “O destino como camiño”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 682, “Libros”, 27 febreiro 2018, p. VI/ *La Opinión*, “*Saberes*”, n.º 624, “Letras galegas”, 6 outubro 2018, p. 3.

Comenta a publicación da nova obra de Pedro Feijoo, *Sen piedade*, na editorial Xerais. Desta volta mergúllase nunha historia cun ritmo dinámico e ben narrada, abandonando do primeiro plano o compoñente tan característico do autor.

Referencias varias:

- Jorge Lamas, “Pedro Feijoo. ‘O discurso do libro son eu axustando cuestións pendentes comigo mesmo’”, *La Voz de Galicia*, “*Cultura*”, 17 xuño 2018, p. 40.

Nesta entrevista con Pedro Feijoo, o escritor fala da xénese de *Sen piedade*, que comezou a escribir como unha novela xuvenil, pero que rematou por converterse na súa obra máis persoal, na que axusta cuestións pendentes consigo mesmo. Tamén se describe como un autor que non aspira á calidade literaria, senón a entreter e sorprender aos seus lectores, resaltando as boas vendas das súas obras fronte ás críticas.

- Ana G. Liste, “Pedro Feijoo. ‘Nesta novela intento contar a historia da persoa que hai detrás do autor’”, *Faro de Vigo*, “*Sociedad*”, 21 xuño 2018, p. 34.

Nesta entrevista con Pedro Feijoo, o escritor describe *Sen piedade* como unha visión da parte máis escura do amor, unha novela na que se centra na dor causada polas relacións, e afirma que a escrita da obra o colocou diante de moitas experiencias persoais.

- Lucía Montáns, “Eles personaxes, elas protagonistas”, *La Región*, “*Agenda*”, “Presentación”, 16 outubro 2018, p. 18.

Entrevista a Pedro Feixoo con motivo da presentación da súa última obra *Sen piedade*, na librería Nobel. Obra editada por Xerais que se encadra dentro da novela xuvenil, pero cun carácter máis agresivo e profundo, tratando a situación actual das mulleres en sociedade.

Fernández Davila, Francisco, *Alana*, Premio XVII Certame Literario Antón Avilés de

Taramancos, Noia: Editorial Toxosoutos, col. Nume, 2018, 98 pp. (ISBN: 978-84-948966-1-3).

Novela curta de aventuras cuxa acción está situada nos primeiros anos da conquista romana dos territorios ao norte do Miño. A trama xira en torno ao ataque do Imperio ao castro de Trega e á resistencia das diversas tribos oriúndas da zona, principalmente a dos grovios, ademais do relato da viaxe realizado por mar por membros do pobo dos brigantes, que acoden en axuda dos asediados. A sucesión alternante das liñas narrativas protagonizadas por grovios e brigantes dota de axilidade e dinamismo o relato, repleto de pasaxes de acción, que chega ao seu clímax coa reunión das tribos aliadas e a derrota romana. Obra coral, abundan as personaxes femininas representadas como valentes guerreiras, caso de Alana e Brianna, ou veneradas matriarcas como Glenda, as cales resultan estar vencelladas por lazos de sangue. Ademais, dáse conta de usos e costumes dos pobo celta, galaico e romano.

Fernández Rial, Rosalía, *Bonus Track*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Literaria, n.º 368, febreiro 2018, 164 pp. (ISBN: 978-84-9151-154-0).

Novela de Rosalía Fernández Rial (Carballo, 1988) que ao longo de 22 relatos (“Afouteza punk”, “S.O.S”, “Amalia Spray ou Lili Marleen”, “Un froito estraño”, “Só tambor”, “Oe, como vai?”, “Espírito adolescente”, “Centro cidade”, “Estou viva”, “Morrer co corazón na man”, “Campos de amorodos”, “Bailando as rúas”, “Ensaio xeral”, “Paxaros na cabeza”, “Bailador, baila con ela”, “A casa do sol nacente”, “Un pequeno valse”, “Astronautas”, “Augas de marzo”, “A máis linda” e “Xira o mundo xira”) ofrece unha reformulación de certos valores que a miúdo damos por sentado mais que non sempre responden ás formas máis xustas de ser e estar no mundo. É así que nos situamos nunha obra narrativa de temática de corte social, ou cando menos que pretende mostrar un tratamento literario de temas e historias de forte carácter popular como o racismo, a homofobia ou a violencia machista. Responde, por tanto, a un forte afán por poetizar historias da xente corrente ou de personaxes marxinais desde unha linguaxe accesíbel, directa e familiar, con un toque de mestría e elegancia, dando lugar a un estilo moi desaliñado. A música e a literatura son presentadas como elementos de esperanza, beleza e representación do sublime a través do meta literario. Isto débese a que a música é o eixe vertebrador de todos e cada un dos relatos e as letras das cancións forman parte dos feitos e da historia. Desde o punto de vista formal destaca o uso de xogos coa voz narradora e o punto de vista, xa que se intercalan nun mesmo relato narrador omnisciente e narrador protagonista.

Recensións:

- Francisco Martínez Bouzas, “Relatos desiguais”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 665, “Libros”, 19 abril 2018, p. VI/ *La Opinión*, “*Saberes*”, n.º 614, “Libros”, 28 abril 2018, p. 10.

Menciónase que se trata da primeira obra narrativa da autora, que ata o momento cultivara sobre todo a poesía. Resáltase a presenza da música como elemento común dos diferentes relatos e fío condutor das súas tramas. As temáticas deste libro de relatos curtos son variadas, pero todas sacadas da vida cotiá actual. Sinálase a calidade desigual dos vinte e dous contos dos que se compón o libro: na gran maioría, a autora presenta mundos

abraiantes, pero algúns deles carecen de suficiente substancia. A prosa descríbese como concentrada, de frases breves e con abundancia de elipses.

- Diego Ameixeiras, “Música despois do silencio”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “1.080 almas”, 4 maio 2018, p. 8.

Comenta a publicación do primeiro libro de relatos, *Bonus track*, por parte da autora Rosalía Fernández Rial e publicado pola editorial Galaxia.

Referencias varias:

- Alicia Pardo, “Rosalía Fernández. ‘Queremos impoñer máis etiquetas das que realmente caben na literatura’”, *La Opinión*, “A Coruña”, 2 maio 2018, p. 9.

Nesta entrevista con Rosalía Fernández Rial, a escritora fala da relatividade das fronteiras entre xéneros e artes, mencionando o lirismo presente na súa narrativa e que o xerme dos relatos de *Bonus Track* se atopa en distintas cancións.

- Cuca M. Gómez, “Palillada previa al Día da Muiñeira”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 27 maio 2018, pp. 70-71.

Recolle unha nota sucinta, con fotografía incluída, do “Vermú entre libros” que Montse Pena Presas e Rosalía Fernández Rial compartiron na Librería Paz.

- Clara Aldán, “Espíritu navideño en la Boa Vila”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Y Además”, “A praza da verdura”, 26 decembro 2018, p. 9.

Faise referencia a *Bonus Track* de Rosalía Fernández Rial, libro que foi un dos regalos de Nadal da xornalista.

Ferreiro Almeda, Ricardo, *Máis alá do río do esquecemento*, Premio III Certame de relatos Balbino, Santiago de Compostela: Edicións Fervenza, decembro 2018, 96 pp. (ISBN: 978-84-17094-47-8).

Obra narrativa de Ricardo Ferreiro Almeda (Alcalá de Guadaira, Sevilla, 1958) gañadora do III Concurso ‘Balbino’ de Relatos. O libro constitúe un conxunto de relatos ambientados no rural da Limia. As diferentes historias caracterízanse pola variedade argumental e a presenza de varios personaxes. A través destes últimos, nos diferentes relatos o autor desenvolve distintos aspectos relacionados coa mitoloxía e das lendas populares galegas ligadas á contorna rural na que se sitúan. Aínda que os personaxes son múltiples, aparecen solidamente caracterizados. Deste xeito, serven para trazar diferentes historias de interese que adoitan caracterizarse polo seu remate singular. A nivel estilístico, a obra destaca polo emprego dunha narrativa carente de artificios.

Figueiredo, Ana R., *Os bicos feridos*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Literaria, n.º 377, 396 pp. (ISBN: 978-84-9151-259-2).

Obra de Ana R. Figueiredo (Ourense, 1979) que relata a historia de Olivia, unha brillante

estudante que se ve na obriga de abandonar Santiago de Compostela e emigrar ao estranxeiro na busca de traballo. Instálase en Londres e alí atopa traballo de *ou pair* nunha familia de clase media. O móbil e as redes sociais conéctana coa súa vida anterior, mentres se sente perdida e soa nunha inmensa cidade cun coñecemento precario de inglés e limpando unha casa e un laboratorio, en lugar de traballar nel. Os seus sentimentos de soidade e frustración vital mudarán coa chegada de Manuel, un gran apoio para a protagonista.

Figuroa Panisse, Adela, *Atlantidae: Mulher d'Água*, limiar de Xurxo Souto, ilustr. Mª Celsa Sánchez, Santiago de Compostela: Fundación Eira, 2018, 180 pp. (ISBN: 978-84-697-9180-6).

Adela Figuroa Panisse (Lugo, 1948) recolle sete relatos protagonizados por personaxes femininas cuxas vidas veñen marcadas polo mar. O libro abre cunha dedicatoria á súa nai: “Para Adela Panisse, minha mae. Quem nao arrisca nao cruza a mar”, seguida dun breve prólogo de Xurxo Souto. Panisse coloca o foco no universo feminino, un mundo no que as mulleres son as responsables das súas vidas e das súas propias eleccións. As paisaxes naturais van xogar un papel fundamental na obra, erixíndose como un personaxe máis en moitos momentos do relato. A autora luguesa combina narrativa con poesía, dialogando entre si o texto narrativo e o texto poético. Os poemas, intercalados no medio da historia, son cantados polas protagonistas. A autora fai unha aposta clara pola normativa do Acordo Ortográfico para o mundo luso-galaico, amosando a súa querenza pola lingua portuguesa. Os contos por orde son: “A Galeguinha”, “Atlántidae”, “Arminda e o Mar Sonhado”, “Amarelinha”, “Alodia de Vistande”, “Uma Meninha de Aldeia” e “O Grito da Terra”. Outro aspecto relevante que enriquece á obra son as ilustracións de Mª Celsa Sánchez que acompañan ao texto, a través de enxeñosos debuxos de trazo sinxelo e cores rechamantes.

Referencias varias:

- Sabela Corbelle, “Adela Figuroa Panisse. ‘Son sete contos con historias femininas’”, *El Progreso*, “Lugo”, “Emergentes”, 9 xuño 2018, p. 10.

Entrevista coa autora Adela Figuroa Panisse con motivo da presentación do seu último libro *Atlantidae. Muller d'água*. Protagonistas femininas, baixo a investigación de sucesos reais. A presentación desenvolverase no patio do Vello Cárcere, onde a autora estará acompañada de Sonsoles López Izquierdo, deputada provincial, e contará coa actuación de Branca Villares.

- Cuca M. Gómez, “¿Como puede no tener vestido?”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 30 agosto 2018, pp. 62-63.

Recolle a presentación en Poio do volume de contos oceánicos, da man de Guillermo García de la Riega na Praza de Cristóbal Colón; engade fotografía.

- Ágatha de Santos, “Homenaje al paisaje gallego a través de siete relatos de mujeres”, *Faro de Vigo*, “Sociedad”, 10 decembro 2018, p. 15.

Adela Figuroa Panisse e María Celsa Sánchez Vázquez presentan o seu libro, *Atlantidae. Mulher d'Água* da Fundación Eira. A obra está composta de sete relatos, que homenaxean

as súas nais polo papel que desenvolveron na súa vida na reivindicación das mulleres. Polo tanto, tamén se tratan aspectos como o ecofeminismo e a defensa do planeta.

Fontoira Surís, Rafael, *Xan do arrabaldo*, Santiago de Compostela: Edicións Laivento, col. Narrativa, maio 2018, 172 pp. (ISBN: 978-84-8487-402-7).

A novela de Rafael Fontoira Surís, *Xan do Arrabaldo*, está ambientada na comarca de Pontevedra durante a disputa monárquica do século XV entre Isabel e Xoana. A obra está dividida en dez capítulos de similar extensión. O protagonista da obra Xanciño, pertence a unha familia humilde, mariñeira, recibindo clases por parte dun abade, introducíndose así na relixión católica desde moi novo. Co inicio da contenda no territorio galego, a vila de Pontevedra vai ser un dos espazos onde se disputen algunhas batallas. O tío de Xanciño, Xaquín, non pode atracar en Marín, polo que o fai a carón da Seca para evitar ir a un porto tomado polas armas. Mentres, a cidade de Pontevedra é controlada por tropas portuguesas, por tanto, non existe comunicación coas aldeas circundantes; Xanciño entra pactando cunha torre e así poder facerlle chegar a súa tía cartos e alimentos. Co paso dos días, Xacob, un amigo xudeu de Xanciño, e máis el atopan un soldado malferido e póneno a cuberto salvado, posteriormente chamando ao médico e salvándolle a vida. Cumprindo coa tradición familiar, Xanciño embárcase co seu tío Xaquín, e comeza a aprender o seu futuro oficio de mariñeiro. Embárcanse polo norte de Europa, onde Xanciño coñece á filla doutro capitán Marieke, coa que terá unha fervente amizade. A embarcación está enfocada en transporte de alcohol, sal e algún outro material, todo baixo a supervisión do armador do barco Adon Dinis, pai de Xacob. Co avance da guerra, a comarca cada vez é máis perigosa, aínda así, Xanciño intenta volver entrar en Pontevedra para ir xunto á tía, pero desta volta é atrapado e condenado por traizón. Durante o xuízo, resulta que aquel soldado malferido era o xuíz, terminando por absolvelo de todos os cargos que se lle imputan. De volta na casa, Xanciño volve navegar co seu tío, desenvolvendo o cargo de piloto e navegando polas zonas do sur até Sevilla, na procura de cargamento para levar até a zona do norte da Bretaña. Co avance católico de Isabel na guerra, moitas familias xudías deben abandonar a súa vivenda, como é o caso de Xacob e Adon Dinís que marchan de Pontevedra, poñendo todas as súas propiedades á venda. Con isto, ao remate da obra con Xanciño xa de capitán, negocia para mercar unha casa propiedade de Adon Dinis co obxectivo de independizarse. No que respecta ao eido gramático, no sucesivo desenvolvemento da obra obsérvanse numerosas grallas, “ata sacouse a capa negra”, ¿estou tentado de pedirlle o teu pai que che castigue!”, “se es que podó” ou “os meus irmáns no poden”, “pero a bicou, ben bicada”, estes feitos son dignos de resaltar, xa que son grallas bastante graves de escrita, tanto na colocación dos pronomes persoas, como na forma do adverbio de negación e a flexión verbal, ambas en castelán.

Recensións:

- Francisco Martínez Bouzas, “Unha narración amable”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 674, “Libros”, 21 xuño 2018, p. VI *La Opinión*, “*Saberes*”, n.º 623, “Letras galegas”, 30 xuño 2018, p. 6.

Informa da publicación de *Xan do Arrabaldo* de Rafael Fontoira Surís, unha narración que mestura trazos da novela de aventuras e de aprendizaxe que nos conta como Xanciño perseguiu o seu soño de ser capitán dunha carabela, acompañando dun retrato da Pontevedra e da Galicia tardo-medievais.

Referencias varias:

- Cuca M. Gómez, “Adiós a Cantos de Taberna”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 26 maio 2018, pp. 62-63.

Recolle a nova da presentación do libro do arquitecto e historiador pontevedrés Rafael Fontoira na sé da Asociación de Vecinos San Roque. Estivo acompañado no acto por Milagros Bará.

- Belén López, “Rafael Fontoira. ‘Pontevedra débello moito á Moureira”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 25 maio 2018, p. 8.

Presentación da novela, *Xan de Arrabaldo*, escrita por Rafael Fontoira e que se presenta na Asociación de Veciños San Roque. A segunda novela do autor correspóndese cunha ficción que recrea a vida da cidade de Pontevedra a finais do XV, achegándose ao eido narrativo, xa que anteriormente centrara a súa produción no ensaio e o patrimonio da provincia. O protagonista é un neno de Moureira de abaixo que vive Pontevedra, cando esta é tomado polos portugueses ao mando de Pedro Madruga e a posterior represión das tropas dos Reis Católicos.

- Marcelino Agís Villaverde, “Historia de un joven marino”, *El Correo Gallego*, “Opinión”, 30 xullo 2018, p. 2.

Dá conta do contexto histórico e do argumento principal do libro.

Fuentes, Moncha, *O mar que nos leva*, foto capa Fran Herbello Hermedo, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Narrativa, novembro 2018, 153 pp. (ISBN: 978-84-9121-451-9).

Novela intimista de Moncha Fuentes (Marín-Pontevedra, 1952) relatada por un narrador omnisciente en terceira persoa que recolle o fluír da conciencia da protagonista, Mariña Brei, a véspera de operarse dun tumor na mama e de iniciar o tratamento posterior de quimio e de radioterapia. Durante esas horas previas Mariña Brei Catrofes fai un balance vital da súa vida, semellante a Leopold Bloom, a quen cita entre outras referencias literarias escritas orixinariamente en distintas linguas e tamén en galego. Cada un dos trinta e catro capítulos que conforman a novela caracterízanse polo uso constante de comas que separan os elementos, personaxes e feitos rememorados pola protagonista e coa existencia só dun punto final para pechar cada capítulo. Mariña Brei alude á emigración galega a Bos Aires e, nese percorrido memorístico, suma as súas vivencias persoais, narradas dende a memoria apreixada sobre todo a través dos sentidos da vista e o tacto, co contexto histórico dos movementos estudiantís en Santiago de Compostela en 1968 e as loitas obreiras en Vigo en 1972. No repaso vital, percorre dende Mens (localidade natal da casa da agarimosa avoa Amalia ata Pontevedra (onde comezou o seu labor como docente) pasando por outras cidades onde viviu por mor de estudos e traballo (Santiago de Compostela, Barcelona e Vigo) e por outras localidades vinculadas á familia do seu amado Paulo (Ourense e Entrimo).

Recensións:

- Pilar Ponte, “Recrear a vida. Un discurso maduro”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”,

n.º 693, “Libros”, 13 decembro 2018, p. VI.

Sínálase que a autora ten a experiencia vital necesaria para recrear a vida literariamente cun discurso maduro, en lugar de fantasiar sobre ela. Exprésase admiración polo estilo e a lingua da novela, con especial atención para o *travelling* de tres páxinas do primeiro capítulo. Saliéntase a importancia dos espazos e a mestría na creación de caracteres e no retrato das relacións entre personaxes femininas. Faise referencia ao contexto histórico da novela, situada nos últimos anos do franquismo, e á capacidade da autora para retratar esta época. Finalmente, elóxiase o final da novela, que deixa o lector sobrecolido.

Gago, Manuel, *O exército de fume*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Narrativa, n.º 428, xuño 2018, 448 pp. (ISBN: 978-84-9121-392-5).

Obra de Manuel Gago (Ribeira, 1976) ambientada a comezos de 1942, momento no que Galicia está a vivir dúas guerras ocultas ao tempo. Por unha banda, nazis e aliados combaten no mar e nos portos polo dominio do Atlántico. Por outra, a resistencia ao poder de Franco. As dúas tramas entrecrúzanse así como os seus protagonistas: unha mestra que recibe o seu primeiro destino nunha distante aldea da Costa da Morte, un guerrilleiro de sona que acepta a misión máis perigosa e un pintor de océanos que asume un incómodo encargo. Sen sabelo, os tres van ficar unidos polo desengano, a esperanza e a valentía, nun remuíño que une os seus pasados cos dramáticos acontecementos de Europa. O autor mestura historia, lenda e ficción.

Recensións:

- Borja Casal e X. F., “Unha guerra oculta na memoria”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 6 agosto 2018, p. 29.

Infórmase da publicación, *O exército do fume*, obra de Manuel Gago editada por Xerais, onde aparecen representados personaxes recoñecíbeis como Urbano Lugrís ou Winston Churchill.

- Francisco Martínez Bouzas, “Heroes malia seren derrotados”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 690, “Libros”, 11 outubro 2018, p. VI

Informa da publicación de *O exército de fume*, por parte do escritor Manuel Gago e editada por Xerais. Correspóndese cunha novela de ficción que inclúe a intriga e suspense como bandeira, a través dos acontecementos que sucederon en Galicia, entre nazis e guerrilleiros, durante a Segunda Guerra mundial.

- Patricia Arias Chachero, “Unha narración ambiciosa e ben documentada”, *Grial*, n.º 220, “O espello das letras”, outubro, novembro e decembro 2018, pp. 79-80.

Ofrece unha recensión da obra *O exército de fume* (Xerais, 2018) de Manuel Gago. Destaca que constitúe unha novela de temática histórica e ficcional sobre a Galicia da Segunda Guerra Mundial a través das accións sociais, culturais e políticas de diferentes membros da poboación. Dá conta da variedade de localizacións, protagonistas e historias. Por último, pon en relación a obra con outras da literatura galega que tratan semellante temática como *Izan* o da saca de Xabier Quiroga ou *Febre* de Héctor Carré.

Referencias varias:

- Jaureguizar, “Manuel Gago. ‘A obra ocorréuseme entre soldados que deliraban con ataques en Afganistán”, *El Progreso*, “Vivir”, “Cultura”, 13 xuño 2018, p. 52.

Dá conta da obra de Manuel Gago, *O exército de fume*, publicada pola editorial Xerais. No contexto galego durante a Segunda Guerra Mundial, o autor representa os distintos niveis de combate ente os maquis e os nazis. A dor e o heroísmo son algúns dos elementos presentes en todo o texto.

- Santiago Jaureguizar, “Un monarca sen reino nin coroa nin vasalos”, *Diario de Pontevedra /El Progreso*, “Táboa Redonda”, n.º 138, 17 xuño 2018, p. 8.

Informa da publicación de textos inéditos pertencentes a Valle Inclán en 1909, *Una tertulia de antaño*, están editados polo seu neto Joaquín María del Valle Inclán Alsina. Neles pódense interpretar diferentes consideración que Valle realizou a nivel ideolóxico, concretamente sobre o carlismo.

- Raquel C. Pérez, “Os británicos definían Galicia nos 40 como zona de guerra”, *La Voz de Galicia*, “La Voz de Santiago”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Libros”, 5 xullo 2018, p. L10.

Informa da presentación da obra, *O exército de fume*, cuxa autoría pertence a Manuel Gago. A novela está ambientada na Galiza de 1942, onde residía unha guerra en diferentes planos, o guerrilleiro e a do exército nazi co bando aliado. O acto conta coa presenza dos narradores, Celso Sanmartín, Soledad Felloza e Maria da Pontragh.

- Ramón Nicolás, “Antifranquismo, espionaxe...”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “Galego”, 24 agosto 2018, p. 6.

A novela descríbese como un proxecto narrativo ambicioso, ben documentado historicamente e posuidor dun “registro de trazo rápido e fluído”, con certa inspiración cinematográfica. Sinálase o interese do tema, a oposición ao franquismo e a espionaxe e contraespionaxe levada a cabo en Galicia por Inglaterra e Alemaña.

González Ahola, Tomás, *Manual de medo, noxo, vicio e morte*, Santiago de Compostela: Contos Estraños Editora, col. 666 enxendros, decembro 2018, 126 pp. (ISBN: 9788494930478).

Volume de Tomás González Ahola (Vilaboa, 1981) que conta cun limiar de Alba Rozas Arceo dividido en dúas partes “Caricatura do enxerto literario”, sobre a personalidade do autor, os temas e o estilo das súas obras e os autores que influíron na súa escrita e “Declaración de amor satírica sobre o presente Manual de medo, noxo, vicio e morte” sobre os temas e o estilo da obra. A continuación, inclúe un limiar do autor titulado “Textículo. A xeito de desculpa ou desafío” no que explica a xénese da obra. A seguir preséntanse oito relatos, narrados en terceira persoa, baixo os seguintes títulos: “Putamerda de pesca”, no que se empregan os peixes e os aparellos de pesca como elementos do sadismo e do erotismo; “A luz dos antigos profetas”, no que se poñen de manifesto os

abusos do dirixente dunha seita; “Madeira vella”, que presenta os desperdicios como materia do sexo e da morte; “O Ginja” no que trata a bebida como fórmula de fantasía e de luxuria; “A residencia” no que amosa o canibalismo; “O doutor retallos” no que desenvolve a loita contra a morte a partir da experimentación cos organismos; “A bruxa e a virxe”, que trata sobre a zoofilia e “Santo que non bebes viño” no que presenta o crime vinculado á castración. A procura do macabro e do desagradable son os ingredientes principais desta obra na que González Ahola tenta reivindicar o papel da maldade e da inmoralidade como tema da literatura universal.

Hermida, Modesto, *O tempo escuro*, Vigo: Edicións Ir Indo, col. Narrativa, novembro 2018, 182 pp. (ISBN: 9788476807392).

Obra do filólogo Modesto Hermida García (Vales de Cea-Ourense, 1946), primeira obra de narrativa do autor tras anos de publicacións ensaísticas, coma editor e incluso como poeta. A obra está dividida en 3 partes: “Relatos de Valdelama”, “Relatos urbanos” e “Referencia” dentro dos que hai capítulos individuais. En cada un destes desenvólense relatos breves que tratan sobre a Guerra Civil, a represión, a fame ou a emigración cunha intención didáctica e moralizante.

Recensións:

- Ramón Nicolás, “Onde a lingua sabe a pan”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “Galego”, 7 decembro 2018, p. 8.

Coméntase con especial atención o relato “O desafío”, que expón unha mirada “case sociolóxica” da posguerra e o franquismo. Dos tres relatos situados baixo a epígrafe de “relatos urbanos” destácase o humor e a ironía. Dos cinco baixo o título de “referencias”, sinalase a filiación case ensaística dalgúns deles e a inspiración memorialística doutros. Finalmente elóxiase a prosa do autor.

Iglesias, Moncho, *Don Pepe*, Santiago de Compostela: Editorial Tendaia, col. Do Peirao, xuño 2018, 174 pp. (ISBN: 978-84-17393-20-5).

Obra de Moncho Iglesias (Vigo, 1974) que recupera a figura de Pepiño, un emigrado galego en México. A narración comeza cunha retrospección no tempo, partindo dos seus primeiros anos de vida na aldea de Xendive ata o día de se embarcar nun barco que o levaría a cruzar o océano Atlántico. Ábrese unha pequena paréntese no relato para buscar as súas orixes familiares. Pepiño chega a Xendive a través das ondas do mar, despois de que a súa nai o abandonase á sorte das mareas por ser froito dunha relación adúltera. Xa mozo, decide marchar a México, a xunta do seu padriño. Logo de pasar unha tempada traballando de paraugueiro e afiadador con el, intenta buscar o xeito de facer o seu soño realidade: ser un autor consagrado da poesía galega. Mais fracasa no intento, debido, entre outras cousas, á rivalidade causada por Ramón Lamote, autor de moito prestixio. Don Pepe vese na obriga de aceptar un traballo inhumano e mesmo chega a recorrer a solucións sobrenaturais. A través de recursos modernistas, imitando, por exemplo, os caligramas de Guillaume Apollinaire, trátase o desexo, o futuro incerto, os mundos marxinais, os problemas adolescentes ou a emigración. Aparecen tamén unha serie de anexos, vinculados a códigos QR, nos que se introducen relatos paralelos, cuxa temática sobranceira é o continente asiático. Así pois, a mensaxe subliminar desta creación é o

aprecio pola lingua e literatura galegas, ademais do respecto polo pasado dos nosos entregos.

Referencias varias:

- Ana Baena, “Moncho Iglesias. ‘Os premios proban que hai xente a quen lle gusta o que escribo, é agradable sabelo”, *Atántico Diario*, “Vigo”, “Entrevista”, 16 xullo 2018, p. 10.

Entrevista a Moncho Iglesias pola recente publicación do seu libro *Don Pepe*, co que recibiu o galardón nos premios Do Peirao e a súa posterior edición.

Kruckenberg, María do Carme, *O morto asasinado e outros contos*, edición e introdución Mercedes Queixas, Vigo: Editorial Galaxia, xaneiro 2018, 60 pp. (ISBN: 978-84-9151-151-9).

Obra narrativa de María do Carme Kruckenberg (Vigo, 1926-2015). Trátase dunha recompilación de vinte e dous contos que presentan diferentes historias nun tempo determinado. A maioría das representacións espaciais dos contos pertencen á contorna da provincia de Pontevedra, máis precisamente á cidade de Vigo. Destaca a aparición de lugares como o Parque do Castro, a rúa Príncipe ou Pi i Margall, pero tamén Redondela, Soutomaior ou Arcade. No eido temático apréciase a construción de varias personaxes animais que encarnan propiedades humanas, como é o caso do rato ou a pulga. Tamén cómpre resaltar o pouso do humor na maioría dos relatos, que desenvolven temas diversos, entre os que cabe sinalar a relixión, a reflexión ou a innovación que implica a chegada do tren. O título da obra parte dun relato do mesmo nome sobre as circunstancias posteriores ao pasamento dunha persoa: como este feito repercute no contexto onde se produce ata chegar ao esquecemento daquilo que nalgún momento existiu. A nivel léxico é relevante a aparición do termo medieval *senhor*, coa mesma significación, que xorde no conto “O neno afogado” para designar unha personaxe.

Referencias varias:

- Xesús Fraga, “Os animais fantásticos de M^a do Carme Kruckenberg arrexúntanse nun libro”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 23 xaneiro 2018, p. 32.

Informa da publicación dun volume que inclúe quince contos de María do Carme Kruckenberg, que foron publicados en edicións non venais entre 1998 e 2012, ademais de sete pezas breves publicadas en 1999 en homenaxe a Roberto Blanco Torres. Sinálase que nestes quince relatos, que teñen como protagonistas a animais, aparecen constantes da obra da autora como son a fabulación nos espazos cotiáns, o interese pola natureza, as viaxes, a música ou as artes plásticas.

Ledo, Bieito, *Cavilacións*, Vigo: Ir Indo Edicións, col. Narrativa, novembro 2018, 161 pp. (ISBN: 978-84-7680-741-5)

Obra de Bieito Ledo (Padroso, 1944) na que se compilan un conxunto de relatos curtos de carácter autobiográfico nos que se narran as súas experiencias e vivencias que van desde o seu Padroso natal, pasando polo seminario de Ourense e como sacerdote no rural

auriense, o seu percorrido por varias cidades como Valencia ou París ata chegar a Vigo, en 1975, cidade que fixo súa e que aparece como telón de fondo da novela.

Recensións:

- Manuel Bragado, “As cavilacións de Bieito Ledo”, *Faro de Vigo*, “Opinión”, “Campo de Granada”, 4 decembro 2018, p. 24.

Fala sobre a recente publicación de *Cavilacións* por Bieito Ledo, que será presentado no Club Faro. Realiza un percorrido pola actividade literaria e cultural do autor Bieito Ledo, destacando a faceta popular dos seus textos máis tamén o espazo onde adoitan desenvolverse os feitos como é Padroso.

Referencias varias:

-A. Mariño, “Ledo. ‘Un libro axúdanos a medrar por dentro mentres imos devecendo por fóra’”, *Faro de Vigo*, “Sociedad”, 6 decembro 2018, p. 40.

Infórmase da presentación da obra de Bieito Ledo, *Cavilacións*, publicada por Ir Indo. A través dunha serie de vivencias, o autor ofrece unha perspectiva autobiográfica e memorialística contextualizada na aldea Padroso, onde tamén se conxuga o humor retranqueiro coa persecución do galego que padeceron neses tempos. O acto descorreu nun ateigado Club Faro, no que formaron parte da presentación cargos institucionais da talla de Abel Caballero, ou o editor Manuel Bragado.

MaLone, Marleen, *Noites de Safari*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Narrativa, febreiro 2018, 296 pp. (ISBN: 978-84-9121-303-1).

Obra de Iolanda Zúñiga (Vigo 1975) na cal emprega un pseudónimo literario que corresponde co nome que lle outorga á protagonista da obra: Marleen MaLone. A protagonista decídese a escribir unha obra que funcione como manual de seducción e memoria das súas relacións sexuais, baixo o título de “Técnicas Acertadas de Ligue”. A obra dívidese en 26 capítulos, os cales corresponden a narracións das relacións que a protagonista mantén con diferentes homes. Dispóñense por orde alfabética correspondéndolle a cada un dos amantes unha das letras do alfabeto que coincide coa primeira dun adxectivo que os describe: “A, de Apático”; “B, de Barbudo”; “C, de Casado”; “D, de Desflorador”; “E, de Esdrúxulo”; “F, de Facha”; “G, de Gaitero”; “H, de Hebdómada”; “I, de Iletrado”; “L, de Lector”; “M, de Mentireiro”; “N, de Narigudo”; “Ñ, de Ñu”; “O, Obsesivo”; “P, de Putañeiro”; “Q, de Quixote”; “R, de Repoñedor”; “S, de Seareiro”; “T, de Torpe”; “U, de Ulises”; “V, de Viaxeiro”; “X, de Xocoso” e “Z, de Zopilote”.

Recensións:

- Ramón Nicolás, “Manual sobre amantes”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “En galego”, 23 febreiro 2018, p. 8.

Sínálase que Iolanda Zúñiga asina esta novela co heterónimo Marleen MaLone, sendo a heteronimia algo pouco común na literatura galega. Faise referencia ao seu debut literario

Vidas post-it (Xerais, 2007) e ao feito de que *Noites de safari* retoma con maior intensidade algúns elementos que xa estaban presentes na súa primeira obra: “a vontade de provocación literaria, a transgresión, o empoderamento e a quebra ou superación de tabús”, ademais do uso do humor e o sarcasmo. Dá conta tamén da súa intención ridiculizadora do machismo e a súa visión crítica sobre parte do sistema literario galego.

- Ramón Rozas, “Observacións de safari”, *Diario de Pontevedra/ El Progreso*, “*Táboa Redonda*”, n.º 120, 4 marzo 2018, p. 5.

Sinala que Iolanda Zúñiga, que asina o libro co pseudónimo Marleen MaLone, é unha autora “arriscada nos seus plantexamentos na escrita” e que propón novos territorios para ser explorados por autor e lectores. Resáltase o emprego do humor para retratar os comportamentos e actitudes que xorden nas relacións entre homes e mulleres, e elóxiase a capacidade da escritora para facer pensar ao lector a través de situacións surrealistas ou irreais, pero que no fondo “forman parte da vida mesma”.

- Vicente Araguas, “And Marleen Malone got her gun”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesia”, n.º 1.025/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.025, “máis Libros”, 4 marzo 2018, p. 32.

Destaca os “aire xeracionais” da novela. Sinala a “ductilidade” da escrita, que mestura un ton divertido con momentos de reflexión melancólica, e menciona que leu a novela dunha soa sentada.

- Ana Salgado, “Fado e foda”, *Grial*, n.º 219, “O espello das letras”, xullo, agosto e setembro 2018, pp. 100-101.

Fai referencia á obra anterior da autora *Periferia* (Xerais, 2010). Comenta que a temática da obra pivota arredor do sexo e do humor e pon en relación a novela cos libros *Sidecar* de Alberto Lema e *Gran tiburón branco* de Samuel Solleiro. Explica que *Noites de safari* recolle as vivencias dunha vedete que tiña como encarga entreter os soldados durante a guerra. Sinala que cada capítulo está dedicado ás experiencias sexuais que vive a protagonista con cada un dos seus amantes. Destaca as referencias á cultura de masas que están presentes na obra e alude á obra anterior da autora *Vidas post-it*. Reflexiona sobre a perspectiva feminista que achega a novela ao cuestionar a comprensión deste movemento como o equivalente á hexemonía do patriarcado.

- Manuel Forcadela, “Conversa con Iolanda Zúñiga”, *Tempos Novos*, n.º 258, “Protexa”, novembro 2018, pp. 78-80.

Co gallo da publicación da obra *Noites de Safari* achégase unha entrevista á escritora Iolanda Zúñiga na que se tratan, en relación á literatura galega, a temática da novela arredor da sexualidade feminina, a procedencia do léxico sobre o erotismo e a súa orixe masculina ou feminina, a condición da muller como suxeito que desexa e sente, a falta de exemplaridade da protagonista, a fiabilidade da voz narradora nas obras da autora e a presenza da temática sobre o sufrimento do fracaso.

- Manuel Forcadela, “Marleen vai de Safari”, *Tempos Novos*, n.º 258, “Protexa”, novembro 2018, p. 81.

Ofrécese unha recensión da obra *Noites de safari* (Xerais, 2018) de Marleen Malone

pseudónimo de Iolanda Zúñiga. Faise referencia ás obras anteriores da autora *Vidas post-it* (Xerais, 2007) e *Periferia* e apúntase que esta última foi galardoada co premio Xerais 2010. Sublíñase o emprego na obra do heterónimo Marleen Malone e o seu vínculo co apoderamento das mulleres no audiovisual. Tamén se alude á etimoloxía do heterónimo e á súa relación coa pureza, a prostitución e a malignidade. Sinálase a importancia da comicidade na obra. Anótase que a obra, ambientada a finais do século XX e inicios do XXI, presenta as reflexións da protagonista sobre as súas vivencias amorias. Destácase o contexto de progreso e modernidade no que se inserta a narración e a desorientación vital que amosa. Explícase que os capítulos do libro levan por título a caracterización dos amantes. Infórmase de que a obra constitúe unha revisión do illamento, a ideoloxía, as emocións, a miseria, as relacións familiares, sentimentais e sexuais.

Referencias varias:

- Lourdes Varela, “Iolanda Zúñiga. ‘Marleen MaLone está feita con retallos da vida de moitas mulleres”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 670, 24 maio 2018, p. V/ *La Opinión*, “Saberés”, n.º 619, “Entrevista”, 2 xuño 2018, p. 11.

Informa da publicación de Noites de safari de Iolanda Zúñiga, unha novela na que a autora fai práctica da heteronimia e do exercicio metaliterario para presentarnos as venturas e desventuras da personaxe Marleen MaLone.

- Lourdes Varela, “Tensi Gesteira. ‘Máis que dun ‘boom, eu falaría dunha eclosión mundial da literatura escrita por mulleres”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 690, “Entrevista”, 22 novembro 2018, p. V.

Entrevista á xornalista por mor do seu blog, *Literaturafilia*, na que toca temas de actualidade como a compoñente feminista dalgunha das publicacións do seu blog ou a visión de diferentes autoras sobre a situación da muller dentro da literatura. Por outra parte, declara a súa preferencia por autores e autoras como Míriam Ferradáns, María Reimóndez, Lucía Novas, Mari Luz Esteban e Ismael Ramos.

Mato Fondo, Miguel Anxo, *Adeus, capitán Walton*, A Coruña: Edicións Embora, col. Narrativa, decembro 2018, 140 pp. (ISBN: 978-84-16456-89-5).

Conxunto de cinco relatos longos, argumentalmente independentes e sen máis fío condutor que a literatura, xa que todos están ateigados de intertextualidade, xogos literarios e resonancias musicais, pictóricas e artísticas. Escritos cunha coidada prosa poética, presentan diferentes momentos da vida de cinco mulleres, protagonistas de cadanseu relato. A técnica narrativa é variada, pero predomina a descrición e o monólogo interior en primeira persoa.

Referencias varias:

- J. M. Ramos, “Miguel Anxo Mato presenta ‘Adeus, capitán Walton”, *El Correo Gallego*, “Área Compostela”, “Costa da Morte”, 27 decembro 2018, p. 32.

Presentación da obra de Miguel Anxo Mato Fondo, *Adeus capitán Walton*, na librería A Tenda dos Libros de Ponteceso. Seguidamente no pub A Eira realízase un acto literario

que conta coa presenza do autor.

Mella, Carlos, *A conferencia*, Santiago de Compostela: Pen Club Galicia, novembro 2018, 128 pp. (ISBN: 978-84-09-00142-2).

Colección de relatos curtos independentes de temática diversa. Mediante unha serie de narradores e personaxes principais da máis variada natureza (unha antiga estrela do fútbol no ocaso da súa vida en “O moneco de neve”, unha intelixencia artificial orixinaria do futuro en “ALFA 5074” ou un xadrecista en “O xogador de xadrez”), reflexiónase sobre os grandes temas existenciais do ser humano: a morte, a soidade, a beleza, a fe ou, como se pon de manifesto no relato que abre e dá título á obra, a necesidade de comunicar e ser escoitada. É por iso que a linguaxe xoga tamén un papel importante nas narracións, pechándose tamén varios dos relatos con resolucións que buscan sorprender.

Referencias varias:

- S. Elvira, “Destacan o papel da biblioteca escolar na difusión da lingua”, *El Correo Gallego*, “Área Compostela”, “Deza-A Estrada-Touro”, 25 outubro 2018, p. 31.

Informa da presentación do libro *A conferencia* de Carlos Melle no marco dun acto celebrado polo CEIP estradense do Foxo con motivo do Día das Bibliotecas que contou coa presenza de Valentín García, secretario xeral de Política Lingüística, entre outras figuras destacadas.

Murguía, Michela, *Acabadora*, Cangas do Morrazo: Rinoceronte, 2018, 180 pp. (ISBN: 978-84-17388-11-9).

Acabadora é a novela de Michela Murguía, estruturada arredor de dezasete capítulos, con extensión moi similar entre eles. A historia está contextualizada en Italia e comeza narrando desde a perspectiva da nena Maria Listru. Como é común nalgunhas zonas e sobre todo ao longo do século XX, as familias que non podían manter economicamente aos sucesivos fillos, procuraban que alguén se fixese cargo e cubrir a ausencia daquelas persoas que non conseguían ter descendencia. Este era o caso de Maria Listru, que é entregada pola súa familia para que a coide Bonaria Urrai. Ao ocupar o mesmo espazo dentro dunha aldea, entre os nativos xa se comezaba a coñecer o caso, pero a nena a pesar disto, segue a manter contacto coa súa familia. Bonaria, “nai adoptiva”, ou como se menciona na obra a María, fill’e anima, mantén a disciplina coa cativa no ámbito escolar e coas labores de tecedora que ela tamén desenvolve na casa. De momento, a profesión da súa nai Bonaria, é descoñecida para ela, até que se decata que durante a noite abandona a casa a escondidas. Este feito provoca que a rapaza comece a desconfiar un pouco sobre Bonaria, pero a relación continua sendo boa. Na época da vendima, María axuda no campo as respectivas labores de recolleita. Mentres, a cativa comeza a non querer volver á casa da súa familia ao rematar os estudos porque non hai unha achega sentimental nin mental tan forte como entre as súas irmás, que consideran estudar algo irrelevante para desenvolver unha vida plena. A pesar disto, na voda da súa irmá, axuda en todos os preparativos e necesidades que a familia precisa. En toda a obra existe unha carga simbólica relixiosa moi latente, sumada á presenza da morte, coa peculiar significación de que este feito está intimamente ligado coa profesión de Bonaria. Un home da aldea

que é amigo de María, Nicola, ten un accidente por utilizar de forma imprecisa unha escopeta e termina sen unha perna. Este feito termina por acabar co seu carácter, así que proponlle a Bonaria, enterradora, que termine coa súa vida o día de Todos os Santos. Chega o día ocorre, Bonaria cunha almofada mata a Nicola, pero a súa irmán Andría que estaba esperta, observa como entra no cuarto do seu irmán. Ao día seguinte, con toda a consternación que a morte supuxo na familia, Andría relátalle o sucedido a María, que nun comezo non a cree. A rapaza interroga a Bonaria para saber onde estaba aquela noite até que remata por confesar. María nun arrebatado de xenreira, advértelle que marcha da casa, contactando coa mestra da escola para que lle procure un traballo. A través dun coñecido da mestra marcha para Torino a coidar aos fillos dunha familia burguesa. Finalmente, logo de pasar unha tempada traballando e malvivindo na soidade, agás polo contacto cos cativos, recibe unha carta da súa irmá dicindo que Bonaria estaba moi enferma, ese feito máis como xa houbera algún contratempo coa familia, decide volver. Finalmente, coida de Bonaria até que morre, logo disto reencontrárase con Andriú e termina por ficar con el na vila.

Neira Vilas, Xosé, *De Gres a Cádiz*, ed. Dolores Vilavedra, Vigo: Editorial Galaxia, col. Biblioteca Neira Vilas, n.º 9, abril 2018, 216 pp. (ISBN: 978-84-9151-167-0).

Volume de Xosé Neira Vilas (Vila de Cruces, 1928- Gres, 2015) que conta cun limiar de Dolores Vilavedra titulado “Neira Vilas, unha vida para contar” sobre o proceso de concepción e escrita da obra, sobre a súa relación co resto da produción do autor e sobre os temas e o estilo que presenta. A seguir inclúese un limiar do autor titulado “Xuntando anacos” sobre a xénese e a estrutura da obra. A continuación, preséntase unha serie de noventa e un relatos curtos na que o autor, en primeira persoa, achega estampas da súa biografía no agro galego, dende que nace ata que marcha a Cádiz para emigrar a América. As narracións breves son de temática diversa. Unhas presentan figuras, a medio camiño entre o mito e a realidade, que deixaron pegada no autor e mediante as cales perfila o retrato da sociedade rural galega da Guerra Civil e da posguerra, como poden ser os esmoleiros, a costureira, o indiano, a pescadeira, os fuxidos ou os comerciantes de wolframio. Outros cadros presentan sucesos extraordinarios e da vida cotiá coma o voo do cepelín ou a visión da luz da aurora boreal e os xogos, a escola, a música, o teatro, as romarías, crenzas e rituais. As historias aparecen unificadas a partir do espazo, co predominio do rural sobre a cidade, e o tempo, determinado polos intereses do protagonista, que abranguen dende a talla de xoguetes e o gusto pola lectura até o esperar do amor e as ansias de emigrar. O estilo está marcado pola lírica, a sinxeleza e a riqueza léxica.

Recensións:

- Armando Requeixo, “Educación sentimental”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.043/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.043, “máis Libros”, 8 xullo 2018, p. 30.

Infórmase sobre a publicación desta obra, unha colección de prosas breves a xeito de memorias autobiográficas que van desde o nacemento até a primeira mocidade, explicando que foi esta etapa a de maior importancia na formación persoal do escritor. Tamén se indica que esta obra únese a outras publicadas sobre etapas vitais posteriores de Neira Vilas.

- Xosé Feixó, “Pura poesía”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 690, 11 outubro 2018, p. VI.

Comenta a saída dunhas ‘memorias literarias’ recompiladas en *De Gres a Cádiz*, por Dolores Vilavedra e editadas da man de Galaxia, cuxa autoría pertence a Xosé Neira Vilas. A camiño entre a poesía e a narrativa permaneceron inéditas até este momento.

Referencias varias:

- Belén López, “A editorial Galaxia publicará dous libros inéditos de Neira Vilas”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 2 febreiro 2018, p. 12.

Infórmase da publicación de *De Gres a Cádiz*, inéditos de Xosé Neira Vilas, atopados durante a catalogación da Fundación Neira Vilas e editados por Dolores Vilavedra para a editorial Galaxia.

Nicolás, Ramón, *Lapis na noite*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Narrativa, n.º 429, xuño 2018, 191 pp. (ISBN: 978-84-9121-399-4).

Segunda incursión na literatura de Ramón Nicolás (Vigo, 1966). Esta novela memorística, intimista, política, ditatorial, e de personaxes ábrese coa cita “Memoria é memoria se é presente” de Juan Gelman, que adianta a temática e perspectiva dende a que se enfoca a historia e a intrahistoria familiar presentada nela. O esquema que artella a estrutura narrativa relátao unha figura feminina en primeira persoa, Lucía, nai de Noa e filla de Ramón, quen viaxa a Bos Aires formando parte dunha delegación cultural galega para ditar dúas conferencias sobre a autora de comezos do século XX homenaxeada no Día das Letras Galegas, e sobre a que leva anos investigando e publicando edicións divulgativas e académicas da súa biografía, para saír da rutina de case quince anos de docencia. A partir desta trama estrutural, encetada *in media res*, insírese a historia principal, a que desterra e aclara unha intrahistoria familiar oculta durante anos e que sae á luz a raíz da citada viaxe de Lucía, quen indaga na memoria familiar para entender o seu presente. A trama principal é a de Ramiro, quen escribe para seu irmán Ramón un cartafol autobiográfico das súas memorias ou crónicas no que lle explica, en primeira persoa, as causas da súa marcha repentina de Vigo, sen despedirse del e de seus pais, e a súa vida dende que chega a Bos Aires, tras coñecer a enfermidade que o está minando. Dentro do cartafol inclúense varios capítulos relatados por un narrador omnisciente en terceira persoa, quen detalla o contexto durante a ditadura militar arxentina (1976-1983) e así mesmo dá conta do acontecido a Iria, filla de Ramiro e de Tatiana, dende a noite en que cinco membros “forzas arxentinas armadas” a arrastraron da casa dos pais e a trasladaron ao pozo de Banfield, onde coincidiu con nove amigos seus, secuestrados tamén por mor do xenocidio tachado como a *Noite dos lapis* e que anos despois se fixo público grazas ao informe “Nunca máis”. A novela desenvólvese, agás o comezo e a fin da mesma, en Bos Aires, punto de chegada de Ramiro para emprender unha nova vida como exiliado baixo o nome de Roberto Rizzone López, tras ser avisado por un curmán garda civil de que caeran varias células activas en Galicia e que alguén cantara o seu nome como parte dun grupo activo na viguesa empresa Barreras. A alternancia de voces narrativas vincúlase ás mudanzas temporais, con constantes saltos entre o pasado, o presente e distintos momentos dentro deles. Así, a novela comeza e remata no momento

presente de Lucía, e dende aí hai un salto substancial ao pasado mozo de Ramiro e de novo saltos ao futuro de Lucía e Tatiana e ao inmediato pasado de Ramiro mentres relata a súa vida, e un salto ao presente inmediato de Lucía mentres le en dúas ocasións o cartafol de Ramiro.

Recensións:

- Ramón Rozas, “Memoria entre dúas orelas”, *Diario de Pontevedra /El Progreso*, “*Táboa Redonda*”, n.º 139, 24 xuño 2018, p. 4.

Dá conta da publicación da novela, *Lapis na noite*, escrita por Ramón Nicolás e publicada pola editorial Xerais. A obra desenvólvese na cidade de Bos Aires durante a ditadura de Videla pero partindo desde Galicia.

- Henrique Dacosta, “Lapis na noite’ para evitar a desmemoria”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.042/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.042, “máis Libros”, 1 xullo 2018, p. 37.

Comenta a publicación de *Lapis na noite* escrito polo autor Ramón Nicolás e publicado pola editorial Xerais. Nárrase nun contexto complexo como foi a Arxentina durante a ditadura de Videla.

- Diego Ameixeiras, “Arxentina na noite escura”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “1.080 almas”, 13 xullo 2018, p. 8.

Infórmase da recente publicación de *O lapis na noite*, cuxo autor Ramón Nicolás, edita esta ficción para Edicións Xerais.

- Vicente Araguas, “Novela ou docudrama?”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.045/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.045, “máis Libros”, 22 xullo 2018, p. 32.

Destácase que o libro se pode entender tanto como novela como docudrama, xa que, como novela, a súa trama é mínima, e “navega entre a ficción (pouca) e a realidade (moita)”. Valórase o libro positivamente, sinalando que está moi ben documentado.

- Francisco Martínez Bouzas, “Dor e esgazaduras”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 680, “Libros”, 13 setembro 2018, p. VI.

Considera que, cando a memoria histórica “fica agochada por unha capa de impunidad”, é a literatura e libros coma *Lapis na noite* os que contribúen a que a verdade saia á luz. Descríbea como unha novela “axeitadamente ficcional”, pero moi ben documentada, cunha gran carga dramática e un estilo de prosa claro e conciso.

- Maribel Tato, “*Lapis na noite*, a nova...”, *Luzes*, n.º 58, “As libreiras”, xullo 2018, p. 87.

Informa de que a obra narra as vivencias do protagonista exiliado a Arxentina a conta da ditadura franquista e abrangue até o xurdimento da ditadura no seu país de acollida. Explica que o protagonista inicia unha nova vida na emigración cunha nova identidade. Apunta tamén que, co gallo dunha viaxe da súa sobriña a Bos Aires a conta de escribir un libro, a rapaza coñecerá a súa muller e os escritos que el deixou para ela sobre a súa

biografía. Destaca a temática da obra a prol da reivindicación dos dereitos da xuventude.

Referencias varias:

- Lourdes Varela, “Ramón Nicolás. ‘A ditadura arxentina ten na novela un peso preponderante’”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 674, 21 xuño 2018, p. V/ *La Opinión*, “*Saberes*”, n.º 623, 30 xuño 2018, p. 7.

Informa da publicación de *Lapis na noite* de Ramón Nicolás, unha novela que, partindo do compromiso social e histórico, trata de recrear un dos capítulos máis tristes e dolorosos da ditadura cívico-militar arxentina e que se deu en chamar “la noche de los lápices”, cun protagonista que vincula esta historia con Galicia e a Guerra Civil.

- Xesús Fraga, “Ramón Nicolás. ‘Hai moitos libros aínda por escribir sobre a relación de Galicia e Arxentina’”, *La Voz de Galicia*, “*Cultura*”, 2 xullo 2018, p. 27.

Conversa co autor Ramón Nicolás onde se realiza un repaso dos traballos realizados e da súa última novela. Tamén se destaca a importancia do pasado na súa literatura e as influencias entre Galicia e Arxentina.

- V. P., “Seis librerías animan a niños y adultos a disfrutar de la lectura en Pontearreas”, *Faro de Vigo*, “*Condado. Paradanta*”, “*Área Metropolitana*”, “*Pontearreas. A Cañiza. As Neves. Crecente. Covelo. Arbo. Salvaterra. Mondariz. Mondariz Balneario*”, 28 xullo 2018, p. 14.

Dá conta da presentación de *Lapis na noite* de Ramón Nicolás no marco da segunda Feira do Libro de Pontearreas.

- Cuca M. Gómez, “Quiero que me lleven a cenar”, *Diario de Pontevedra*, “*Gente a diario*”, “*De café con Cuca*”, 19 setembro 2018, p. 58.

Informa sobre a presentación do libro *Lapis na noite* (2018) de Ramón Nicolás que tivo lugar na Casa das Campás e que contou coa presenza de Fran Alonso e Montse Fajardo.

Lopo, Antón, *Extraordinario*, Premio da Crítica Española, Vigo: Editorial Galaxia, col. Literaria, n.º 378, novembro 2018, 160 pp. (ISBN : 978-84-9151-261-5).

Obra narrativa de Antón Lopo (1961, Monforte de Lemos). Constitúe una novela de trama familiar, estruturada en noventa notas de extensión desigual. O protagonista narra, en primeira persoa, a súa volta á casa para coidar de súa nai, que está hospitalizada. No transcurso da narración vanse descubriendo as difíciles relacións entre el e a súa nai durante a adolescencia, así coma o trato cos seus irmáns. Descríbese minuciosamente o ambiente hospitalario, espazo principal da obra.

Recensións:

- Santiago Jaureguizar, “Saír cear con fervor estatístico”, *El Progreso*, “*Táboa Redonda*”, n.º 161, 9 decembro 2018, p. 8.

Dáse conta da recente obra escrita por Antón Lopo para a editorial Galaxia titulada

Extraordinario.

Orosa, Pablo L., *Fálame do silencio*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Narrativa, xuño 2018, 320 pp. (ISBN: 978-84-9121-391-8).

Primeira novela do xornalista Pablo L. Orosa (Oza dos Ríos, A Coruña, 1985). Trátase dunha historia a medio camiño entre a novela negra e novela de reconstrución da memoria histórica. O argumento pivota arredor da morte de Daniel Gluckmann e do encargo do xornalista Samuel Eirís de completar a súa biografía. Ofrécese a reconstrución da historia dunha familia e a restauración dunha memoria familiar e social a través de diversos anos e contextos sociohistóricos e xeográficos dende a Galicia actual á Coruña do ano 1977. A obra constitúe unha viaxe pola historia familia dos Gluckmann e achega a recreación exhaustiva da Coruña dende a Transición ata o século XX. Destaca o feito de que a novela está ambientada nunha gran diversidade de espazos como Fisterra, Sidney, Coruña, Londres, Madrid ou Arxentina. A obra presenta unha estrutura complexa con saltos temporais e argumentais. Desenvolve unha historia non lineal con diversas tramas que se van ligando conforme avanza a lectura. Contén textos en diversos formatos coma cartas, *emails* ou noticias, sobresaíndo o formato xornalístico. Destaca tamén o discurso narrativo articulado en dous eixos: por unha banda, o que ten por protagonista ao xornalista, narrado en primeira persoa e ambientado nun tempo próximo á actualidade e, por outra banda, o focalizado en Daniel Gluckmann, ambientado na Coruña obreira da Transición (1977-1979).

Recensións:

- Ramón Rozas, “Os silencios do tempo”, *Diario de Pontevedra /El Progreso*, “Táboa Redonda”, n.º 144, 29 xullo 2018, p. 6.

Exprésase a emoción de atopar unha nova voz literaria cuxa primeira novela está escrita con tanta madurez. Da novela dise que non pode deixar a ninguén indiferente, e que está repleta de brillantes momentos literarios e instantes poéticos. Resalta a importancia da memoria e a presenza do silencio, xa que na novela “todo prodúcese para resolvelo, para que o silencio deixe de ser unha fosa abisal na que conter un pasado descoñecido, pero necesario para coñecernos hoxe”.

- M. G. M., “Pablo L. Orosa. ‘Poñer de narrador un xornalista foi como unha especie de boia na que apoiarme’”, *Diario de Ferrol/ El Ideal Gallego*, “Sociedad”, 7 agosto 2018, p. 36.

Dá conta da primeira publicación do autor Pablo L. Orosa, *Fálame do silencio*.

- Ramón Nicolás, “Dialogando co silencio”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “Galego”, 10 agosto 2018, p. 6.

Informa da publicación da novela *Fálame do silencio* de Pablo L. Orosa, obra a través da cal asistimos a unha viaxe no tempo que nos retrotrae á época anterior á República para revisar os acontecementos vividos polos distintos membros dunha mesma familia desde ese momento até actualidade pasando polos anos setenta do pasado século.

- Mario Regueira, “A memoria no limiar”, *Sermos Galiza*, n.º 316, “fóradeserie”, “ao pé da letra”, 4 outubro 2018, p. 6.

Dá conta da recente produción de Pablo L. Orosa, *Fálame do silencio*. Editado por Xerais, esta obra entrecruza diferentes espazos temporais, desde o alzamento, a posterior clandestinidade e o presente, onde están presentes o exilio e a emigración.

- Montse Pena Presas, “Desvelar os silencios”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 685, “Libros”, 18 outubro 2018, p.VI

Dáse conta da recente publicación novelar de Pablo L. Orosa, *Fálame do silencio*, a cargo de Edicións Xerais.

- Begoña Varela, “O pasado non é unha...”, *Luzes*, n.º 61, “As libreiras”, outubro 2018, p. 89.

Comenta que a novela pivota arredor da revisión do pasado que fai un xornalista a raíz da encarga de completar a biografía doutro personaxe despois do seu pasamento. Explícase que a trama transcorre en diversos espazos e tempos: desde Sidney nos nosos días até A Coruña dos anos 70 que reflicte a pobreza da ditadura. Fai fincapé nas dificultades que atopa o xornalista na súa tarefa e que o obrigan a cuestionar a súa propia existencia. Aclara que estas dificultades serven para enxergar distintas narracións. Incide en que a temática da obra abrangue a os recordos, o identitario, o paso do tempo ou o illamento.

Referencias varias:

- Gemma Malvido, “Pablo L. Orosa. ‘Este libro reivindica que na nosa contorna tamén pasan historias maravillosas”, *La Opinión*, “A Coruña”, 7 agosto 2018, p. 10.

Conversa co autor Pablo L. Orosa tras a recente publicación da súa primeira novela, *Fálame do silencio*. Destaca aquelas motivacións que o levaron a artellar esta novela.

Ortega, Pilar, *Principio de incerteza*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Narrativa, Maio 2018, 96 pp. (ISBN: 978-84-9121-380-2).

Novela de Pilar Ortega (Vigo, 1968) que ao longo de 9 capítulos (“A variación posible de”, “A posición dun corpo”, “En relación inversa a”, “A variación posible de”, “A cantidade de movemento”, “É maior ou igual ca”, “A constante de Planck”, “Dividida entre” e “Dúas”) nos presenta unha historia narrada en primeira persoa pola súa protagonista na que se conta como unha profesora e unha alumna se fan amigas ou, cando menos, como conectan a un nivel máis alá do académico. O eixe vertebrador do relato son as premisas dunha lei da física coñecida como Principio de Incerteza proposta por Heisenberg, o que explica que o libro estea marcado por unha linguaxe moi técnica procedente do campo da física, mais empregada para aludir a cuestións existenciais e/ou filosóficas como a utilización dos conceptos de constante e variación ou variación inversa, aplicados a nocións como a do medo (“o medo: a constante da nosa existencia”). O máis destacado desta historia é a evolución que vive a personaxe principal, Lía, unha profesora de física tímida e distante co alumnado, que foxe do contacto con eles máis alá do puramente académico. Porén, un día dá con Viola, unha estudante que cambia tanto a súa

forma de ser como de afrontar a súa relación cos seus pupilos. É interesante tamén o tratamento da maternidade e de como esta inflúe na superación do afán de fuxida de Lía de todos os problemas como de todo aquilo ao que non se quere afrontar.

Recensións:

- Pilar Ponte, “Traxedia sen tópicos”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 678, “Libros”, 19 xullo 2018, p. VI.

Sínálase que o contido e a estrutura do texto están inspirados na ecuación de Heisenberg; a necesidade de fuxir e de volver ao lugar exacto de partida envolven a vida da protagonista da novela. Sínálase que a novela nos achega a unha situación vivida a miúdo polo profesorado, “ese espazo de ninguén fóra da aula no que cohabitamos co alumnado”. Destácase tamén a importancia da música e da ciencia. Elóxiase a capacidade da autora para tratar o tema dos abusos sexuais afastándose de tópicos e centrándose na vítima.

Paniagua Pousa, Cándido, *O caderno de erros*, Santiago de Compostela: Editorial Tandaia, col. Do Peirao, outubro 2018, 268 pp. (ISBN: 978-84-17393-42-7).

Obra narrativa de Cándido Paniagua Pousa (Xinzo de Limia, 1992). Trátase dunha novela negra, ambientada na cidade de Vigo. A obra caracterízase polo seu ritmo acelerado e unha trama marcada pola intriga e a sorpresa. Baséase en dúas historias reais. Por unha banda, a narración parte da trágica morte do personaxe de Diego Cruz, alcumado ‘O Tato’, e coñecido como un dos máis sobranceiros boxeadores galegos. A partir deste feito, a novela recupera a traxectoria vital do protagonista para dar conta do seu o seu carácter agresivo e esquivo. Por outra banda, desenvólvese a historia de Martiño Ferradás, o inspector de policía que debe esclarecer a morte de Diego Cruz. A través do seu diario de equivocacións, que emprega a modo de tratamento psicolóxico, pónense de manifesto as súas inseguridades, os seus problemas ou as súas emocións conforme trata de resolver o asasinato do boxeador que mantén en suspenso a cidade.

Pedreira, Emma, *Besta do seu sangue*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Narrativa, n.º 434, outubro 2018, 120 pp. (ISBN: 978-84-9121-448-9).

Obra de Emma Pedreira (A Coruña, 1978) que relata a historia inspirada na figura e no mito de Blanco Romasanta desde a perspectiva que propugna unha revisión de xénero. Disposta como un conxunto fluído de microunidades narrativas, na novela conviven os rexistros culto e coloquial para vencellar as voces partícipes da historia e da creación do mito nacido arredor da persoa que foi considerada a primeira asasina en serie da nosa historia. A obra supón unha proposta transgresora e fragmentaria que se caracteriza por esa multiplicidade de voces, polo seu esencialismo narrativo e por exhibir diversos rexistros para abordar o tema da licantropía desde unha perspectiva de xénero. Narrada desde unha linguaxe poética, salienta unha atmosfera de desacougo e angustia para abordar o tratamento dun personaxe que bebe das fontes cultas, mitolóxicas e populares galegas para reavivar a figura do lobo e a súa convivencia co ser humano.

Recensións:

- Francisco Martínez Bouzas, “Orixinal revisión dun mito”, *Faro de Vigo*, “*Faro da*

Cultura", n.º 688, "Libros", 8 novembro 2018, p. VI.

Informa da publicación de *Besta do seu sangue* de Emma Pedreira, unha recreación, en chave de xénero, do mito dun dos persoeiros máis enigmáticos do noso imaxinario popular; Manuel (ou Manuela) Blanco Romasanta coñecido como o "sacauntos", "sacamanteigas" ou o "home lobo de Allariz".

- Mario Regueira, "O monstro", *Sermos Galiza*, n.º 321, "fóradeserie", "ao pé da letra", 8 novembro 2018, p. 6.

Informa da publicación de *Besta do seu sangue* de Emma Pedreira, gañadora do Premio Xerais que se enmarca como unha recreación, en chave de xénero, do mito dun dos persoeiros máis enigmáticos do noso imaxinario popular; Manuel (ou Manuela) Blanco Romasanta coñecido como o "sacauntos", "sacamanteigas" ou o "home lobo de Allariz".

- Ramón Nicolás, "Reescribir a tradición", *La Voz de Galicia*, "Fugas", "Libros", "Galego", 30 novembro 2018, p. 8.

Destácase o feito de que o caso de Manuel Blanco Romasanta, tantas veces tratado na literatura galega, nunca fora abordado na narrativa dende a perspectiva que Emma Pedreira propón en *Besta do seu sangue*. A novela cuestiona a identidade sexual de Blanco Romasanta, e constrúe un relato fragmentario, cunha prosa contida e unha linguaxe lírica, que repara nos conflitos internos da personaxe protagonista.

- Ramón Rozas, "A muller Romasanta", *Diario de Pontevedra/ El Progreso*, "Táboa Redonda", n.º 161, 9 decembro 2018, p. 4.

Infórmase da recente publicación de Emma Pedreira, *Besta do seu sangue*, coa que obtivo o XXXV Premio Xerais na categoría de novela.

Referencias varias:

- Lourdes Varela, "Emma Pedreira. 'Romasanta, o'lobishome', tiña órganos sexuais masculinos e femininos", *La Opinión*, "Saberes", n.º 633, "Entrevista", 8 decembro 2018, p. 7.

Entrevista á escritora Emma Pedreira, que vén de gañar o Premio Xerais de Narrativa 2018 coa novela *Besta do seu sangue*. A representación dun asasino en serie, Manuel Blanco Romasanta, desde múltiples voces, outórgalle unha nova perspectiva a este personaxe mitificado pero perfectamente recoñecido historicamente e documentado pola autora.

Pérez Tilve, Teresa, *A carón da máquina*, Santiago: Edicións Fervenza, col. Narrativa, maio 2018, 264 pp. (ISBN: 978-84-17094-32-4).

Obra de Teresa Pérez Tilve (Pontevedra, 1945) que acolle un conxunto de relatos que xiran arredor do pasado recente protagonizados por unha personaxe feminina, Teresiña, que nos relatará a súa infancia na Galicia durante o franquismo.

Piñeiro, Antonio, *A través do fume*, Premio Torrente Ballester, Vigo: Editorial Galaxia, col. Literaria, n.º 374, outubro 2018, 128 pp. (ISBN: 978-84-9151-188-5).

Esta pequena novela de Antonio Piñeiro (Ribeira, 1962) está composta por numerosos capítulos curtos sen numerar nin titular e que ademais comezan con letra minúscula. De feito, non hai puntuación, só comas, de forma que os parágrafos se estenden ao longo do capítulo. Isto débese ao feito de que esta novela está construída en forma de monólogo interior, un monólogo no que Nina, a protagonista e narradora, vai relatando os seus pensamentos mentres agarda no aeroporto para coller o seu voo. Desta forma vai tecendo recordos que comezan na infancia, lembrando o intercambio de cartas co pai emigrado, a tenda de Don Anxo, as rifas da nai, etc. Polo tanto, desde o tempo presente, no que esta mestra de Filosofía volve de Bélxica a Santiago despois dunha viaxe, accedemos á súa historia da infancia a través do monólogo interior que ela mesma vai construíndo, e así sabemos da relación co pai, da importancia ou fixación nos selos polo intercambio de cartas, mais tamén porque os entende como sinónimos de escenarios onde imaxinarse viaxando. Nos seus pensamentos e lembranzas fala directamente ao pai, e é que todo xira en torno ao pai emigrado (as lembranzas, a tristeza, os soños, as motivacións, etc), xa que a emigración e a distancia son o pano de fondo desta historia. Nesta viaxe interior a través do tempo, fica ao descuberto a relación cos pais, agora xa finados, na que o proxenitor, falecido sendo ela moi cativa, é presentado desde a decepción, xa que enganaba á nai, e a nai é amosada como esa policía da moral que sempre estivo ao seu lado. Remata coa formulación da cuestión de que fará coas cinzas dos pais, ocorréndoselle a posibilidade de que os seus corpos volvan ser un en forma de cinza, mais sobre todo como perfecta culminación ante a metáfora de que non somos máis que fume e que a vida escapa a través del. En definitiva, trátase dunha novela que deixa ao descuberto a historia oculta, íntima e dolorosa dun drama persoal, mais que se pode extrapolar a un problema colectivo.

Recensións:

- Francisco Martínez Bouzas, “Proteica e aberta. Unha historia en espiral”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 693, “Libros”, 13 decembro 2018, p. VI.

Sínálase que a novela está escrita seguindo a técnica da corrente de conciencia, evocando os pensamentos da protagonista, Nina. Destácase a visión tan crúa como esperanzada da emigración e a separación das familias nos anos 70, así como a escrita experimental de Antonio Piñeiro.

Referencias varias:

- Ramón Nicolás, “Agasallos con moi boa letra”, *La Voz de Galicia*, “*Fugas*”, “Libros”, “En galego”, 21 decembro 2018, p. 8.

Comenta que a obra foi gañadora do Premio Torrente Ballester. Tamén destaca o estilo do autor e a estrutura que conforma a novela.

Ramos, Alberto, *A simetría das bestas*, Premio Vicente Risco de Creación Literaria, Santiago de Compostela: Urco Editora, col. Urco, xullo 2018, 170 pp. (ISBN: 978-84-948755-1-9).

Obra narrativa de Alberto Ramos (Santiago de Compostela, 1986) que segue a vida de Caridad e Fervaq, dous artistas unidos pola desgraza. Caridad é unha escritora que naceu cunha malformación física, o que moldeou a súa concepción da vida. Tras varias relacións románticas fallidas comeza unha relación co debuxante Fervaq, momento no que descobre que ten unha enfermidade dexenerativa. O avance no deterioro físico de Caridad fai que Fervaq sexa o encargado dos seus soportes, o que acaba por rematar todo amor na relación, facendoo quedarse por lealdade e compromiso. Á vez que recorre o seu deterioro, repasa a súa vida e a de Fervaq en retrospectiva: a súa relación cos seus pais, a morte e desgraza cos seus respectivos irmáns etc.

Recensións:

- Antía Monteagudo Alonso, “Policromía da existencia”, *Grial*, n.º 219, “O espello das letras”, xullo, agosto e setembro 2018, pp. 99-100.

Recensión da obra *A simetría das bestas* (Urco, 2018) de Alberto Ramos, galardoada co XVIII Premio Vicente Risco de Creación Literaria. Explica que a obra trata das reflexións sobre a existencia e o pasamento que realiza unha escritora ao ficar inmóbil a conta dunha enfermidade. Sinala que outra parte da novela está constituída polas aproximacións da parella da protagonista que emprega o debuxo para achegarse a súa situación. Ademais, afonda na deformidade da protagonista, que conta cun único ollo, e vincula coa dimensión animal do ser humano presente na novela e co rompemento dos impostos sociais. Menciona que a protagonista atopa o equilibrio na parella e que ambos os dous levan unha vida marcada pola traxedia persoal e familiar e pola arte como vía de escape. No tocante ao estilo, salienta o uso dunha linguaxe simple e a recorrencia ás figuras pictóricas.

Rei Ballesteros, Anxo A., *Dezanove badaladas*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Biblioteca Rei Ballesteros, n.º 3, 15 outubro 2018, 179 pp. (ISBN: 978-84-9151-201-1).

Novela póstuma de Anxo A. Rei Ballesteros (Codeso-Boqueixón-A Coruña, 1952-A Coruña, 2008), se ben foi a súa primeira novela escrita en galego, en Santiago de Compostela entre o 3 de novembro de 1969 e o 24 de febreiro de 1970 (como se indica na páxina 179). Caracterízase por ser unha autodescuberta persoal do protagonista, Nolo, quen abandonara meses atrás a vida na aldea para ir vivir a Santiago de Compostela, cidade na que leva un mes traballando como obreiro cando encomeza a novela *in media res*. A acción transcorre unha noite na que Nolo e os seus recentes amigos deambulan polos bares composteláns; percorrido iniciático e metafórico que posibilita mostrar o debate interno de Nolo entre as citas de expresións que lle dixeran na aldea sobre os perigos da cidade e que se reproducen entre aspas para ir contrastándoas coa realidade compostelá, onde pouco e pouco Nolo se vai mergullando coa intención de integrarse para deixar de se sentir foráneo. A novela complementase cun “Apéndice gráfico” final no que se reproducen as dúas primeiras páxinas do caderno orixinal manuscrito de Rei Ballesteros e outras dúas páxinas que conteñen debuxos do propio autor inseridos no citado caderno.

Recensións:

- Armando Requeixo, “Da cidade túrbida”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/

Diario de Ferrol, “Nordesía”, n.º 1.063/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.063, “máis Libros”, 25 novembro 2018, p. 30.

Dáse conta da obra de Anxo A. Rei Ballesteros, *Dezanove Badaladas*. A edición levouna a cabo a editorial Galaxia.

- Francisco Martínez Bouzas, “Novela en construción”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 694, “Libros”, p. VI/ *La Opinión*, “*Saberes*”, n.º 636, “Literatura en galego”, p. 7, 29 decembro 2018.

Sínálase que, como se afirma na presentación editorial, esta obra é “o preludio esencial á obra dun autor maior”, aínda que por si mesma careza de transcendencia literaria. Destácase o seu parecido con *A esmorga* e a presenza de temas centrais na obra de Rei Ballesteros, como a relación inseparable entre vida e morte. Descríbese como “novela en construción” e chámase a atención sobre aspectos lingüísticos como a abundancia de castelanismos, enxebrismos e mesmo verbas inventadas polo autor.

Referencias varias:

- Margarito Flowers, “Galaxia publica una obra inédita de Rei Ballesteros, ‘Dezanove Badaladas’”, *El Correo Gallego*, “Gente”, 2 outubro 2018, p. 56.

Infórmase da publicación inédita de *Dezanove Badaladas* do autor Anxo Rei Ballesteros. A historia desenvólvese en Santiago de Compostela e foi escrita na mocidade do autor entre 1969 e 1970.

- Cibrán Canedo, “Homenaje a Anxo Rei Ballesteros”, *El Correo Gallego*, “Área Compostela”, “Invitada especial”, 10 outubro 2018, p. 33.

Infórmase da homenaxe a Anxo Rei Ballesteros por parte da concellería de cultura da Pobra e a asociación Barbantia, que presentan a novela inédita *Dezanove badaladas*. O acto conta coa actuación musical de Cris Román e coa presenza de Manuel Castelao.

Reixa, Antón, *Michigan/Acaso Michigan. Crónica de 18 días en coma*, pról. Chus Pato, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Edicións Singulares, outubro 2018, 128 pp. (ISBN: 978-84-9121-434-2).

Michigan/Acaso Michigan é a crónica dos 18 días que Antón Reixa pasou en coma inducido, despois dun forte accidente de tráfico nunha viaxe nocturna desde Galiza a Madrid. O libro transita entre a poesía e a prosa, nunha combinación de formatos que se transgreden como metáfora dese estado mental químico do coma. Reixa emprega imaxes e textos alleos (tomando prestada a técnica do *sampleo* musical) para describir o accidente e a súa travesía hospitalaria, mesturando entre medias toda unha serie de reflexións vitais. É un libro de contrastes, da propia experiencia vital e as voces alleas, do realismo cru da propia mortalidade á fantasía das imaxes surrealistas que habitan o Michigan imaxinado. Condución, Intro-dución, Re-condución e Re-dución son as partes en que se divide o libro propiamente dito. Porén, teñen tamén importancia no libro os paratextos. Por unha banda, o limiar de Chus Pato, de pulo poético: “Este limiar non é un limiar, este limiar quérese aberta”. E por outra unha serie de cartas entre Antón Reixa e o xornalista Daniel Salgado,

incluídas ao final do libro, onde se reflexiona, en termos case ensaísticos, sobre a natureza de *Michigan/Acaso Michigan* e en xeral sobre a obra literaria de Reixa.

Recensións:

- Santiago Jaureguizar, “Antón Reixa volve ao deserto de Grenlandia”, *Diario de Pontevedra/ El Progreso*, “*Táboa Redonda*”, n.º 154, 4 novembro 2018, p. 8.

Infórmase da publicación da novela, *Michigan, acaso Michigan*, a cargo do autor Antón Reixa e editada por Xerais. Tamén se inclúen aqueles temas nos que afonda a obra literaria.

- Diego Ameixeiras, “Reixa despois de Reixa”, *La Voz de Galicia*, “*Fugas*”, “Libros, Galego”, “1.280 almas”, 9 novembro 2018, p. 8.

Comenta a xénese da novela, ademais dalgunhas das súas características. Louva o estilo empregado na narración e alude á biografía do autor para destacar a súa centralidade dentro do sistema cultural galego da década dos oitenta.

- Armando Requeixo, “Reixa, acaso Reixa”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordésia”, n.º 1.061/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.061, “máis Libros”, 11 novembro 2018, p. 30.

Dáse conta da última obra de Antón Reixa, *Michigan/ Acaso Michigan* publicada pola editorial Xerais. A obra complétase cun prólogo da poeta Chus Pato titulado, “Este limiar non é un limiar, quérese aberta”.

- Elena Ocampo, “Reixa escribe tras 18 días de ‘muerte’”, *La Opinión*, “sociedad, cultura y ocio”, 20 novembro 2018, p. 31.

Infórmase do contido da última publicación de Antón Reixa, acompañado do prólogo de Chus Pato e epílogo Daniel Salgado. *Michigan, acaso Michigan*, como se denomina a obra, é unha autoficción produto dun accidente de tráfico cun posterior coma.

- Ramón Rozas, “Sen resentimento”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir Aquí”, “A vida nun fío”, 21 novembro 2018, p. 65.

Dáse conta da última obra escrita por Antón Reixa, *Michigan, Acaso Michigan*. O libro publicado pola editorial Xerais, remata cunha correspondencia entre escritor Daniel Salgado e o mesmo autor.

- Vicente Araguas, “A volta de Reixa”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordésia”, n.º 1.063/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.063, “máis Libros”, 25 novembro 2018, p. 32.

Infórmase da publicación de *Michigan, Acaso Michigan* escrita por Antón Reixa e a cargo de Edicións Xerais. A obra inclúe un prólogo Chus Pato e para rematar un diálogo do autor co escritor Daniel Salgado.

- Alberte Valverde, “Un non lugar chamado Michigan”, *Grial*, n.º 220, “O espello das

letras”, outubro, novembro e decembro 2018, pp. 83-84.

Destaca o fundamento biográfico da obra explicando que remite ao accidente automobilístico que o autor sufriu no ano 2016. Sinala que o poemario conta cun prólogo a cargo da poeta Chus Pato e que recolle, ao final, a correspondencia entre Reixa e o crítico literario Daniel Salgado sobre o desenvolvemento da propia obra. Salienta que o poemario inclúe materiais audiovisuais e performativos, que consta de catro partes relacionadas co accidente, a ambulancia, a recuperación e as consecuencias. Resalta que, entre outras características, constitúe unha obra de carácter intimista marcada polo vangardismo, o paso do tempo, a realidade popular, a actualidade, o sufrimento, a casualidade, a lembranza e o abatemento.

Referencias varias:

- Elena Ocampo, “Reixa escribe tras 18 días de ‘muerte’”, *Faro de Vigo*, “Sociedad”, 20 novembro 2018, p. 36.

Infórmase do contido da última publicación de Antón Reixa, acompañado do prólogo de Chus Pato e epílogo Daniel Salgado. *Michigan, acaso Michigan*, como se denomina a obra, é produto dun accidente de tráfico cun posterior coma.

- Miguel Vázquez Freire, “Os *acazos* que asolagan as horas. Antón Reixa, memoria dun accidente”, *Tempos Novos*, n.º 259, “Crónica”, decembro 2018, pp. 74-76.

Entrevista a Antón Reixa co gallo do accidente de tráfico que sufriu e que deu lugar ao libro *Michigan/Acaso Michigan* publicado en Xerais. No tocante á literatura galega, destaca a relevancia que adquiren no poemario *Michigan/Acaso Michigan* os paradoxos, o cambio fronte a cotidianidade, o sufrimento, a proximidade da morte, o medo, o paso do tempo, a asunción das circunstancias, a pegada do ludismo, a memoria e o seu nexo coa ficción, a mestizaxe do mundo, o vínculo entre o social e o cultural, a eventualidade e a súa ligazón coas emocións, a inclusión do particular e íntimo no eido colectivo e a preeminencia do corpo.

Rey Núñez, María del Carmen, *Mulleres*, Noia: Toxosoutos, col. Nume, decembro 2018, 290 pp. (ISBN: 978-84-948966-5-1).

María del Carmen Rey Núñez (Mazaricos, 1961) coloca o foco sobre as vidas de diferentes mulleres que loitan contra as adversidades ás que se ven sometidas por naceren muller. Ábrese cun breve prólogo, en chave feminista, no que a autora fai unha defensa da igualdade de xénero e a equidade entre sexos: “coido que tanto o home como a muller deberan ter as mesmas obrigas e gozar dos mesmos dereitos”. A este prólogo séguenlle cincuenta e dous capítulos intitolados: “Un teito”, “O pazo”, “Traballo por pan”, “A malla”, “O cotián”, “Tellas ao vento”, “Á escola”, “Un soño cumprido”, “Agasallo”, “Na feira”, “Sancristán”, “Doenza”, “Favores”, “Soidade”, “Retorno”, “Desavinzas”, “As contas”, “A paga”, “Volta ao traballo”, “Arrecedo a festa”, “Débedas”, “Atrancos”, “Inquedanzas”, “Virulencias”, “Ánimas”, “A comunión”, “Retento carnal”, “A espera”, “Domingo pródigo”, “O azo da fortuna”, “Unha casa”, “Amoriños”, “A partida”, “O día a día”, “A vila en festas”, “A saúde marchou”, “Anovarse”, “O amor”, “Tristura”, “Foise”, “Seranche contos!”, “Adela”, “Trasnadas”, “A viaxe”, “O destino”, “O derrube”,

“O cárcere”, “Liberdade”, “A cidade”, “A xuntanza”, “Ave María purísima!” e “Ao fin”. A narrativa arranca con María, Encarna e Andrés (avoa, filla e neto, respectivamente) como protagonistas, que loitan por superar os atrancos aos que están sometidas polo seu sexo. María e Encarna son nais solteiras que teñen ao seu cargo ao pequeno Andrés, ao que tentan protexer e educalo na igualdade. Nai e filla, ambas as dúas vítimas de violencia machista, loitan por seguir adiante coas súas vidas aínda que non sempre lles será doado. Ademais de teren gran tesón e valentía, as protagonistas contan coa axuda doutras mulleres como é dona Olga. Xunto con elas, aparecen outros personaxes femininos (Ana, Carme, Laura...) que conseguirán derribar todos os obstáculos para seren felices e non volver endexamais a sentir medo. Cun narrador omnisciente en terceira persoa, abondosos diálogos e descrições detalladas, érguense como temáticas centrais o amor á familia, as relacións interpersoais, o medo, a afouteza, a envexa, a miseria, as desigualdades sociais, a violencia machista e os prexuízos arredor da muller. En palabras da propia Rey Núñez: “Esta é a miña humilde homenaxe a todas as mulleres que ao longo dos tempos, sufriron nas súas carnes as resultas dunha sociedade machista”.

Rivas, Manuel, *Vivir sen permiso e outras historias de Oeste*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Narrativa, n.º. 437, outubro 2018, 144 pp. (ISBN: 978-84-9121-456-4).

Manuel Rivas (A Coruña, 1957) propón nesta novela tres relatos que teñen como eixo temático o poder das mafias, a cobiza, a vinganza, o medo e a corrupción. Abre coa dedicatoria: “A Lorna Shaughnessy e a Paco Ignacio Taibo II”, seguido dun breve fragmento do texto de Ramón del Valle-Inclán *Romance de lobos*. Os relatos que insire por orde son: “O medo dos ourizos”, “Vivir sen permiso” e “Sagrado mar”. Todos eles están precedidos por cadansúa cita pertencente a tres escritores recoñecidos da literatura mundial. O relato que dá comezo á novela, “O medo dos ourizos”, conta a historia de dous adolescentes mariñeiros, Antón Santacruz e Jimmy, que atopan mergullados no mar catro fardos de droga, en concreto, arredor de oitenta quilos de cocaína. Ante o feito, deciden sacar proveito e facerse ricos pero axiña descubren que pode chegar a ser perigoso. Tras varios episodios violentos, un dos mozos decide desfacerse dos alixos de droga. Este relato, narrado en primeira persoa e cun narrador omnisciente, achega temas como a precariedade, o narcotráfico, o medo ou a violencia. O relato seguinte, “Vivir sen permiso”, está protagonizado por Nemo Bandeira, un poderoso home de negocios que creou un imperio a través de prácticas ilegais. A enfermidade do alzhéimer obriga ao protagonista a abandonar o mundo do narcotráfico, converténdose no seu peor inimigo. Unha historia na que o medo, a violencia, a corrupción, as deslealdades, as vinganzas e a morte son temáticas recorrentes. Cunha voz narrativa en terceira persoa e un narrador omnisciente, desenvolve temas como a venda ilegal, o tráfico humano, o narcotráfico ou a trata de mulleres. No derradeiro relato, “Sagrado mar”, narrado en primeira persoa e cun narrador omnisciente, preséntase a historia dun mozo presidiario chamado Camagüey que debe elixir entre ser unha persoa de ben ou deixarse arrastrar pola extorsión e o medo ás represalias por parte dunha rede mafiosa que impera no cárcere.

Recensións:

- Armando Requeixo, “Almas furtivas”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.059, “letras Atlánticas”, 28 outubro 2018, p. 30.

Infórmase da nova publicación do autor Manuel Rivas, *Vivir sen permiso e outras*

historias do Oeste, editado por Xerais. A obra está constituída por diferentes relatos, ambientados no territorio do Oeste.

- Ramón Rozas, “Oeste”, *Diario de Pontevedra*, “évenres!”, “fin de semana”, p. 8/ *El Progreso*, “Vivir”, “Cultura”, “Foguetes Verdes”, 2 novembro 2018, p. 48.

Infórmase da última obra literaria escrita por Manuel Rivas, *Vivir sen permiso e outras historias do Oeste* e que está editada por Xerais.

- Daniel Salgado, “Literatura que indaga na outra cara da sociedade”, *Sermos Galiza*, n.º 321, “fóradeserie”, 8 novembro 2018, pp. 2-3.

Informa da publicación de *Vivir sen permiso e outras historias de Oeste* de Manuel Rivas, o último libro deste autor no que indaga sobre o fenómeno do narcotráfico en Galicia, tema que xa inaugurara con *Todo é silencio* e que outros autores galegos teñen explorada, mais sempre de forma minoritaria.

- Diego Ameixeiras, “Rivas patrullando o salvaxe Oeste”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “Galego”, “1.280 almas”, 30 novembro 2018, p. 8.

Elóxiase a versatilidade de Manuel Rivas, que nos relatos que compoñen este libro é capaz de transitar do lirismo á narración seca e distante, “case notarial”.

Referencias varias:

- Emma Araújo, “Manuel Rivas volve ao relato curto con tres historias nas que ‘a verdade xera ficción”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 24 outubro 2018, p. 35.

Infórmase da presentación da última obra *Vivir sen permiso e outras historias do Oeste*, do autor Manuel Rivas, editado en galego por Edicións Xerais e en castelán por Alfabeta. A presentación discorreu na librería Numax, contando coa presenza do editor Francisco Alonso e tamén coa do escritor e xornalista Daniel Salgado.

- Javier Ramos, “Manuel Rivas: ‘o problema non é a desobediencia, é a obediencia”, *El Progreso*, “Cultura”, “Vivir”, p. 63 / *Diario de Pontevedra*, “Vivir”, 24 outubro 2018, p. 46.

Infórmase da recente presentación do último traballo de Manuel Rivas, *Vivir sen permiso e outras historias do Oeste*, na que estivo acompañado do editor Fran Alonso e o escritor Daniel Salgado. Editado por galego en Edicións Xerais e en castelán por Alfabeta.

- Ana Baena, “Manuel Rivas. ‘Resulta anómalo o pouco que ata agora se ten escrito do narcotráfico galego”, *Atlántico Diario*, “Vigo”, “Entrevista”, 5 decembro 2018, p. 11.

Entrevista ao escritor Manuel Rivas tras a recente presentación na librería Librouro de Vigo, *Vivir sen permiso e outras historias do Oeste*. A conversa desenvólvese sobre aqueles aspectos que son tratados na obra.

- Clara Aldán, “Las aventuras de los famosos”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Y Además”, “A praza da verdura”, 24 decembro 2018, p. 9.

Dáse conta da participación de Manuel Rivas no Vermú entre libros da Librería Paz, onde conversou sobre os seus últimos libros, *Contra todo isto* e *Vivir sen permiso e outras historias de Oeste*.

Rodríguez Otero, Margarita, *Unha xoia para o káiser*, Monforte de Lemos: Agrasar Editores, xullo 2018, 313 pp. (ISBN: 978-84-9471-782-6).

Esta novela histórica de Margarita Rodríguez Otero (Baamorto, Monforte de Lemos, 1934), baixo o subtítulo de “A increíble odisea de “A Adoración dos reis” de Hugo Van der Goes”, ten como eixo temático a controvertida venda deste coñecido cadro do pintor flamenco Hugo Van der Goes. A obra está protagonizada polos adolescentes Manuel Barcia, quen chega á Ribeira Sacra para desfrutar duns días de vacacións e visitar a terra dos seus antepasados e Lina. Ambos os personaxes van pescudar sobre unha rede de venda ilegal de obras de arte que os levará a enfrontarse aos seus medos e a poñerse a proba. A escritora monfortina xoga coa temporalidade da acción, mesturando así o presente (concretamente o ano 2017) e o pasado (comezos do século XX que é cando se produce a venda do cadro), e tamén cos personaxes que conforman a obra, xa que se mesturan personaxes históricos (como son Antonio Méndez Casal, Joaquín Arias Sanjurjo, Niceto Oneca, Borja Corral...) e personaxes ficticios, creados pola propia autora. Polo tanto, Margarita Rodríguez coloca o foco sobre a gran controversia que suscitou a venda deste cadro de gran valor artístico e cultural que durante anos pertenceu ao pobo de Monforte de Lemos.

Referencias varias:

- A. Rodil, “Testigos de la historia de Monforte”, *El Progreso*, “Comarcas”, 20 xullo 2018, p. 12.

Anúnciase a saída ao mercado da novela “Unha xoia para o káiser”, escrita por Margarita Rodríguez Otero e publicado por Agrasar Editores. O libro ampárase no importante fondo histórico da narración sobre a terra de Lemos, acompañado da intriga propia duns feitos pasados como foi o abandono do cadro “La adoración de los Reyes” do colexio Cardenal de Monforte.

- C. Méndez, “Una novela para conocer Monforte”, *El Progreso*, “Comarcas”, 30 xullo 2018, p. 10.

Dáse conta dos feitos históricos nos que se basea a novela: a polémica venda do cadro *A adoración dos Reis* de Hugo Van der Goes, ata entón conservado no colexio dos Escolapios de Monforte, ao Kaiser Museum de Berlín en 1913. Tamén se informa da presentación da novela no Centro do Viño de Monforte o día 10 de agosto.

Sánchez Aríns, Susana, *Tu contas e eu conto*, Santiago de Compostela: Através Editora, col. Através das letras, n.º 32, decembro 2018, 170 pp. (ISBN: 978-84-16545-23-0).

Obra de Susana Sánchez Aríns (Vilagarcía de Arousa, 1974) que compila 17 relatos e 17 poemas, 17 contos e 17 cantos nos que se desenvolven temáticas como a amizade que

doe, a memoria do tempo pasado, o humor e a morte. O libro preséntase como un canto para as mulleres falecidas, aquelas que traballan de maneira precaria, aquelas que viven con medo. Trátase dun reflexo da situación que se está a vivir na actualidade.

Recensións:

- Mario Regueira, “As dúas caras do conto”, *Sermos Galiza*, n.º 325, “fóradeserie”, “ao pé da letra”, 5 decembro 2018, p. 8.

Dáse conta da publicación da obra, *Tu contas e eu conto*, por parte da autora Susana Sanches Arins levada ao mercado por Através editora.

Santellán Brey, Tabaré, *Rumores baixo o luar. Relatos do lado escuro do folclore*, Santiago de Compostela: Bolanda ediciones, xaneiro 2018, 170 pp. (ISBN: 978-84-697-7963-7).

Obra de Tabaré Santellán Brey que acolle doce historias que percorren os mitos xurdidos do terror, da superstición e do imaxinario popular colectivo de Galicia. Todas elas están protagonizadas por lendas e personaxes que conforman o folclore galego. As historias veñen acompañadas de ilustracións que complementan ao texto.

Referencias varias:

- Montse García, “Rumores baixo o luar. Relatos do lado escuro do folclore”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Libros”, 10 abril 2018, p. L10.

Anuncia a presentación ás sete da tarde, na librería Couceiro, destas doce historias nadas do terror e a superstición.

- Toni Martín, “El escritor e ilustrador Tabaré Santellán publica un libro de relatos de terror”, *El Correo Gallego*, “Santiago”, 26 xaneiro 2018, p. 24.

Infórmase da presentación da obra, *Rumores baixo o Luar. Relatos do lado escuro do folclore*, cuxo autor é Tabaré Santellán, sendo editada por Bolanda. O acto de presentación desenvolveuse na Fundación Eugenio Granell e contou coa presenza de Eduardo López Valiña.

Salgado Varela, Fernando, *1.306/36*, autoedición, Editorial Fernando Salgado, 2018, 127 pp. (ISBN: 978-84-940825-3-5).

Esta novela de Fernando Salgado Varela (Cerdedo, Pontevedra, 1959) céntrase na figura do seu avó Francisco Varela Garrido, un importante activista político da Segunda República que foi fusilado en xullo de 1937, despois de estar preso na Escola Normal de Pontevedra e na Illa de San Simón. Con esta novela, o autor pontevedrés fai un percorrido pola traxectoria vital do seu avó a través, entendida como unha homenaxe ao seu avó, unha de tantas vítimas do franquismo.

Souto, Xurxo, *A gran travesía de Chiruca Macallás*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, outubro 2018, 160 pp. (ISBN: 978-84-9121-447-2).

Xurxo Souto (A Coruña, 1966) na súa novela presenta a viaxe dun barco pesqueiro que parte para o Gran Sol capitaneado por unha muller chamada Chiruca Macallás (hipocorístico de Mercedes Peón). A protagonista reivindica valores como a valentía, a afouteza e a creatividade. Polo tanto, o autor coloca o foco sobre un personaxe feminino que destaca e forma parte dun universo tradicionalmente entendido como masculino. Durante a travesía mariña, a protagonista enfrontarase aos seus medos e fará amizade con personaxes como o peixe-sapo chamado Lipeilipeisa. Xurxo Souto recrea un universo real, aínda que tamén se introducen elementos ficcionais, outorgando unha singularidade excepcional á novela. O autor non deixa á marxe a relevancia da tradición popular oral do pobo galego, reflectida a través da inclusión de cántigas e relatos orais da man de seres fantásticos que van ir aparecendo ao longo da narración. Con esta novela, Xurxo Souto pretende pór en valor a riqueza e a potencialidade do mar, así como dar visibilidade ao labor da muller no eido mariñeiro e na historia en xeral.

Recensións:

- Ramón Nicolás, “Todo no mar é música, e palabras”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “Galego”, 26 outubro 2018, p. 8.

Dáse conta da nova novela escrita polo autor Xurxo Souto, que se denomina *A gran travesía de Chiruca Macallás*, distribúese no mercado da man de Xerais.

Referencias varias:

- Ana Carro, “Xurxo Souto. ‘A maior proba de que A Coruña e Vigo son iguais é que Caballero crese Paco Vázquez’”, *La Opinión*, “A Coruña”, 1 novembro 2018, p. 13.

Conversa co autor Xurxo Souto despois da publicación da súa última obra, *A gran travesía de Chiruca Macallás*. Tamén se debate sobre o localismo estendido entre Vigo e A Coruña.

- M.G.M., “Xurxo Souto. ‘Fronte ao mar, somos o mesmo. A un barco dálle igual atracar na Coruña que en Vigo’”, *Diario de Arousa/ Diario de Ferrol/ El Ideal Gallego*, “Sociedad”, 1 novembro 2018, p. 37.

Referénciase a presentación da obra, *A gran travesía de Chiruca Macallás* de Xurxo Souto, logo de discorrer en Portas Ártabras. Dita presentación contou coa presenza de Mercedes Peón e Felipe Senén.

- Lourdes Varela, “Xurxo Souto. ‘Oxalá toda a xente fose quen de saber ler o mar’”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 687, “Entrevista”, 1 novembro 2018, p. V.

Con motivo da publicación de *A Gran Travesía de Chiruca Macallás*, o autor comenta as súas fontes de inspiración e as súas intencións á hora de escribir a historia. Fala de Mercedes, a protagonista que representa a rapazas do seu barrio e cuxo nome é unha homenaxe a Mercedes Peón, e fala tamén de Mamí Watá, que provén dun mito de orixe africana. Indica que escolleu unha muller patroa de pesca en altura porque a mellor

maneira de cambiar a realidade é creando novos mitos, e que o seu desexo foi reflectir historias de mariñeiros e mariñeiras para achegar os seus lectores ao mar.

- Mariló Pérez, “Navegar cara o feminismo”, *La Región*, “Agenda”, “Literatura”, 4 decembro 2018, p. 22.

Presentación da novela de Xurxo Souto, *A gran travesía de Chiruca Macallás*, na asociación Andén Primeiro da cidade de Ourense.

- Olaia Tubío, “Xurxo Souto. ‘Lugo é a gran capital do mar de Galicia’, *El Progreso*, “Vivir”, “Cultura”, 20 decembro 2018, p. 70.

Presentación da última obra de Xurxo Souto, *A gran travesía de Chiruca Macallás*, na asociación Cultura do País en Lugo.

Suárez Fraga, Martiño, *Bestiario do vestiario: segundo tempo*, Santiago de Compostela: Sacauntos, novembro 2018, 159 pp. (ISBN: 978-8494930423).

Obra composta por unha serie de historias relacionadas co mundo do deporte, de xeito eminente o ciclismo e o fútbol, mais entre as que tamén hai lugar para o xadrez, o atletismo ou o motocrós. As persoas que protagonizan estas anécdotas en poucos casos son profesionais merecedores de acaparar os focos, e mesmo nalgunhas nin son deportistas: o que se busca é amosar a cara oculta do deporte, os seus fracasos e as súas miserias, os ambientes non mediatizados, os logros fortuitos ou as vitorias pírricas. Ademais dun forte ton humorístico e retranqueiro na narración, o autor engade algunha historia baseada en experiencias persoais baixo un prisma nostálxico.

Referencias varias:

- Cristóbal Ramírez, “Bestiario”, *La Voz de Galicia*, “La Voz de Santiago”, 18 decembro 2018, contracuberta.

Infórmase dunha reimpresión do libro de Martiño Suárez *Bestiario do vestiario*, que leva como subtítulo Segundo tempo.

Tizón, Antonio, *Un home extraño*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Narrativa, abril 2018, 208 pp. (ISBN: 978-84-9121-336-9).

Obra de Antonio Tizón (Aranga, 1960) considerada unha novela negra que se enmarca na Galicia pre-autonómica. O protagonista, o inspector de segunda Xosé Sánchez Pereiro, debe resolver o crime dun arquitecto municipal de A Coruña que tivo lugar en 1980. A raíz da súa investigación, desencadéase unha trama de sorprendentes consecuencias co tema da enfermidade mental como telón de fondo.

Recensións:

- Pilar Ponte, “Corrupción nos 80”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 673, “Libros”, 14 xuño 2018, p. VI/ *La Opinión*, “Saberes”, n.º 622, “Libros”, 23 xuño 2018, p. 6.

Dáse conta da nova publicación *Un home estraño*, cuxa edición corre a cargo de Xerais. A obra pertence ao autor Antonio Tizón, que continua a súa creación en narrativa longa.

- Armando Requeixo, “Literatura mulata”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/*Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.041/*El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.041, “máis Libros”, 24 xuño 2018, p. 30.

Analiza a publicación de Antonio Tizón, *Un home estraño*. Leva a cabo a publicación a editorial Xerais e preséntase coma unha novela negra con elementos sentimentais en plena etapa da Transición.

Referencias varias:

- S. S., “Antonio Tizón presentou a súa novela ‘Un home estraño’”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, 22 abril 2018, p. 36.

Preséntase en Ribeira a obra gañadora do Certame de Novela Curta Cidade Centenaria de Ribeira. Acompañou ao autor Fran Alonso, novo director da editorial Xerais, que asinou co alcalde o acordo de publicación da próxima novela gañadora.

- Alicia Pardo, “Antonio Tizón. ‘A xente ten moitos prexuízos sobre a enfermidade mental. Eu busco normalizala’”, *La Opinión*, “A Coruña”, 6 maio 2018, p. 13.

Antonio Tizón presenta *Un home estraño*, novela que relata o primeiro caso do seu personaxe Xosé Sanchez durante o período da Transición e que pasou por distintas versións ao longo dos 40 anos que a leva escribindo. Destaca a inclusión dun cancionero no apéndice e a intención que ten a novela de explicar por que o personaxe policía de *A antesala luminosa* se converteu nun corrupto. Afirmar que padece un trastorno bipolar e fala do descoñecemento e prexuízos que afectan ás enfermidades mentais.

- M. G. M., “Antonio Tizón inspírase nun vagabundo coruñés no seu libro ‘Un home estraño’”, *Diario de Ferrol/ El Ideal Gallego*, “Sociedad”, 11 maio 2018, p. 37.

Informa de que se presentou na fundación ONCE a novela *Un home estraño*, de Antonio Tizón e de que se amenizou a sesión con interpretacións musicais de Miro Casabella, tamén incluídas na propia obra en forma de compendio.

- Alicia Pardo, “Unha cidade de tinta e ficción”, *La Opinión*, “A Coruña”, “Ciudad y Cultura”, 4 setembro 2018, p. 9.

O autor Antonio Tizón abre unha nova edición de “Paseos pola Coruña Literaria”, roteiros guiados por creadores e organizados pola AELG e o Servizo de Normalización Lingüística. O coruñés analizará a urbe no inicio da democracia, facendo alto na estatua de Curros Enríquez, na xamonería La Leonesa, na praza e María Pita ou no lugar da casa dun dos protagonistas da súa obra. O itinerario rematará coa proxección do *booktrailer* na librería Arenas. Participarán con outros roteiros Antía Yáñez, Diana Varela e Olga Patiño.

-Lucía Montáns, “A historia menos contada dos oitenta”, *La Región*, “Agenda”, “Presentación”, 18 outubro 2018, p. 20.

Infórmase da presentación da nova novela de Antonio Tizón, *Un home estraño*. A presentación ten lugar en El Cercano e conta coa presenza do editor Manuel Bragado. É a segunda novela policiaca que produce o autor, onde tamén mestura personaxes con problemas mentais.

Tomé, Abel, *A noite do corvo*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Literaria, n.º 370, maio 2018, 204 pp. (ISBN: 978-84-9151-170-0).

Primeira obra do xornalista Abel Tomé (Outes, 1984) que pertence ao xénero da novela policial. Conta o asasinato dos catro membros da familia Haggerty na illa de Gothard, que debe ser investigado polo tenente de policía de Beth, Gonçalves. A violencia e a corrupción é unha constante na novela, empezando polo chanceler ditatorial de Gothard, o capitalismo voraz e superficial de Beth, así como as propias personalidades dos protagonistas: Gonçalves, un home atormentado polo asasinato da súa muller por parte do seu ex-compañeiro, que o levará a condutas sociópatas; o seu compañeiro Pietre, un home cunha adición patolóxica ao sexo; e Lúa, unha muller condenada á violencia patriarcal. Estes factores terán un peso fundamental no desenvolvemento da historia, sendo finalmente o chanceler, xunto co resto do consello da cidade, o culpable do asasinato da familia Haggerty xa que o Consello decidira traficar con cocaína pero Niall Haggerty, membro tamén do consello, negárase ao tráfico de drogas.

Recensións:

- Mario Regueira, “A vella e boa novela negra”, *Sermos Galiza*, n.º 300, “fóradeserie”, “ao pé da letra”, 14 xuño 2018, p. 6.

Comenta a recente publicación de *A noite do corvo*, por parte de Abel Tomé e editado por Galaxia. Destaca a calidade de narración con pasaxes impresionistas e case ton lírico, que enmarca a esta obra dentro da novela negra.

- Diego Ameixeiras, “Mortes na illa perigosa”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “En galgo”, “1.280 almas”, 6 xullo 2018, p. 8.

Comenta a recente publicación de Abel Tomé, *A noite do corvo*, editado por Galaxia. Esta estrea do autor no xénero da novela negra, polo que a obra estará chea de intrigas desde o primeiro momento no que se desvela un segredo.

- Francisco Martínez Bouzas, “A forma da morte”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 677, “Libros”, 12 xullo 2018, p. VI.

Comenta da recente publicación, *A noite do corvo*, cuxa estrea lle corresponde a Abel Tomé. Este descubrimento no eido da narrativa pode estar enfocado sobre a novela negra. A mestura dun topos “imaxinario” coa relixión, a intriga e as críticas sociais, despuntan esta nova entrega relatada mediante dous fíos narrativos.

- Patricia Penelas, “A renovación da novela negra galega”, *Grial*, n.º 219, “O espello das letras”, xullo, agosto e setembro 2018, pp. 98-99.

Comeza apuntando que o autor foi galardoado co Premio Nacional de Xornalismo Gastronómico Álvaro Cunqueiro 2013 e co premio de poesía da Revista A Pipa 2015 e, a seguir, explica que *A noite do corvo* constitúe unha novela negra que supón a renovación do xénero. Anota que a obra pivota arredor do asasinato de catro familiares na illa de Gothard e resalta a importancia dos tres personaxes a cargo da investigación (un tenente e dous axentes) e dos habitantes da illa como colectividade oposta á procedente da cidade de Beth. Indica as influencias do xénero negro nórdico, musicais ou doutras literaturas estranxeiras que están presentes na novela e salienta a intención de crítica social que subxace á obra.

Toro, Suso de, *Fóra de si*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Narrativa, febreiro 2018, 224 pp. (ISBN: 978-84-9121-314-7).

Fóra de si de Suso de Toro (Santiago de Compostela 1956) é unha obra que se divide en 30 capítulos agrupados en sete partes: “Fóra de si”, “Fracasando”, “Peregrinando”, “Benvido”, “Encontrando”, “Soñando” e “Imaxinando”. A excepción da primeira, que conta con só dous capítulos, todas as demais están encabezadas por fragmentos da canción “Aguas de Marzo” do compositor brasileiro Tom Jobin. O título de cada unha das partes fai referencia aos diferentes estados que percorre o protagonista, o neurocirurxián Ricardo Marzoa, dende o momento en que perde o control ata que se sitúa na súa nova vida. A historia, que comeza cunha chamada de Marzoa a un compañeiro de escola, agora convertido en psiquiatra, despois de ter provocado incidentes de diferente índole no hospital onde traballaba e tras sufrir un accidente de coche por mor do seu alcolismo, céntrase en reproducir a conversa-monólogo que o neurocirurxián mantén con seu pai, demente e ingresado nunha residencia, na que, en ton de reproche, lle explica todo o acontecido nos últimos días e como está preparado para iniciar unha nova vida. Malia que Marzoa sinala durante a narración que todos os seus problemas derivan de moito máis atrás, culpando a seu pai de ser orixe e foco de todos estes, o punto de inflexión de todo está na morte dunha nena no quirófano e da destitución do médico como xefe de planta, posto no que desexaba xubilarse. Estes acontecementos provocan que Marzoa ataque o despacho do novo xefe mexando todo o mobiliario do despacho e estoupándolle as rodas ao coche ao mesmo tempo que destapa unha trama de corrupción no hospital ligada á consellería de sanidade. Ademais, ao mesmo tempo aparece o tío Virxilio, irmán do pai de Marzoa, que acode ao hospital a morrer a causa dun cancro terminal. Este encoméndalle ao seu sobriño unha serie de tarefas ligadas á casa familiar que se atopa nunha aldea próxima. Doutra banda, tamén lle pide que realice unha visita ao seu irmán, o pai de Marzoa, na residencia na que está ingresado tal e como el mesmo fixera uns días antes. Despois do falecemento e da incineración do corpo de Virxilio, Ricardo acode á casa familiar onde se atopa con Beatriz Celeste, a muller que vive na casa do lado, tamén propiedade da familia Marzoa, e que se encargou do seu tío nos últimos anos. Ela, que ten unha filla de once anos, estivera casada co fillo do caseiro dos Marzoa até un ano antes, cando este faleceu no cárcere tamén dun cancro. Muller misteriosa chegada dende o Brasil, Beatriz, como lle chamaba o tío Virxilio, resulta ser unha compoñedora con negocios ocultos ligados a venda de marihuana herdados do seu home e que non é quen de pechar para iniciar unha nova vida xunto coa filla. Marzoa, dentro da súa crise persoal e profesional e engaiolado pola brasileira acabará aceptando o pasado desta e axudándoa a acabar coa vida do chulo e narcotraficante que as ameaza a ela e a filla e abandonando por ela o corpo do home que semella ter morto dunha sobredose. Toda esta historia é a narración do propio Marzoa ao seu pai, ao mesmo tempo que supera a súa adicción á

bebida e reconstrúe unha vida coa que non estaba conforme poñendo as súas esperanzas en comezar de novo xunto a Beatriz e a nena. O que nunca chegará a saber, xa que seu pai non llo conta mentres están xuntos e morre ao día seguinte, é que a súa verdadeira nai era a muller do caseiro, e polo tanto era irmán do finado marido de Beatriz, e que foi el, seu pai, o que lle pediu ao tío Virxilio, co que había anos que non falaba, que o fora buscar despois de perder o sentido e tras coñecer os problemas que estaba causando no hospital para rescatalo e devolvelo a casa.

Recensións:

- Jaureguizar, “Susos de Toro: ‘Como non hai guerras nin heroes, o gran tema é a familia’”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir Aquí”, “Sociedad”, p. 56/ *El Progreso*, “Vivir”, “Cultura”, p. 52, 17 xaneiro 2018.

Comenta a próxima publicación do autor Suso de Toro para a editorial Xerais. A obra denomínase *Fóra de si* e correspóndese coa volta do escritor ao texto novelesco, que cualifica como moi teatral.

- Dolores Martínez Torres, “Con estrutura fragmentaria”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 663, “Libros”, 5 abril 2018, p. VI/ *La Opinión*, “Saberes”, n.º 612, “Lecturas”, 14 abril 2018, p. 10.

Sinala a presenza na novela de elementos característicos na obra de Suso de Toro, como son a estrutura fragmentaria, o protagonista afectado por crises de identidade e segredos familiares, o reflexo da fala e as pinceladas de crítica socio-política. Resalta o comportamento pouco plausible do protagonista e a dificultade de sentir simpatía por el, así como o feito de que as personaxes femininas non son moi estimulantes.

- Vicente Araguas, “Suso de Toro de volta”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.038/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.038, “máis Libros”, 3 xuño 2018, p. 32.

Comenta a volta ao mercado literario de Suso de Toro coa nova produción *Fóra de si*, publicada por Edicións Xerais.

- Inma Otero Varela, “As mudas de pel herdadas”, *Grial*, n.º 218, “O espello das letras”, abril, maio e xuño 2018, pp. 80-81.

Comenta que a novela trata a cuestión da identidade e que pivota arredor dos problemas existenciais e sociais do protagonista que herda a profesión e a fama do seu proxenitor. Salienta que a obra afonda nos atrancos profesionais e familiares do protagonista á hora de medrar no seu oficio e subliña a preponderancia dos diálogos sobre a omnisciencia narrativa. Destaca que a novela inclúe, por unha banda, a versión do protagonista e, por outra, a dos demais personaxes sobre os mesmos acontecementos. Anota tamén que son as declaracións do protagonista ao seu proxenitor as que determinan a orde dos acontecementos e afonda na importancia dos datos paralingüísticos ou dos dobres sentidos que se desprenden do emprego da retranscrición e do estilo directo así como na pegada argumental da novela negra. Por último, sinala que a obra consta de sete partes e pon en relación cos libros anteriores do autor *Home sen nome* e *Non volvas*.

- Maribel Tato, “*Fóra de si cóntanos...*”, *Luzes*, nº 55, “As libreiras”, abril 2018, p. 84.

Sinala que o libro é a historia dun médico que, a raíz dun conflito, decide trasladarse vivir ao rural. Explica que o cambio de vivenda vai acompañado da revisión das experiencias e mais da necesidade de redención do protagonista. Comenta que a obra constitúe o testemuño de diversos personaxes a través de diálogos e monólogos. Salienta que o libro constitúe unha mostra do funcionamento das relacións familiares e da decisión de volver comezar.

- Armando Requeixo, “Na selva escura”, *Tempos Novos*, nº 256, “protexa”, setembro 2018, p. 72.

Explica que o argumento da obra xira arredor das vivencias dun médico a piques de se retirar que sofre a morte dun familiar, o divorcio, a difícil relación co seu proxenitor que permanece internado nun psiquiátrico e a aparición dunha nova paixón amorosa. Informa de que a estrutura da obra é o monólogo do protagonista que se dirixe ao seu pai e que pivota sobre as cuestións da realidade, a fatalidade, a identidade, as limitacións da conxuntura social e a autenticidade da existencia. Anota que o monólogo sen resposta que o protagonista executa ante o seu pai representa un proceso de purificación e de reconstrución do ser humano, poñendo de manifesto o enfrontamento entre ás imposturas da realidade e o logro de rematar ser quen un quere ser.

Referencias varias:

- Daniel Salgado, “Suso de Toro. ‘Eu considérome un narrador xudeu, un intelectual xudeu’”, *Sermos Galiza*, nº 284, “*fóradeserie*”, 15 febreiro 2018, pp. 4-5.

Entrevista con motivo da publicación de *Fóra de si*. Conta que o protagonista da novela, un neurocirurxián, entra na súa última etapa cheo de rabia e descontento coa súa vida. Comenta que o protagonista, como arquetipo compostelán de médico fillo de médicos, enlaza con *Home sen nome* (2006), e fala do contraste de *Fóra de si* coa súa anterior novela, *Sete palabras*, na que unha voz en segunda persoa reconstruía a propia identidade do escritor. Fai un repaso da súa traxectoria, mencionando *Caixón desastre* e *Polaroid* coma obras que seguían a mesma estética e a ruptura desta coa publicación de *Land Rover*; así mesmo, menciónanse as obras *Ambulancia* e *Calzados Lola*, nas que primaba a acción, en contraposición ao último tramo da súa obra, no que predomina a psicoloxía dos personaxes. Afirmo que recuperou a fe na literatura e comenta o rol desta coma revisión histórica, de feito, conta que moitos dos seus protagonistas volven ao pasado para solucionar problemas mal sepultados.

- Montse García, “Suso de Toro volve á novela con ‘Fóra de si’, que enlaza coa súa obra anterior”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 3 marzo 2018, p. 38.

Sínalase que o editor da obra, Manuel Bragado, afirmou na presentación que *Fóra de si* enlaza coas obras anteriores de Suso de Toro, volvendo a estar presentes a oralidade, a viaxe ao pasado, as relacións entre irmáns e entre pais e fillos, o paso da cidade ao campo e o carácter fragmentario. Tamén se dá conta da ausencia de narrador e da definición que o autor fai do libro como “montaxe cinematográfica, a medio camiño entre a teatralidade e o cinema”.

- Lourdes Varela, “Suso de Toro. ‘Escribín esta novela porque tiña ganas de volver imaxinar vidas”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 662, 22 marzo 2018, p. V.

Nesta entrevista, Suso de Toro fala sobre a súa volta á escrita de ficción coa novela *Fóra de si*. Explica a súa retirada por ter considerado que a literatura xa non tiña lugar na sociedade actual, ademais de sentir que xa expresara todo o que quería na súa obra *Sete palabras*. Porén, co tempo foi recuperando as ganas de escribir e a “confianza na literatura como dadora de sentido”. O autor resta importancia á calidade da súa obra, asegurando que o único que pretende é contar historias e imaxinar vidas.

Vila Baleato, Lito, *Campus Morte*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Literaria, n.º 369, marzo 2018, 180 pp. (ISBN: 978-84-9151-164-9).

Esta novela de Lito Vila Baleato (Alemaña, 1978) consta de corenta e dous capítulos breves, con títulos e datados, antecidos por unha dedicatoria que reza así: “Ao meu pai, o mellor mestre que tiven xamais na materia máis difícil, a da vida”. O libro péchase cunha breve “Nota do autor” e uns “Agradecementos”. A acción transcorre na Compostela de finais dos anos noventa e comezos do novo milenio, prestando especial atención a aqueles espazos identificables e realistas como son os arredores do campus universitario compostelá. Tras recibir unha desacougante mensaxe do seu amigo da infancia Martín Cerqueiro, o profesor Iago Miranda, residente en Alemaña por motivos laborais, regresa a Santiago para descubrir a verdade da morte en estrañas circunstancias do seu amigo. Este estaba a investigar a morte supostamente accidental dunha estudante alemá chamada Kathrin Brinkmann, que viñera de intercambio a Compostela no ano 2002. O protagonista emprende coa axuda de Clara, a irmá de Martín, unha intensa investigación en busca de respostas co fin de resolver os dous casos. Finalmente, descúbrese que o responsable da morte da moza alemá e de Martín fora un dos amigos do protagonista, David De la Riba, que tentou ocultar a verdade durante anos, co axuda do seu pai. Con todo, Iago Miranda loita porque se saiba a verdade e que a morte dos dous personaxes non quede impune. Finalmente, conséguese facer xustiza conseguindo reabrir os dous casos de asasinato. A traizón, o medo, a violencia, o poder, a ambición, as desconfianzas e a vinganza son temáticas recorrentes ao longo da novela. Os relatos que insire por orde son: “Apagado ou fóra de cobertura”, “Foi aquí onde pasou todo?”, “O futuro aeroporto Rosalía de Castro”, “Anos noventa en Compostela”, “Sen necrolóxica no xornal”, “KB”, “Botellón no Campus Vida”, “Leaving Compostela”, “Historia médica”, “Isto é Compostela”, “Preguntas e bágoas”, “Rei, tres e as de trunfo”, “Malo será”, “Apartado de Correos 187”, “Nada”, “Das risas para as choras”, “Amizade tremente”, “In vino veritas”, “In aqua sanitas”, “Toda a carne na grella”, “Frikadas e outras lérias”, “Falando claro”, “Que morra o conto”, “Vaites, vaites”, “Déixate de parvadas”, “Cidade da Cultura”, “Recordos rabudos”, “Sempre suaves”, “Voitres á pillota”, “Unha semana atrás”, “Enterro en Boisaca”, “Dúbidas razoables”, “Envío entregado”, “Asunto arraxado”, “O alcol está no aire”, “San Lourenzo”, “Coma etílico”, “Punto final”, “Soterrar e esquecer”, “A tixola polo rabo”, “Peixes pequenos”, “Licor café”.

Recensións:

- Vicente Araguas, “Moitas explicacións”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/*Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.040/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.037, “máis

Libros”, 17 xuño 2018, p. 32.

Comenta a publicación *Campus morte*, escrita por Lito Vila Valeato e editado por Galaxia. Destaca a formulación inicial da obra cun suceso que desencadea o nó da historia. Inserido na novela negra, prodúcese unha mestura espazo-temporal entre Alemaña e Santiago, onde se desenvolverán os feitos.

- Pilar Ponte, “Saberache a pouco”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 676, “Libros”, 5 xullo 2018, p. VI.

Informa da estrea en galego do autor Lito Vila Baleato coa novela *Campus medo*. A publicación corre a cargo da editorial Galaxia; mestúranse elementos como o asasinato, o espazo da cidade de Compostela e as xeracións perdidas de finais dos 90. +

- Diego Ameixeiras, “Aquela Erasmus de Filoloxía”, *La Voz de Galicia*, “*Fugas*”, “Libros.Galego”, “1.280 almas”, 18 maio 2018, p. 8.

Dá conta da primeira publicación de Lito Vila Baleato, *Campus morte*. A obra ambiéntase en Santiago de Compostela sobre a década dos 90, onde ocorre un suceso como é a morte dunha estudante alemá.

Referencias varias:

- Mario Álvarez, “Compostela alberga a acción trepidante de ‘Campus morte’”, *El Correo Gallego*, “Tendencias. Ciencia. Cultura. Ocio”, 26 marzo 2018, p. 30.

Infórmase da presentación da novela na librería Couceiro en Santiago de Compostela. Dáse conta brevemente do argumento principal e da traxectoria vital do autor, que medrou e estudou en Compostela pero na actualidade traballa como profesor en Alemaña.

- S. Cuiña, “Lito Vila Baleato. ‘Santiago es el escenario ideal para una novela negra’”, *El Correo Gallego*, “Santiago”, “Las 1001 caras de Compostela”, 27 maio 2018, p. 24.

Infórmase da publicación de *Campus morte*, por parte de Lito Vila Baleato da man da editorial Galaxia. Nun contexto entre Santiago e Alemaña desenvolve unha novela negra chea de intriga, pero de fácil lectura.

- Tamara Montero, “Lito Vila Baleato. ‘Paréceme lóxico viaxar coas letras a onde un non pode estar cada día’”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, “En primera persona”, 3 agosto 2018, contracuberta.

Na entrevista, Lito Vila reflexiona sobre o papel da cidade de Santiago na novela, e fala do seu gusto pola novela negra e as súas perspectivas vitais.

- S. Cuiña, “Me gustaría retomar a Iago Miranda en el próximo libro”, *El Correo Gallego*, “Santiago”, “Las 1001 caras de Compostela”, 18 setembro 2018, p. 26.

Infórmase de que *Campus morte* está a ser presentada por diferentes puntos da xeografía galega, e que tamén haberá unha presentación en Alemaña e outra en Bruxelas, organizada pola Asociación Couto Mixto no Centro Galego.

- Margarito Flowers, “Gira europea de Vila Baleato para presentar su libro, ‘Campus Morte’”, *El Correo Gallego*, “Gente”, 14 novembro 2018, p. 56.

Referénciase a presentación levada a cabo no Centro Galego de Bruselas, onde Lito Vila Baleato convidado polo Grupo Couto Mixto, mostrou a súa obra literaria *Campus Morte*. Posteriormente volve ter lugar outra presentación polo aniversario da Sociedade Hispano-Alemana de Paderborn, onde estiveron presentes Johannes Kabatek e Christian Bechthold.

Vituro, Marcos, *Patadas na boca*, Santiago de Compostela: Editorial Do Peirao, outubro 2018, 280 pp. (ISBN: 978-84-17393-21-2).

Esta novela de Marcos Vituro, situada na vila galega de Guntían, está protagonizada por personaxes que deberán enfrontarse aos seus medos nunha sociedade na que impera o mundo das aparencias e a falsidade. A obra traballa temáticas como a traizón, o amor, o desengano amoroso, a violencia ou a corrupción.

Referencias varias:

- Cuca M. Gómez, “Las tardes de otoño me agotan”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 5 outubro 2018, p. 70.

Preséntase a obra *Patadas na boca*, cuxo autor é Marcos Vituro, na librería Paz.

Yáñez, Antía, *Senlleiras*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Literaria, n.º 373, xuño 2018, 352 pp. (ISBN: 978-84-9151-190-8).

Obra de Antía Yáñez (Burela, 1991) galardoada co Premio Illa Nova de Narrativa 2018. Comeza coa dedicatoria “A todas as mulleres do pasado, do presente e do futuro que sufriron, sofren e sufrirán. Non agardedes a que aparezan as pantasma”. Está constituída por un limiar, trinta e nove capítulos e un epílogo. Ademais, conta no final cunha nota da autora. O limiar e o epílogo forman parte da novela mentres que a nota autorial non pertence á narración, sendo desta maneira o único elemento paratextual da obra. Ao longo dos capítulos cóntanse dúas historias de forma paralela que acaban por xuntarse no final. A primeira historia é a de Alda Freixeiro, influencer coruñesa que no 2017 aparece morta na súa bañeira. A partir deste feito vaise reconstruíndo a súa vida, grazas ás personaxes de Navia e André, até descubrir contra o final da obra que foi asasinada polo seu marido, Bieito, o cal a maltrataba e controlaba a súa vida. Por outro lado está a historia de Alana, unha muller de principios do século XX, de orixe humilde, filla de solteira e que pasou a súa adolescencia traballando como servizo para unha casa de alto nivel económico “Vila Chorima”. Alana casou con Bernarbé Vituro, fillo do gobernador da Deputación, de clase alta e con casa na cidade da Coruña. Vaise narrando a súa vida de casada, na cal sofre maltrato psicolóxico e físico por parte do seu marido e que remata co seu asasinato e o suicidio do seu home. Ambas historias se unen a partir dunha investigación que realiza Alda sobre a súa casa ao sentir fenómenos estraños e que remata coa descuberta de que nese piso foi onde asasinaron a Alana. Ao longo da novela empréganse noticias de xornal, reais e ficticias, que axudan no seu desenvolvemento. A obra remata cunha sucesión de recortes de xornal relativos a asasinatos de mulleres por parte dos seus homes.

Recensións:

- Ramón Nicolás, “As cadeas da prisión”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “Galego”, 14 setembro 2018, p. 6.

Infórmase da recente obtención do premio Illa Nova de narrativa outorgado pola editorial Galaxia a Antía Yáñez, tras a publicación do texto *Senlleiras*. A obra pertencente á literatura realista, tamén inclúe elementos particulares da novela detectivesca.

- Armando Requeixo, “Uroxicidios”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.053/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.053, “máis Libros”, 23 setembro 2018, p. 30.

Infórmase da obtención do galardón Illa Nova a Antía Yáñez pola editorial Galaxia coa súa obra, *Agua Senlleiras*. A estrea da autora co público adulto vén cargada de temas como a denuncia do clasismo ou a revisión dos rolos sociais entre outros.

- Montse Pena Presas, “De xenealoxías femininas”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 683, “Libros”, 4 outubro 2018, p. VI/ *La Opinión*, “Saberes”, n.º 625, “Letras galegas”, 13 outubro 2018, p. 7.

Recensión sobre a novela *Senlleiras*, de Antía Yáñez, na que desmizuza o argumento da obra de Yáñez e onde subliña o carácter feminista do libro a través dunha firme denuncia. Ao mesmo tempo, tamén se destacan as referencias históricas a figuras e fitos literarios que marcaron a vida literaria en A Coruña a comezos do século XX

- Vicente Araguas, “Máis madeira homérica”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.057/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.057, “máis Libros”, 14 outubro 2018, p. 32.

Con motivo do premio Illa Nova de Narrativa, é galardoada a novela *Senlleiras* de Antía Yáñez, publicada pola Editorial Galaxia. Deste xeito, a autora natural de Burela acada o premio correspondente ao ano 2018.

- Grácia Santórum, “*Senlleiras* déixase...”, *Luzes*, n.º 61, “As libreiras”, outubro 2018, p. 89.

Explica que a obra conta con varias protagonistas e que abrangue un período temporal de varios séculos. Apunta que a temática da obra pivota arredor da vida das mulleres no pasado marcada pola miseria, o descoñecemento, a violencia e a falta de afecto e liberdade. Por último, anota que o libro recolle tamén as vivencias de mulleres no presente marcadas polos mesmos problemas e máis pola incapacidade de expresar as emocións e a pegada da violencia psicolóxica fronte á felicidade.

Referencias varias:

- Marta Veiga, “Antía Yáñez. ‘Escribo sobre millennials porque é o que coñezo’”, *El Progreso*, “deVerano”, “Entrevista”, 17 xullo 2018, p. 48/ *Diario de Pontevedra*, “Dverano”, 22 xullo 2018, p. 16.

Informa da recente publicación de *Senlleiras*, que recibiu o premio Illa Nova. Conta que se inspirou nunha historia que escoitou en Cuarto Milenio e que na novela crúzanse dúas historias de mulleres no pasado e no presente, permitindo comparar a súa situación no tempo. Comenta que algo positivo dos escritores xoves é que renovan os referentes anteriores, e que non clasificaría a súa obra como “Young Adult” porque non é lixeira, senón que convida á reflexión e ten unha forte conexión coa realidade. Como novelas que a marcaron, menciona *Contos por palabras* de Agustín Fernández Paz, *Nace un campión* de Úrsula Heinzl e *Tristes armas* de Marina Mayoral. Menciónase tamén a súa primeira novela, *O misterio de Portomarín*, e conta que a idea partiu dos libros de *Los Cinco*.

- A. Bermúdez, “El Corte Inglés acoge la presentación de ‘Senlleiras’”, *El Correo Gallego*, “Santiago”, “24 horas de Compostela”, 19 xullo 2018, p. 26.

Anuncia a presentación da obra gañadora da segunda edición do Premio Illa Nova de Galaxia ás 20 horas no Corte Inglés de Santiago, recollendo unha fotografía da autora e un sucinto comentario sobre o arranque da trama, arredor dunha misteriosa fotografía publicada nunha rede social.

- Borja Casal, X. F., “Antía Yáñez. ‘Escribo sobre xente da miña idade porque é do que menos leo’”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 30 xullo 2018, p. 27.

Na entrevista, Antía Yáñez afirma que atopa poucas novelas que falen da actualidade con persoas novas como protagonistas, e que ese é o motivo de que se decidise a escribir *Senlleiras*. Comenta que a vertente feminista e reivindicativa da obra xurdiu de xeito natural, e critica que as personaxes femininas non adoiten ser protagonistas das obras literarias.

- Alicia Pardo, “Unha cidade de tinta e ficción”, *La Opinión*, “A Coruña”, “Ciudad y Cultura”, 4 setembro 2018, p. 9.

A autora participa nunha nova edición de “Paseos pola Coruña Literaria”, roteiros guiados por creadores e organizados pola AELG e o Servizo de Normalización Lingüística. No traxecto, o día 20 de outubro, Antía Yáñez remontarase aos anos 20, dando conta dos “cativos” avances obtidos na causa das mulleres, situacións de prexuízo lingüístico ou o xermolo do nacionalismo galego. Participarán con outros roteiros Antonio Tizón, Diana Varela e Olga Patiño.

I.2. TRADUCIÓNS, VERSIÓNS E REEDICIÓNS

Alberdi, Uxue, *O xogo das cadeiras (Aulki-jokoa, 2009)*, Santiago de Compostela: Editorial Hugin e Munin, trad. Isaac Xubín, col. XXI, nº 52, abril 2018, 114 pp. (ISBN: 978-84-946538-5-8).

Novela de Uxue Alberdi (Elgoibar, Guipúscoa, 1984) traducida do éuscaro que se encadra nun liña intimista arredor da memoria e a vellez e na que o discurso se constrúe a través da xustaposición das lembranzas de varias mulleres –Martíña, Teresa e Eulali– sobre o seu pasado compartido na vila portuaria na que residen. Trátase de tres mulleres afootas con moita experiencia ás costas, que carrexan na memoria escenas de violencia e submisión e van repasando escenas da súa infancia e mocidade, momento no que viviron e sufriron a represión, as traizóns e os abusos de poder en plena guerra civil. Nese conxunto memorialístico acadan tamén relevancia a senectude e a ameaza da morte, sempre ao axexo, exemplificada no simbolismo que atesouran as cadeiras da pastelería rexentada por Ixabel, lugar de encontro destas mulleres xa anciás, e o significado do seu baleiro, como acontece no coñecido xogo. Nese local técese interesantes conversas que se van enfiando cos pensamentos dos personaxes, e que alternan presente e pasado, conformando así un discurso de carácter fragmentario que se estrutura en breves capítulos e secuencias narradas cun estilo directo e sinxelo.

Recensións:

- Diego Ameixeiras, “A vida sucede na pastelería”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “1.080 almas”, 25 maio 2018, p. 8.

Advírtese da recente publicación en galego da obra, *O xogo das cadeiras*, escrita por Uxue Alberdi, traducida por Isaac Xubín e publicada pola editorial Hugin e Munin. Protagonistas femininas atenden os diferentes acontecementos vividos no drama da Guerra Civil.

- Xosé Feixó, “Ambiente intimista”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 675, “Libros”, 28 xuño 2018, p. VI.

Comenta a tradución do éuscaro ao galego por Isaac Xubín, cuxa autora Uxue Alberdi escribe *O xogo das cadeiras*, publicado na editorial Hugin e Munin. As protagonistas son tres mulleres que narran o acontecido na Guerra civil desde a memoria de tres xeracións e cun carácter intimista.

Andersson, Lena, *Apropiación indebida. Unha novela sobre o amor (Egenmäktigt förfarande – en roman om kärlek, 2013)*, trad. Marta Dahlgren, Santiago de Compostela: Editorial Hugin e Munin, col. XXI, nº 58, decembro 2018, 190 pp. (ISBN: 978-84-948805-9-9). ■

Lena Andersson (Estocolmo, 1970) recibiu por esta novela, escrita orixinalmente en sueco, o Premio Augustpriset na modalidade de ficción. A historia acontece na cidade de Estocolmo, e aínda que non se achegan excesivas referencias cronolóxicas, é doado situar a acción nos primeiros anos do século XXI, a teor dos costumes e rutinas dos personaxes ou do seu emprego da telefonía móbil. A historia técese a raíz dun acontecemento

específico: a conferencia impartida pola personaxe protagonista, Ester Nilsson, sobre a figura do artista contemporáneo Hugo Rask. Este evento, ao que asiste ela como relatora e el como ouvinte, propicia unha relación persoal, sobre todo unha vez que a estudosa rompe coa súa parella, con quen leva unha vida acomodada e previsible. Así, namentres que a muller, unha crítica reputada, se entrega no plano emocional, el, caracterizado pola súa falta de claridade, antepón o máis do tempo o seu ego a calquera outra cuestión. Cabe sinalar que Hugo Rask alternará a relación sentimental con Ester Nilsson con polo menos outras dúas: a que mantén cunha muller de Malmö, no sur do país, e, posteriormente, cunha discípula súa. A voz en primeira persoa da protagonista intercala entre os diferentes episodios que conforman a relación discursos en ton máis teórico sobre temas como a relación entre arte e compromiso, a interpretación do amor e o proceso de namoramento. Esta obra recibiu unha subvención da Xunta de Galicia na convocatoria de axudas para a tradución de 2018.

Atwood, Margaret, *Oryx e Crake* (*Oryx and Crake*, 2003), trad. Estela Villar, Cangas do Morrazo: Rinoceronte Editora, col. Nova, n.º 15, maio 2018, 432 pp. (ISBN: 978-84-17388-00-3). ■

Primeira entrega dunha triloxía de novelas distópicas de Margaret Atwood (Ottawa, 1939), que se completou con *The Year of the Flood* (2009) e *MaddAddam* (2013). Encabezan esta historia de anticipación dúas citas, tomadas de *As viaxes de Gulliver* de Jonathan Swift e *Ao faro* de Virginia Woolf, que sitúan o lectorado na reflexión sobre o mundo actual dende unha ollada crítica, un elemento moi presente nas creacións da autora canadense. A trama, conducida por unha voz narrativa en terceira persoa e alternando presente e pasado, céntrase en Jimmy, coñecido como «Home das Neves», o último ser humano logo de que se desencadease unha terrible praga global polo virus VEUR e que a súa especie fose substituída polos crakers. Nesa realidade desacougante, os gobernos foron substituídos por corporacións de biomedicina que protexen os seus funcionarios do caos anárquico do mundo mediante complexos residenciais pechados e vixiados. Nestes suburbios, os moradores teñen acceso a todos os luxos imaxinábeis—comida manipulada para que saiba ben, tratamentos médicos avanzados, pílulas para a felicidade e para combater o envellecemento—namentres sigan contribuíndo á comunidade e non cuestionen os experimentos que se desenvolven e que dan lugar a animais transxénicos como os porcuínos, híbridos de porco e humano criados para obter órganos humanos para transplantes; os lobáns, os linchos ou os mofaches. Ademais, a sociedade tolera e promove a comercialización de todos os aspectos da vida, e nela predomina a desigualdade abismal entre os pobres e os ricos. Estes capítulos alternan con outros que presentan escenas do pasado de Jimmy, a súa infancia, adolescencia e o comezo da vida adulta, ademais da súa amizade co brillante científico Crake –antes chamado Glenn–, responsable da creación dos crakers. Estes seres reproducense por si sós, posúen un sistema inmune mellorado e están programados para morreren aos 30 anos, co fin de eliminar a velleira e a angustia dos humanos. Ademais, son incapaces de recoñecer xerarquías e diferenzas raciais, practican a sexualidade durante períodos de celo concretos, non casan, non precisan roupa e só falan cando teñen algo que comunicar. Así mesmo, abórdase o pasado de Oryx, a profesora dos crakers e a muller á que tanto Jimmy coma Glenn amaban, e o papel que desempeñou na destrución da humanidade ao se encargar de espallar a praga. A través da súa figura móstranse os intereses económicos da industria farmacolóxica, obsesionada por espallar enfermidades creadas nos laboratorios para se enriquecer con novas menciñas, e coa tecnoloxía da manipulación xenética.

«Home das Neves» comeza unha viaxe pola exuberante selva que outrora foi unha gran cidade para loitar pola súa supervivencia e na procura de respostas, que atopa ao final ao descubrir tres superviventes humanos, dous homes e unha muller. Atwood presenta deste xeito unha visión crítica dun futuro posible a partir de elementos tomados da realidade actual.

Recensións:

- Ramón Nicolás, “Margaret Atwood, a raíña da distopía”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “Galego”, 31 agosto 2018, p. 8.

Dáse conta da publicación de *Orix e Krake* en lingua galega, da autora Margaret Atwood e editado pola editorial Rinoceronte.

Böll, Heinrich, *Opiniós dun pallaso (Ansichten eines Clown, 1963)*, trad. Laureano Xoaquín Araújo Cardalda, Cangas do Morrazo: Rinoceronte Editora, col. Nova, n.º 13, abril 2018, 302 pp. (ISBN: 978-84-92866-98-4).

Tradución do alemán ao galego desta novela do premio Nobel de Literatura de 1972 Heinrich Böll (Colonia, 1917-Kreuzau, 1985), cuxa trama se constrúe a partir das reflexións, lembranzas e opinións de Hans Schnier, un pallaso de vinte e oito anos, apolítico e ateo, abocado á ruína económica e á fin da súa carreira profesional. Instalado no seu apartamento de Bonn despois de que a súa muller o abandonase, Hans pasa revista á súa vida ao longo dunha tarde para poñer de manifesto a través dun cumprido e irónico monólogo o seu único desexo: gañar a vida co seu traballo e recuperar o amor de Marie. Mediante continuos saltos temporais, fala da súa infancia, marcada pola morte da súa irmá e polas pésimas relacións que mantén coa súa familia, composta por un irmán seminarista, unha nai estrita e un pai ausente; e recupera as súas conversas co seu axente e coa amante do seu pai. Ao tempo, refírese á situación de Alemaña tras a Segunda Guerra Mundial e insire as súas críticas á ideoloxía nacionalsocialista, ao conformismo da sociedade, ao capitalismo e ao feito de que as circunstancias políticas e sociais influían na súa vida privada polas decisións que toman persoas alleas a el e que cren ter dereito a dirixiren a vida dos demais. A súa amarga mirada céntrase tamén na disección das conviccións relixiosas, tanto dos católicos coma dos protestantes, pois Hans nunca aceptou casar con Marie, malia que ela formaba parte dun grupo de activistas católicos que non lle perdoaron que vivise en pecado e acabaron conseguindo que renunciase á súa relación. As consideracións do pallaso deitan luz sobre a hipocrísia e a perversión dos cristiáns, que retorcen a sexualidade e impiden que se considere algo natural e propio do ser humano, e sobre un país dividido. A través da visión desencantada de Hans Schnier, o relato converteuse nunha feroz crítica á sociedade alemá de posguerra e nun clásico da literatura.

Recensións:

- María Navarro, “O circo da vida”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 673, “Libros”, 14 xuño 2018, p. VI/ *La Opinión*, “Saberes”, n.º 622, “Letras galegas”, 23 xuño 2018, p. 6.

Infórmase da publicación da obra *Opiniós dun pallaso* de Heinrich Böll, traducido por

Laureano Xoaquín Araujo Cardalda e publicado pola editorial Rinoceronte dentro da colección 'Nova'.

Camus, Albert, *A peste (La peste, 1947)*, trad. Isabel Soto e Xavier Senín, Santiago de Compostela: Editorial Hugin e Munin, col. XX, nº 57, decembro 2018, 328 pp. (ISBN: 978-84-949713-0-3). ■

Tradución ao galego dun clásico da literatura francesa, *A peste*, novela de Albert Camus (Dréan, Alxeria, 1913-Villeblevin, 1960), recoñecida como unha obra mestra e como un referente literario de primeira orde. A historia desenvólvese na década dos corenta do século XX en Orán, durante o dominio francés, e conta, a modo de crónica, a vida cotiá dos habitantes ao longo dunha inexorable e terríbel epidemia de peste. As ratas mortas irrompen na cidade e multiplícanse a un ritmo alarmante. Axiña provocan a primeira morte, a do porteiro do edificio onde traballa o doutor Rieux, que loita para que as autoridades declaren a epidemia e se enfronten ás consecuencias. Entrementes, a morte esténdese e a vida diaria segue o seu curso. Rambert, un xornalista, intenta regresar a París para se reunir coa súa compañeira; Cottard, que previamente tentara suicidarse, semella alegrarse da desgraza, xa que aproveita para se dedicar a lucrativas actividades de contrabando; Grand intenta escribir un libro; e Tarrou, un estranxeiro de paso, amiga co doutor Rieux. Aos poucos, a peste comeza a normalizarse, aínda que na primavera xa é imposible disimular a súa gravidade. Os habitantes están illados, os decretos viran draconianos, a multitude congregase na estación ferroviaria coa esperanza de fuxir. No verán, Orán semella un campo de concentración: nos transportes públicos, a xente apártase para non contaxiarse; suspéndense os servizos funerarios e os cemiterios éñense con cal vivo; os tranvías utilízanse para transportar mortos. No outono, a peste ataca xa os pulmóns. A finais de ano volven aparecer ratas vivas, sinal de que a peste acaba. Paseniño, a vida retorna a Orán, pero, nese momento Tarrou morre. Rieux recibe a nova da morte da súa esposa, que abandonara a cidade antes da praga. Por fin, ábrense as portas da cidade e hai baile nas prazas. A peste axiña se esquece, malia que a ameaza, advirte o cronista, nunca deixará de estar latente. O escenario elixido utilízase para expoñer as paixóns dunha humanidade ao límite, entre a degradación e a solidariedade, así como os camiños da fe relixiosa, o hedonismo, o sentimento do deber, a indiferenza, o pánico, a burocracia ou o egoísmo mesquiño. A narración recorre a unha multiplicidade de puntos de vista individuais enfrontados a unha sorte idéntica para amosar a forza da colectividade. A peste expresa a necesidade do compromiso dende diferentes casos individuais: dende o do «ateo virtuoso» (Tarrou) ao do «colaborador» (Cottard), pasando polo do home cuxo compromiso é pragmático (e case agnóstico), pero total (Rieux, o médico), ou o daquel que emprende a renuncia aos seus intereses estritamente individuais (Rambert). Deste xeito, se ben moitos aspectos da novela permiten cualificala como realista –a descrición do espazo, os síntomas e as manifestacións da enfermidade–, tamén estamos perante un texto alegórico. De feito, *A peste* foi interpretada decote como unha transposición da ocupación alemá de Francia e da posterior organización da Resistencia. Esta obra recibiu unha subvención da Xunta de Galicia na convocatoria de axudas para a tradución de 2018.

Carter, Angela, *A cámara do sangue e outros relatos (The Bloody Chamber, 1979)*, Victor Gollancz Ltd), trad. María Reimóndez Meilán, Santiago de Compostela: Urco Editora, 2018, 234 pp. (ISBN: 978-84-948755-8-8). ■

Tradución da colección de relatos de Angela Carter (Eastbourne, Inglaterra, 1940-1992) da man de María Reimóndez, quen introduce o libro facendo unha reflexión sobre a súa labor como traductora de Carter e da súa linguaxe fera e feminista. Seguindo as explicacións de Reimóndez, no prólogo, Emma Pedreira explora a relación entre tradición oral, patriarcado e educación, para dar paso ás reinterpretacións de escritoras feministas. Destaca o papel de Carter por elaborar estruturas e campos semánticos novos. O relato que dá nome á colección, “A cámara do sangue”, céntrase nunha moza pianista que deixa á súa nai para vivir nun castelo co seu marido, un marqués que xa estivera casado con tres mulleres. Pensa que se namorou del vendo *Tristán* e deixándose levar polo “liebestod”, mais en realidade sente atracción sexual ao mesmo tempo que repulsión. De súpeto o esposo ten que marchar de viaxe de negocios e déixalle as chaves do castelo; pode usalas todas, agás unha. Na súa ausencia, descobre no seu despacho unha carta de Carmilla, descendente de Drácula, e ao fin non pode resistirse a explorar o cuarto prohibido, no que atopa os restos das esposas anteriores. O sangue de Carmilla deixa unha mancha indeleble na chave do cuarto, e, como castigo, o seu marido preme a chave contra a súa fronte, márcandoa de por vida, e anuncia a súa decapitación; mais, xusto antes de que baixe a espada, aparece a súa nai a cabalo e pégalle un tiro sen ápice de dúbida. “O galanteo do señor Lyon” ten como protagonistas a Bela e Besta. O pai de Bela, en débeda con Besta, accede a que Bela quede con el durante un tempo. Besta amósase tímido e cariñoso con ela e, cando marcha, Bela promete visitalo antes de que remate o inverno. Porén, entrégase aos praceres da cidade, incumpre a súa promesa e el enferma. Finalmente, Bela chega xusto a tempo para prometerlle que xamais o volverá deixar e grazas as súas palabras Besta transfórmase en humano. En “A Noiva do Tigre”, un pai perde a súa filla xogando as cartas co *seigneur* da cidade, coñecido como Besta. O home, que leva máscara, perruca e luvas, promete devolver o diñeiro ao seu pai se ela se amosa espida diante del, mais non acepta. Entón, a Besta íspese ante ela, ensinando o seu verdadeiro ser. Fascinada, quítase a roupa, entrégase á Besta e transfórmase. “O Gato con Botas” presenta a Gato ao servizo dun mozo oficial de cabalería que se namora dunha moza casada cun vello rico e custodiada por unha vella bruxa. A través das artimañas dos gatos de ámbolos dous, os namorados mándanse mensaxes e vense ás agachadas ata que deciden matar o marido semellando un accidente. Os mozos herdán a súa fortuna e viven felices cos seus gatos. “O Busgosu” narra a relación entre unha rapaza e a criatura do bosque, ata que ela comeza a temer pola súa liberdade e planea estrangulalo e liberar aos paxaros que o Busgosu garda en gaiolas, para que se transformen de volta en mozas. No relato “A nena de neve”, un conde desexa unha filla branca como a neve, vermella coma o sangue e negra coma o corvo e, de certo, acaba tendo unha nena de pel branca, beizos vermellos e cabelo negro que acapara a súa atención. A condesa busca formas de librarse dela, ata que finalmente se pica cunha rosa e morre. O conde dálle a mesma rosa á súa muller e esta pícase tamén. “A señora da casa do amor” conta como pasa os días nun ruinoso castelo a filla de Nosferatu e última descendente de Vlad o Empalador de Transilvania. A condesa entretense xogando as cartas do tarot e desprézase por ter sede de sangue. Un día sáelle por primeira vez a carta de *Les Amoureux* e chega á vila un oficial virxe que non cre no sobrenatural. Por vez primeira, a moza corta un dedo e ve o seu sangue. Cando o mozo bica a ferida, esperta a Bela Dormente, transfórmaa en humana e, tras pasar a noite xuntos, o mozo atópase cun rastro de sangue no leito e co cadáver da condesa. “Lobisalgo” é a coñecida historia da rapaza que lle leva unha cesta á súa avoa, mais neste caso ela sabe defenderse e córtalle unha pata ao lobo cun puñal. Á fin, a pata transfórmase na man da súa avoa e, cando os veciños acoden, toman a avoa por bruxa e apédрана. “A campaña dos lobos” volve ser a historia de Carapuchiña Vermella, mais nun

mundo de homes que desaparecen e acaban convertidos en lobishomes por uns anos, sempre e cando ninguén queime a súa roupa humana e os condene a ser lobos para sempre. A moza protagonista atopa un cazador no bosque que a reta a chegar antes á casa da avoa. Para cando chega, o mozo xa comera a anciá e ela decide espirse, queimar as súas roupas e as do lobo xuntas e formar parte da campaña. “Lobalicia” é a historia dunha nena salvaxe criada entre lobos e capturada un día por humanos. Primeiro lévana a un covento para que a civilicen e logo a un castelo para que sirva a un duque que resulta ser un lobishome desapiadado. A rapaza comeza a sentir curiosidade polo seu corpo en plena puberdade e a descubrirse a si mesma a través dun espello. Amósase cada vez máis humana, mais, cando os homes da vila feren ao duque, lámbelle a ferida por instinto mentres observa a cara del reflexada no espello.

Cather, Willa, *Unha muller perdida (A Lost Lady, 1923)*, trad. Antía Veres, Santiago de Compostela: Editorial Hugin e Munin, col. XX, nº 53, xullo 2018, 160 pp. (ISBN: 978-84-948805-6-8).

Willella Sibert Cather (Winchester, 1873-Nova York, 1947) asina esta novela que ten como protagonista a suxestiva señora Marian Forrester, que se presenta a través da voz narrativa e da mirada do seu veciño de 19 anos, Niel Herbert. Este, fascinado polas súas maneiras e o seu carácter dende que era un cativo, medra vinculado ao mundo dos Forrester, que representan a clase e a elegancia, tanto social coma moral, nos tempos nos que o capitán Forrester é un rico empresario dedicado á construción do ferrocarril. Coas características da novela de formación, Niel non deixará de sufrir a caída dun universo e decepción ante a progresiva decadencia da súa adorada Marian. A historia conta ademais con outros personaxes que perfilan o ambiente de Sweet Water –como o matrimonio Ogden ou o mesquiño e groseiro avogado sen escrúpulos Ivy Peters–, unha localidade ficticia que, coma noutras obras da autora, se enmarca nos tempos do desenvolvemento do Vello Oeste americano. A prosa sinxela, nostálxica e evocadora da escritora permite afondar no paso do tempo e transmitir a beleza e a decadencia dun estilo de vida refinado que esmorece de forma inexorable.

Referencias varias:

- R. L., “Unha muller perdida”, *Diario de Pontevedra*, “Táboa Redonda”, nº 162, 16 decembro 2018, p. 6.

Dá conta da trama da obra e ofrece datos biográficos sobre a súa autora. Sinala que a novela contén moitos trazos propios da novela de formación e que, como noutras obras de Willa Cather, se ambienta nos tempos de gran desenvolvemento do Vello Oeste americano.

Cavazzoni, Ermanno, *Vidas breves de idiotas (Vite brevi di idioti, 1994)*, trad. Moisés Barcia, Cangas do Morrazo: Rinoceronte Editora, col. Nova, nº 12, febreiro 2018, 146 pp. (ISBN: 978-84-92866-95-3).

Vidas breves de idiotas de Ermanno Cavazzoni (Reggio Emilia, 1947) reúne un conxunto de 31 biografías ficticias organizadas a modo de almanaque, de maneira que casa día está dedicado a un idiota diferente. Así, no volume atopamos coches que intentan voar,

pirómanos con mala sorte, prostitutas fracasadas, mulleres perseguidas por hordas de pretendentes, maridos obsesionados polo cosmos, unha teoría inédita sobre os Reis Magos, pintores que non entenden a súa propia obra e críticos que non entenden as súas propias palabras. Salientan ademais historias como as de Luis Pierini, un calculador prodixioso; a de Primo Apparuti, que acabou no manicomio tras pechar o seu negocio de mecánica porque sentía queixarse os metais que golpeaba co martelo; as peripecias do criminalista Cesare Lombroso, que se dedicou a estudar delincuentes e anormais, incluídos os idiotas e os artistas, nos que descubriu unha análoga malformación de orixe incerta; ou a do señor Pezzenti, un nobre que adoitaba botar laca por todo o corpo para manter un bo aspecto e que un día rompeu no medio da rúa. O autor dedica tamén varias historias ao suicidio: «Suicidios laborais», «Suicidios con erro» e «Falsos suicidios». Trátase de retratos surrealistas escritos con gran simplicidade e protagonizados por personaxes que comparten o seu carácter obsesivo, delirante e por veces inxenuo, características que se destacan utilizando a comicidade e a ironía.

Desarthe, Agnès, *Como aprendín a ler (Comment j'ai appris à lire, 2013, Éditions Stock)*, trad. Moisés Barcia, Cangas do Morrazo: Rinoceronte Editora, col. Nova, 2018, 123 pp. (ISBN: 978-84-92866-99-1). ■

Volume no que Agnès Desarthe (París, 1966), escritora prolífica que conta tanto con literatura infantil e xuvenil coma con novelas para adultos e ensaios, explora a súa relación coa lectura ao longo da súa vida, da infancia á idade adulta. O libro divídese en diferentes capítulos ou seccións, nos que van aparecendo as diferentes señoras B. ás que lle dedica o libro. En “Como empezou todo (mal)” fala dos seus primeiros días de escola aprendendo a ler e a escribir coa Señora B. e de como era incapaz de relacionar ambas cousas: adoraba escribir, mais rexeitaba a lectura. En “Princesas, gnomos... e tías sádicas” confesa que non lograba identificarse cos personaxes e as historias. No seguinte capítulo, titulado “O que pasa cando se toma o humor demasiado en serio”, reflexiona sobre que é o humor para ela; en troques de rir cos programas e cómics que o seu pai e o seu irmán atopaban gratos, refuxiábase no calambur, na polisemia e na confusión, mais afirmaba que non lle gusta ler. En “A farsante, os ses crimes e o seu gran porvir” confesa que o primeiro conto que escribiu foi en realidade un plaxio dun libro infantil, o único que a marcou, xa que rexeitaba os clásicos franceses que lle facían ler na clase. En “A hipótese dunha dobre vida” revela que se enganaba a si mesma, xa que en realidade lía ás agachadas. Con “Paso ás confesións” desvela a súa predilección pola poesía e a forma no canto de polo contido. En “Historia dunha terapia” conta como o seu pai a introduciu á novela policíaca americana e á literatura inglesa, o cal supoñía un terreo neutral para a súa familia de exiliados, que vía o francés coma unha lingua imposta. No capítulo “Marguerite Duras, sete anos despois” conta que comezaron a gustarlle certas obras francesas obrigatorias e recomendadas, xunto con obras de autores non recoñecidos pola crítica que non se atrevía a defender. “Entro no curso preparatorio... e prodúcese a miña revolución estruturalista” dá conta do seu primeiro contacto co estruturalismo e con distintos autores da man doutra señora B. “Unha man tendida” conclúe que a literatura anula as fronteiras e polo tanto non tiña que recoñecerse nunha historia francesa, senón simplemente entrar no espazo que o autor lle ofrece. En “Os ollos abertos” conta que se converteu nunha lectora compulsiva e aceptou a súa dobre identidade. En “O paraíso, o verxel e a tradutora” revela que a tradución levouna ao sentido do texto. “Os contrabandistas” conta a súa primeira experiencia no mundo editorial con outra señora B, que a puxo a traducir do inglés ao francés. En “Visita a un taller” remarca a importancia

na tradución de achegarse ao sentido orixinal. En “Cando traducir é desler” reflexiona sobre o papel do traductor coma mediador. Finalmente, en “Unha conclusión en forma de accidente” conclúe que a escritura e a tradución ensináronlle a ler.

Recensións:

- Estro Montaña, “Aprender a ler”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 672, “Libros”, 7 xuño 2018, p. VI/ *La Opinión*, “Saberes”, n.º 621, “Letras galegas”, 16 xuño 2018, p. 5.

Informa da publicación de *Como aprendín a ler* de Agnès Desharte traducida por Moisés Barcia. Trátase dunha obra que retrata o proceso de conversión da autora, como esta pasou de odiar a lectura á vivir da escrita, como conseguiu conectar na súa vida estas dúas facetas, ler e escribir, que inevitablemente precisan vivir en simbiose.

- Ramón Nicolás, “Manual para amar a literatura”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “En Galego”, 22 xuño 2018, p. 8.

Comenta a recente publicación de Agnès Desarthe, *Como aprendín a ler*, pola editorial Rinoceronte. A camiño entre autobiografía e autoficción, a autora desenvolve reflexións sobre a propia lingua, as orixes familiares e a interiorización do acto de ler literatura.

Freixanes, Víctor, *O triángulo inscrito na circunferencia*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Literaria, n.º 43, decembro 2018, 508 pp. (ISBN: 978-84-9151-298-1).

Novela de Víctor Freixanes (Pontevedra, 1951) publicada por primeira vez en 1982 e reeditada en 1987 pola editorial Galaxia, unha edición que se esgotou axiña. Ante a imposibilidade do lector por facerse cun exemplar da novela, a editorial viguesa publica en 2018 unha segunda edición revisada polo autor, composta por 508 páxinas. Esta primeira novela do escritor pontevedrés –concibida como un clásico da narrativa galega contemporánea– inaugura unha triloxía que se completou con *A cidade dos Césares* (1993) e *Cabalo de ouros* (2010).

Grassic Gibbon, Lewis, *Canção de solpor* (Sunset Song, 1932), trad, Cecilia Recarey Rendo, ilustración cuberta Carlos Valdés, Santiago de Compostela: Irmás Cartoné, setembro 2018, 320 pp. (ISBN: 978-84-948421-0-8). ■

Tradución do inglés ao galego da novela considerada en 2005 como a mellor obra da literatura escocesa, un fito clave do Rexurdimento do país do século XX, e primeira entrega da triloxía Scots Quair, integrada ademais por Cloud Howe (1933) e Grey Granite (1934). O relato de Lewis Grassic Gibbon, pseudónimo de James Leslie Mitchell (Aberdeenshire, 1901-Welwyn Garden City, 1935), está ambientado nunha ficticia vila rural do noroeste de Escocia a comezos do século XX. A heroína é Chris Guthrie, unha moza alegre, afouta e intelixente que intenta reconciliar o que ela chama as dúas metades de si mesma, o seu eu escocés e o seu eu inglés, pois débatese entre a súa intensa conexión coa súa terra e o mundo da literatura, as súas inquietudes intelectuais, a ansia de aprender a través dos libros e o estilo de vida elegante que ofrece a educación. Malia desexar traballar de mestra e abandonar a granxa dos pais, cando a morte da nai e a fuxida de Will,

o seus irmán máis vello, á Arxentina coa súa moza Mollie Douglas, a obrigan a elixir, fica na casa familiar, asumindo o coidado da casa e do pai, un home violento e represivo que se refuxia na relixión e mesmo lle propón que cometa incesto con el. Nese medio hostil e asemade tranquilo, marcado polas tarefas do campo como muxir as vacas, a sacha, a sementeira e a colleita, decore a vida de Chris, que pouco e pouco renuncia ás súas ilusións, sobre todo cando o pai sofre un derramo cerebral e morre pouco despois, e cando casa co labrego Ewan Tavendale. Durante un tempo viven felizmente casados e teñen un fillo, pero ao estalar a Primeira Guerra Mundial, Ewan marcha á fronte e ao seu regreso durante un permiso, maltrata a Chris. A novela retrata os cambios que ocasionan os avances técnicos na forma de vida tradicional, e detense no impacto da Primeira Guerra Mundial e nas feridas que deixa, entre elas a morte do home de Chris, ademais de temas como o peso da relixión ou a estrita educación e o sometemento das mulleres. Dende o punto de vista da técnica narrativa, o autor emprega o multiperspectivismo, combinando un punto de vista que parece corresponder á propia vila na que se desenvolve a novela coa corrente de conciencia de varios personaxes. A obra, levada ao cinema por Terence Davies en 2015, combina o realismo social co rexistro lírico, que agroma sobre todo na expresión do amor á terra e o esmorecemento dunha forma de vida, ao tempo que enxalza a identificación nacional a través do ruralismo e da personaxe, fortemente vinculada aos ritmos da súa terra. No aspecto lingüístico salienta o emprego de dialectalismos, co que se intenta traducir o estilo do texto orixinal, ategado de localismos.

Recensións:

- Pilar Ponte, “Fermoso himno aos tempos idos”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 688, “Libros”, 8 novembro 2018, p. VI.

Informa da publicación *Canción do solpor* do escritor escocés Lewis Grassie Gibbon, pseudónimo de James Leslie Mitchell, traducida por Cecilia Recarey, que se encadra dentro da triloxía *Scots Quair*, encadrada como unha das mellores obras do Rexurdimento escocés do século XX que retrata as paisaxes e a vida rural escocesa, as súas labores e xentes, coa Primeira Guerra Mundial como gran pano de fondo.

Jacob, Max, *Filibuth ou o reloxo de ouro* (*Filibuth ou la Montre en or*, 1923), trad. Isabel Soto, Santiago de Compostela: Editorial Hugin e Munin, col. XX, n.º 54, xullo 2018, 284 pp. (ISBN: 978-84-948805-5-1). ■

Tradución ao galego dende o francés desta novela do pintor e escritor Max Jacob (Max Alexandre en Kemper, Quimper, 1876-Drancy, 1944), un dos primeiros creadores en apostar dende o vangardismo pola desestruturación da trama, cuxa produción anuncia o Nouveau Roman francés. A trama, despregada cun estilo arbóreo e atropelado, céntrase na insólita historia dun reloxo de ouro, o cal, tras ser adquirido en 1804 polo avó Bastien, é herdado pola viúva Lafleur, quen o conserva con tanta reverencia como desleixo e o protexe dos constantes roubos que sofre por parte dos seus fillos e fillas. Vítima de constantes cambios de mans cos máis diversos fins (pago de débedas, obxecto conservado polo seu valor sentimental, xoia coa que obter un lucro económico ou satisfacer taxas legais...), o obxecto emprende unha viaxe internacional por lugares como a Costa Azul ou Venecia, onde se converte en amuleto para os snobs nunha sesión de hipnotismo e asiste ás loiadadas do vello conquistador Cecco Baldo; e chega mesmo ao Xapón. Entre tanto, pasa polas mans do señor Lafleur, polas dun rapaz de catorce anos que o revende,

polo taller dun pintor e polo despacho dun xuíz de instrución, até que o cabo retorna á señora Lafleur e coñece un ridículo final. Max Jacob tece con esta novela unha historia da sociedade francesa nas súas máis diversas latitudes. Nela retrata infinidade de personaxes de extracción social dispar dende a esaxeración, o cal converte o relato nunha enorme caricatura que acolle ademais reflexións morais e un bo feixe de epístolas. Esta obra recibiu unha subvención da Xunta de Galicia na convocatoria de axudas para a tradución de 2017.

Jakemés, *O castelán de Coucy e a dama de Fayel*, trad. Raúl Gómez Pato, Cangas do Morrazo: Rinoceronte Editora, col. Vétera, n.º 17, decembro 2017, 182 pp. (ISBN: 978-84-92866-94-6). ■

O castelán de Coucy e a dama de Fayel é un texto producido na rexión francesa de Picardía contra o remate do século XIII ou comezos do XIV por Jakemés, nome que figura agochado nuns versos acrósticos ao final. A tradución ao galego realizouse dende a versión francesa prosificada por unha man anónima no século XV. A trama arrinca cando o afouto castelán de Coucy, tamén músico e poeta –cuxas composicións se insiren no relato–, se namora da dama casada do castelo de Fayel, a quen non dubida en declararse consonte os códigos do amor cortés. Ao primeiro, ela négase a traizoar o seu home e rexéitao, pero o seu amor acaba desenvolvéndose tras diversos encontros até que o seu home descobre o adulterio. Tempo despois, o castelán de Coucy, convencido de que a dama acompaña o seu marido ás Cruzadas, marcha a Terra Santa, aínda que foi vítima dunha artimaña do celoso señor para afastalo de vez e remata ferido. A piques de morrer, faille prometer o seu escudeiro que lle entregará o seu corazón á dama, pero o marido descobre o plan e víngase dándollo de comer. A modo de desenlace trágico, a dama de Fayel morre de dor ao coñecer a procedencia da víscera. A narración participa de temas recorrentes no século XIII tales como o triángulo amoroso, a travesía marítima e a unión mística dos amantes tras a morte, ao tempo que recolle e amplifica unha das lendas de máis éxito da Idade Media: o corazón comido por un dos amantes, motivo que será recollido na tradición europea por autores como Dante, Boccaccio, Sade, Walter Scott ou mesmo Stendhal.

Referencias varias:

- Montse García, “O castelán de Coucy e a dama de Fayel”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Vida social”, 18 abril 2018, p. L11.

Recolle unha sucinta nota da presentación do volume no Museo das Peregrinacións con Moisés Barcia, Antón Figueroa, Xavier Lorenzo Tomé e Raúl Gómez Pato. Estivo acompañada dunha pequena teatralización.

Karistiani, Ioanna, *Pequena Inglaterra (Mikra Anglia, 1997)*, trad. Alfonso Blanco, Santiago de Compostela: Editorial Hugin e Munin, col. XX, n.º 56, outubro 2018, 366 pp. (ISBN: 978-84-948805-7-5). ■

Ioanna Karistiani (Chania, Creta, 1952) é a autora desta novela da literatura grega contemporánea coa que acadou o Premio Nacional de Literatura de Grecia. O título fai referencia ao nome co que os armadores do Exeo denominaban a illa de Andros, a máis setentrional do arquipélago das Cícladas. Neste marco, e alicerzada cos vimbios

característicos dunha traxedia clásica, a historia narra o devir dunha familia e o do resto de habitantes do lugar ao longo de vinte anos: o período entre as dúas guerras mundiais, a ocupación nazi e a posterior Guerra Civil grega. Con todo, a narración céntrase no ámbito dos sentimentos nun mundo de mulleres condenadas a esperar na casa mentres os homes percorren os mares do mundo, a administrar a casa e o bens e a criar os fillos. Un destas mulleres é a fría e calculadora Mina, quen condena as súas fillas, Orsa e Moscha, a senllos matrimonios sen amor, igual ca o que ela viviu. Traballo, desgrazas, vodas e amores cruzados, segredos, traizóns, infidelidades, cartas agroman nesta historia na que o amor, a perda, as renuncias e a sororidade son temas cruciais. Botando man dun rexistro lírico, a autora aborda unha novela ateigada de personaxes e voces que foi cualificada en ocasións como melodrama moderno, por mor da súa complexa estrutura e do seu particular estilo, caracterizado pola mestura de discursos, unha técnica coa que a autora pretende plasmar a homoxeneidade da sociedade feminina nun mundo no que se entrelaza o social co sentimental. Esta obra recibiu unha subvención da Xunta de Galicia na convocatoria de axudas para a tradución de 2018.

Recensións:

- Estro Montaña, “Amor e renuncia”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 688, “Libros”, 8 novembro 2018, p. VI.

Informa da publicación de *Pequena Inglaterra* de Ioanna Karistiani traducida por Alfonso Blanco e que contén un relato que nos pon diante a vida dunha comunidade mariñeira ao longo dunha parte importante do século XX, a través das peripecias da familia de Savvas Saltaferos.

Lawrence, D. H., *A virxe e o xitano* (*The Virgin and the Gipsy*, 1930), trad. Lara Domínguez Araúxo, Santiago de Compostela: Irmás Cartoné, febreiro 2018, 136 pp. (ISBN: 978-84-945411-8-6).

Tradución ao galego dende o inglés de *A virxe e o xitano*, de D. H. Lawrence (Nottinghamshire, 1885-Vence, 1930), unha novela escrita durante a súa estada en Spotorno, no norte de Italia, e publicada de maneira póstuma. A historia enmárcase na rexión inglesa das East Midlands, en concreto na vila de Papplewick, durante os anos posteriores á Primeira Guerra Mundial. Narra as vivencias das irmás Saywell: Lucille, a maior, e Yvette, dous anos máis nova, que tornan á casa unha vez rematados os seus estudos no estranxeiro. De volta no fogar, agarda por elas unha vida monótona canda o pai, un vigairo a quen a súa dona, Cynthia, abandonara anos antes –e con grande escándalo– por outro home máis novo. Na reitoral tamén moran a avoa, unha anciá cega e avarenta, e mais a tía Cissie, o contrapunto lúgubre das enérxicas mozas. Yvette, farta do gris decorrer dos días, decide facer unha excursión canda un grupo de amigos, feito que propiciará o seu encontro cunha familia xitana. Será o seu contacto cun home desa raza o que esperte nela o desexo e as ansias de liberdade e mude de vez a súa vida, por percibir nel un ser afastado das convencións sociais e rexido polos seus propios códigos de comportamento. A novela acolle ademais unha crítica á sociedade de clases inglesa e ao mesmo tempo unha análise de diversos sentimentos humanos que van dende a represión, o medo ou a ignorancia até a curiosidade ou a liberdade sexual, o que ocasionou certo escándalo cando foi publicada e que parte da crítica considerase o comportamento de Yvette como unha transferencia xenética da infidelidade da súa nai.

Recensións:

- José Corderí, “Xa podemos gozar”, *Luzes*, n.º 55, “As libreiras”, abril 2018, p. 85.

Ofrece unha recensión da obra *A virxe e o xitano* (Irmás Cartoné, 2018) de D. H. Lawrence vertida ao galego. Informa das controversias que causou a publicación da obra orixinal en Gran Bretaña en 1930. Di que trata sobre as vivencias de dúas irmás no negocio de seu pai, ao que a súa muller abandonou por outro home. Explica que a avoa e a tía das protagonistas tamén están presentes no negocio e contribúen a crear a atmosfera de represión que envolve ás protagonistas. Comenta que a visita a un poboado xitano remata cunha das irmás namorada dun dos poboadores. Afonda en que o xitano representa para a protagonista a liberdade. Resalta a perspectiva feminina do erotismo que desenvolve a novela.

Maupassant, Guy de, *Bola de sebo e outros contos*, trad. Claudio López Garrido, Santiago de Compostela: Edicións Laiovento, col. Narrativa, n.º 358, abril 2018, 162 pp. (ISBN: 978-84-8487-398-3).

Volume que recompila unha ducia de contos do autor francés Guy de Maupassant (Dieppe, 1850-París, 1893), traducidos ao galego non normativo consonte a opción lusista. Malia o indicado no prefacio do tradutor que abre o volume, Maupassant si conta con gran número de relatos en galego. Na Biblioteca Virtual de Literatura Universal en Galego (BIVIR) figuran «Bóla de sebo», en tradución de Emma Lázare; «O Horlá», en tradución de Brenda Maure Noia; as recompilacións Contos, realizadas por Emma Lázare e Antonio Pichel; Contos da arcea (Contes de la Bécasse et autres, 1883), en tradución de Rodrigo Vizcaíno, e Contos do día e da noite (Contes du jour et de la nuit, 1885), en tradución de Isabel Soto; ademais de estar publicados Fantasía e realidade (Ir Indo, 2005), en tradución de María Isabel García Fernández, e mais a novela curta O doutor Héraclius Gloss (Le Docteur Héraclius Gloss, 1921), en tradución de Marie Abraira (Hugin e Munin, 2015). O presente volume inclúe, segundo se afirma, relatos escritos entre 1880 e 1887 –aínda que o último está datado en 1889–, ordenados cronoloxicamente. Así, «Bola de sebo» (1880), considerado un dos relatos máis memorábeis da literatura, narra a historia dunha prostituta que se entrega a un oficial alemán e coa que Maupassant pon de manifesto a hipocrisía social das clases dominantes. A seguir, inclúense o satírico «Em familia» (1881); «A palheireira» (1882), «Esse porco de Morin» (1882) e «No mar» (1883), pertencentes a Contes de la bécasse; «As jóias» (1883) e «Un golpe de Estado» (1883), recompilados en Clair de lune (1974); «Meu tío Jules» (1883), sobre a pobreza e a envexa; «A confissom de Théodule Sabot» (1883), a anécdota protagonizada por un carpinteiro librepensador; «Condecorado» (1883), publicado no volume Les Sœurs Rondoli (1884), sobre un home obsesionado por recibir a medalla da Lexión de Honra; «O vadio» (1887), do volume Le Horla dese mesmo ano; e «Boitelle» (1889), recollido no volume La Main gauche (1899). A nivel estilístico os textos presentan o equilibrio habitual no autor francés entre o relato das peripecias, as sucintas descrições e o xogo entre o discurso directo, o indirecto e o indirecto libre.

Recensións:

- María Navarro, “Relatos do cotián do XIX”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 681,

“Libros”, 20 setembro 2018, p. VI.

Referénciase a tradución da obra de Guy de Maupasant, *Bola de sebo e outros contos* pola editorial Laiovento, traducidos por Claudio López Garrido. O conflito ideolóxico nunha sociedade degradada, ou a hipócrita burguesía na guerra franco-prusiana, son algún dos elementos representados nos contos, todos eles de carácter realista.

Murgia, Michela, *Acabadora (Accabadora, 2009)*, trad. Moisés Rodríguez Barcia, Cangas do Morrazo: Rinoceronte Editora, col. Nova, n.º 21, novembro 2018, 180 pp. (ISBN: 978-84-17388-11-9). ■

Tradución dende o italiano ao galego da primeira novela de Michela Murgia (Cabras, Sareña, 1972) coa que a autora acadou un grande éxito de crítica e público, pois mereceu, entre outros, o premio Campiello, o máis prestixioso de Italia, e que conta con versións a case vinte linguas. A trama está ambientada nos anos cincuenta na pequena vila de Soreni, en Sardeña. Seguindo un vedraño costume sardo, a «adopción da alma», segundo o cal as familias numerosas cedían un dos seus fillos a parellas estériles para ter quen os coidase na vellez, a anciá Bonaria Urrai, a modista do lugar, unha muller outrora de gran beleza e viúva hai anos, adopta a María Listru, a cuarta e non desexada filla orfa de pai dunha familia humilde que non pode ocuparse dela. A vida da rapaza, convertida en «filla de alma» da tía Bonaria, muda así de vez ante a posibilidade de ter un futuro. Porén, á súa desenvolvida percepción non escapa a aura de misterio que arrodea a súa nova nai, sempre vestida de negro, ensumida en longos silencios e que esperta unha sombra temerosa nos ollos daqueles que se cruzan no seu camiño e sobre todo a ira do crego. Á milenaria sabedoría que demostra con respecto ás cousas da vida e da morte, únense as súas estrañas saídas nocturnas sempre que alguén a vén buscar, finalidade das cales Maria descoñece, aínda que o máis raro é que ao día seguinte morre alguén na vila. Malia que a nena medra feliz e querida aprendendo o oficio de modista, ignora unha verdade que todos coñecen. Un día Maria, tras as confidencias do seu amigo Andrià –que sorprendera a costureira dándolle morte ao seu propio irmán despois de que a este lle amputasen unha perna–, descobre a outra faceta da súa nai adoptiva: ademais de coser vestidos, dedícase a reconfortar os que se achegan ao final da vida; é unha acabadora, e proporciónalles a aqueles que llo suplican unha morte digna. Desconcertada ante o feito de que sexa quen de matar, discute con ela e decide marchar da súa vila para se instalar en Turín. Decorridos dous anos de ausencia, Maria recibe unha carta dunha das súas irmás para lle comunicar o mal estado de saúde da tía Bonaria. Daquela, acorda tornar á vila, onde atopa a anciá agardando pola morte sufrindo unhas dores lancinantes e insoportables. Nese intre, María reconsidera as súas conviccións sobre a eutanasia, valorando o seu longo arraigamento na cultura da súa terra, e a novela conclúe cun final aberto, deixando o lector coa dúbida de se María tomará ou non a decisión de axudar a morrer a súa nai adoptiva. A novela, narrada en terceira persoa, opta por un rexistro poético para abordar cuestións sobre a vida e a morte e o labor dunha figura lendaria na tradición sarda. O apéndice final inclúe varias descrições gastronómicas, pois ao longo do relato intercálanse diversas receitas da rexión na que está ambientada.

Paasilina, Arto, *O ano da lebre (Jäniksen vuosi, 1975)*, trad. Tuula Ahola e Tomás González Ahola, Cangas do Morrazo: Rinoceronte Editora, col. Nova, n.º 18, agosto 2018, 194 pp. (ISBN: 978-84-17388-06-5). ■

A presente novela, traducida do finés ao galego, considerada una obra mestra de Arto Paasilinna (Kittilä, 1942-Westend, Espoo, 2018), foi premiada en Finlandia, Italia e Francia e supuxo a súa consagración tanto no seu país de orixe coma internacionalmente. Unha noite de San Xoán, o protagonista, o xornalista de mediana idade Kaarlo Vatanen, atopela accidentalmente unha cría de lebre cando viaxa por unha estrada secundaria co seu compañeiro fotógrafo. Ante a sorpresa do seu colega, Vatanen apéase do coche decontado e queda co animal toda a noite, cavilando, ante os tremores da asustada lebre, no absurdo da súa vida. Deste xeito acorda de súpeto vivir doutra forma e romper con todo o que o ata, lonxe dunha muller que o despreza e dun traballo do que está farto e desprendéndose das súas posesións. A seguir, emprende unha viaxe na compañía do animal pola xeografía de Finlandia no transcurso da cal pasa polas terras máis remotas e se cruza cunha ampla galería de personaxes: leñadores, militares, xubilados, policíaas... No seu longo percorrido vive varias peripecias absurdas e disparatadas e convértese nun vagabundo sen présas nin meta ningunha que goza do tempo e dos bosques salvaxes, sempre na compañía da lebre. Ao longo dun ano asiste a incendios forestais como bombeiro voluntario, vende maquinaria da Segunda Guerra Mundial, discute con seguidores dos espíritos dos bosques, emborráchase e esperta ao lado dunha fermosa muller, persegue un oso nunha cacería, até que remata en Laponia, onde vive como un animal do bosque, só, arrodeado de piñeiros e coa súa lebre, pero plenamente libre. O autor mostra nesta novela a súa escrita limpa e precisa e o seu talento para dotar de comicidade, mesmo de humor negro, as historias máis tráxicas, así como a importancia que lle concede ao medio natural e a estilización que realiza do carácter dos finlandeses, que describe como anárquicos e individualistas. O autor suma con esta obra unha máis traducida ao galego, tras *O bosque dos raposos aforcados* (2006) e *O muiñeiro ouveador* (2007).

Paasilinna, Arto, *O bosque dos raposos aforcados* (*Hirtettyjen kettujen metsä*, 1983, WSOY), trad. Tomás González Ahola, Cangas do Morrazo: Rinoceronte Editora, col. Nova, 2018, 256 pp. (ISBN: 978-84-17388-01-0).

Tradución da novela de Arto Paasilinna (Kittilä, Finlandia, 1942), que substitúe o dialecto de Savo dos personaxes por un dialecto galego con seseo e gheada. O protagonista da novela, Oiva Juntunen, é un emigrante finlandés que leva unha vida de luxo en Estocolmo tras roubar uns lingotes de ouro do Banco Nacional de Noruega. Os seus cómplices de delito, Sutinen e Siira, acordaron ir a prisión durante uns anos e cobrar as súas partes cando saísen, mais Oiva non considera que semellantes criminais sexan dignos dos cartos, así que primeiro téndelle unha trampa a Sutinen para que o volvan meter no cárcere e logo comeza a fuxir de Siira. Tras sufrir morriña en Florida e un atraco en Nova York, decide regresar a Finlandia e agochar os lingotes nun paradiro descoñecido de Laponia. A historia introduce entón a Sulo Armas Remes, un comandante alcohólico estancado tanto na súa profesión coma no seu matrimonio. O exército pídelle que lidere un batallón nunhas manobras militares en Laponia e consegue vencer os outros dous bandos a base de imprudencia e sen seguir indicacións. Como home de acción que é, non soporta estar tras un escritorio, polo que pide un ano de excedencia. A segunda parte da historia comeza co encontro entre Oiva e o Comandante Remes. Aínda que ambos minten sobre quen son, deciden confiar un no outro e quedar por alí un tempo nunha cabana de guardamontes a buscar ouro. Oiva contrata a Remes como axudante e este encárgase de ir á vila cada certo tempo a buscar equipos, provisións e comodidades para decorar a cabana. Para retelo alí,

deixa que atope algunhas pedriñas do seu propio ouro de cando en vez, ata que Remes dáse conta e, tras un enfrontamento, ambos confesan as súas identidades. A terceira parte da novela introduce a Naska Mosnikof, a kolta máis anciá de Finlandia. Os servizos sociais e a policía intentan levala a un asilo, mais ela escapa co seu gato e chega á cabana. Oiva e Remes acaban encariñándose con Naska tanto coma con Cincocentos, un raposo ao que agariman con comida e xoguetes. Máis tarde chegan tamén dúas prostitutas enviadas por un amigo de Oiva e acaban vivindo todos xuntos. De súbito, deciden poñer unhas trampas especiais para cazar raposos e vender as peles. Sabían que Cincocentos non caería nas trampas, pero non que case aforcarían ao garda forestal. Tras sobornalo e pasar as festas de Nadal xuntos na cabana, as prostitutas volven a Estocolmo e Naska enferma e morre. É entón cando Siira vén reclamar a súa parte do botín, mais acaba aforcado no bosque por unha das trampas. Finalmente, Oiva dálle a súa parte a Remes e ambos amigos sepáranse e volven ás súas vidas.

Seethaler, Robert, *Unha vida enteira (Ein ganzes Leben, 2014)*, trad. Moisés Rodríguez Barcia, Cangas do Morrazo: Rinoceronte Editora, col. Nova, n.º 19, outubro 2018, 110 pp. (ISBN: 978-84-17388-08-9). ■

O actor e escritor Robert Seethaler (Viena, 1966) asina esta novela de grande éxito, traducida a máis de trinta idiomas, Libro do Ano en 2014 e candidata ao Man Booker International Prize en 2016, con máis dun millón de exemplares vendidos só en Alemaña. O narrador en primeira persoa, Andreas Egger, nado en 1898, relata a súa vida ao longo de sete capítulos, dende que a comezos do século XX chega a unha localización imaxinaria dos Alpes austríacos, un lugar marcado polas duras condicións climatolóxicas, a soidade e unha natureza agreste mais fermosa, até que, xa octoxenario, recibe a visita da Dama Fría. Tras quedar orfo de nai aos catro anos por mor da tise, é acollido por un seu tío granxeiro ao que non coñece, Hubert Kranzstocker, que o acepta só polos cartos que leva. Con el, a súa muller e mais os seus dous fillos pasa unha infancia sen afecto e cun carácter cada vez máis retraído, recibindo constantes malleiras do seu cruel parente por calquera motivo, por unha vaca perdida ou por tatexar cando reza, até o punto de que cun dos golpes queda coxo da perna dereita. Aos dezaioito acorda marchar daquela casa, e anos despois consegue reunir cartos abondos para vivir dun pequeno terreo arrendado. Na década dos anos trinta entra a traballar na empresa que se encarga da construción do teleférico e da instalación da electricidade, que, segundo din os seus satisfeitos paisanos, traerá o progreso ao val. Nese tempo namórase de Marie Reisenbacher, a camareira loura da pousada, e cando parece que a vida lle sorrí e van ter un fillo, Marie falece nunha avalancha de neve. Aos 44 anos, co estalido da Segunda Guerra Mundial, Andreas é chamado a filas e participa nunha misión no Cáucaso coas tropas de Hitler, pero cae prisioneiro dos rusos e vai parar a un campo de concentración. Á súa volta ao val, nove anos despois, descobre os cambios que aquel arelado progreso provocou no seu remoto paraíso, invadido polos turistas, e elixe vivir nunha gruta co fin de rematar os seus días en soidade, lonxe dos demais. Cun estilo sinxelo e evocativo cargado de metáforas e o predominio da descrición sobre o diálogo, a historia acolle reflexións sobre a vida e a morte, a nostalxia, a perda da inocencia, a vida tranquila, a procura da beleza e a felicidade mesmo nos momentos amargos, a crueldade dos seres humanos, o amor, a identidade persoal unida ao medio ao que cadaquén está vencellado e a necesidade de aprender do pasado para non repetilo no futuro. Ao xeito dun longo e meditado monólogo, o personaxe describe diversos feitos acontecidos no século XX dos que foi testemuña sempre cos ollos dun cativo inocente que observa as incomprensíbeis accións dos adultos, interesantes en

certo modo, pero que no fondo non lle atanguen, asumindo as traxedias cun impasíbel estoicismo e interpretándoas como parte da vida.

Szczygiel, Mariusz, *Gottland* (*Gottland*, 2006), trad. Moisés Barcia, Cangas do Morrazo: Rinoceronte Editora, col. Nova, n.º 16, xullo 2018, 248 pp. (ISBN: 978-84-17388-04-1).

■

Gañador do Premio do Libro Europeo no ano 2009, cando se publicou en francés, e traducido a unhas vinte linguas, este libro de Mariusz Szczygiel (Złotoryja, Polonia, 1966) pertence a un xénero difuso, pois participa do ensaio, a crónica xornalística, a reportaxe testemuñal, o informe histórico con análises e anécdotas que xogan coa realidade e a ficción, ademais de acoller un conxunto de contos que salientan pola súa crueldade. Malia ser polaco, o autor, correspondente en Praga durante moitos anos, amosa o seu coñecemento sobre a historia de Checoslovaquia con rigor e documentación abonda e reflicte a identidade do país, a súa cultura e o duro proceso histórico que viviu dende a fin da Segunda Guerra Mundial até o ano 2003. Os discursos aquí compilados retratan a barbarie e o fanatismo ao que conducen as ideas e describen a estupidez dos seres humanos. Neste catálogo de insólitas historias ateigadas de personaxes curiosos figuran, entre outras, a edificación do monumento máis grande do mundo dedicado a Stalin, obra de Otakar Svec, que se suicidou antes da inauguración; a ascensión e caída da estrela de cinema Lída Baarová, da que Goebbels se namorou perdidamente; os subterfuxios da sobriña de Franz Kafka para conservar o anonimato e fuxir do mito do escritor; a lenda da música checa Karel Gott; a historia da cantante Marta Kubisová, vetada polo réxime comunista e censurada vinte anos en radio e televisión; ou as orixes e evolución da saga familiar de Thomas Bata até se converter nunha das meirandes empresas de calzado do país. Deste xeito, o autor, a modo de escéptico cronista, conforma un retrato descarnado dende o réxime socialista até a presidencia de Václav Havel, deténdose nos acontecementos máis sobranceiros do pobo e na súa pelexa por librarse do imperio do medo, o autoritarismo, a sospeita como forma de vida, a mentira e a delación e, ao cabo, a represión dun goberno autoritario.

Twain, Mark, Unha historia detectivesca de dobre canón (*A Double Barrelled Detective Story*, 1902), trad. Antía Veres Gesto, Pontevedra: Faktoría K, col. Narrativa K, xullo 2018, 96 pp. (ISBN: 978-84-15250-96-8).

Mark Twain (pseudónimo literario de Samuel Langhorne Clemens, Monroe, Florida, 1835-Redding, Connecticut, 1910), aborda nesta novela ambientada en California en plena febre do ouro, unha sátira dun tipo de novela de detectives moi en voga na súa época, que seguía o modelo ideado por Arthur Conan Doyle. O argumento fai confluír dúas tramas. A primeira xira arredor de Archy Stillman, un mozo que aos dezaseis anos descobre que está dotado dunha calidade extraordinaria: é quen de empregar o seu olfacto coma se fose un sabuxo. Este don servirá para que a súa nai leve a cabo a vinganza do seu home, Jacob Fuller, quen, logo de casar con ela contra os desexos da súa adiñeirada familia, a maltratou e abandonou embarazada. A nai convence o seu fillo de que emprenda a busca do seu pai e destrúa a súa reputación. Decorridos cinco anos, nun campamento mineiro en California, Fetlock Jones, sobriño de Sherlock Holmes, mata o seu mestre Flint Buckner facendo estoupar a súa cabana. Como o detective Holmes está de visita, implícase no caso e chega a unha conclusión lóxica e meticulosa que contradí a elaborada

por Archy Stillman –que tamén vive nesa vila– tras empregar o seu olfacto, pero un inesperado xiro da historia fai que os seus métodos científicos se revelen ridículos. O relato pretende parodiar as tramas de intriga, feito que semella sustentar a cita inicial do texto: «Nunca deberíamos magoar a ninguén cando hai xente mirando».

Recensións:

- Diego Ameixeiras, “Sherlock Holmes en California”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “1.280 almas”, 28 setembro 2018, p. 6.

Comenta a recente tradución dunha das obras de Mark Twain, *Unha historia detectivesca de dobre canón*. Desenvólvese en terras californianas, concretamente nunha poboación mineira, conxugada coa miseria moral da época.

Wells, H. G., *Dos días do porvir (A Story of the Days to Come, 1899)*, trad. Alejandro Tobar, Santiago de Compostela: Editorial Hugin e Munin, col. XIX, nº 51, abril 2018, 136 pp. (ISBN: 978-84-946538-6-5).

O relato de anticipación *Dos días do porvir*, de Herbert George Wells (Bromley, 1866-Londres, 1946), apareceu inicialmente por entregas na revista literaria *The Pall Mall Magazine*, para logo pasar a formar parte da compilación de relatos e novelas de temática futurista e fantástica do autor intitulada *Tales of Space and Time* (1899). A historia ambiéntase na cidade de Londres, no século XXII, un lugar poboado por 30 millóns de persoas no que predomina o progreso tecnolóxico. Elizabeth, unha moza de boa familia, namórase de Denton, empregado nunha plataforma aérea, pero o pai dela oponse á relación por considerar que non é un bo partido. Desafiando o proxenitor e seducidos pola época vitoriana, a parella decide fuxir e instalarse no campo. Os primeiros días son idílicos, pero cando chega o mal tempo e uns cans vagabundos os ameazan, senten medo e acordan tornar á cidade. Sen cartos e sen traballo, vense obrigados a vivir dun humilde e escuro apartamento, lonxe dos altos edificios que predominan entre as clases altas. As desgrazas continúan, e o fillo froito da súa relación morre. Ao cabo atopan traballo dunha empresa onde se converten en escravos voluntarios a cambio de aloxamento, roupa e comida. Ao longo dos cinco capítulos nos que estrutura a trama, asistimos á experiencia dos protagonistas nun mundo no que predomina a división en estratos dunha sociedade alicerzada sobre criterios mercantilistas, que se caracteriza polo progreso tecnolóxico, a supremacía de valores como a mercadotecnia e os rendementos do capital, a masificación, a urbanización excesiva, a uniformidade cultural, lingüística, lúdica, gastronómica... A través da distopía, Wells diseña un posible mundo futuro dende posturas críticas que anulan o individuo.

Recensións:

- Javier Nogueira, “Os mundos de onte e de mañá”, *Diario de Pontevedra /El Progreso*, “Táboa Redonda”, n.º 133, 20 maio 2018, p. 5.

Dá conta da recente tradución dun dos autores imprescindibles da literatura universal, H.G. Wells. Grazas á editorial Hugin e Munin, acaba de publicarse unha edición en galego da obra *Dos días do porvir*.

- Xosé Feixó, “Con espírito crítico”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 673, “Libros”, 14 xuño 2018, p. VI *La Opinión*, “*Saberes*”, n.º 622, “Letras galegas”, 23 xuño 2018, p. 6.

Infórmase da tradución ao galego da obra *Dos días do porvir*, do coñecido autor británico H.G. Wells. A novela curta está editada por Hugin e Munin.

- Diego Ameixeiras, “Escravos dun vello futuro”, *La Voz de Galicia*, “*Fugas*”, “Libros”, “1.280 almas”, 17 agosto 2018, p. 6.

Achega unha pequena reflexión co contido do libro de H.G. Wells, obra traducida ao galego este ano, asemade, Diego Ameixeiras destaca a importancia de vincular o contido do libro, unha obra distópica por excelencia, coa situación actual.

Woolf, Virginia, *A señora Dalloway (Mrs. Dalloway, 1925)*, trad. Celia Recarey, Santiago de Compostela: Irmás Cartoné, outubro 2018, 224 pp. (ISBN: 978-84-948421-2-2). ■

Esta novela, a cuarta e máis coñecida de Virginia Woolf (Londres, 1882-Sussex, 1941), revolucionou a literatura do seu tempo polas técnicas narrativas empregadas pola autora, xa que a combinación do monólogo interior co estilo poético se considerou unha das máis importantes contribucións á narrativa moderna. Así mesmo presenta un narrador nada convencional que describe a acción en terceira persoa e ao mesmo tempo se introduce na intimidade dos distintos personaxes, de maneira que non existe un argumento convencional e a historia salta dos pensamentos dun a outro arredor dos seus recordos, momentos presentes, fantasías e esperanzas. O relato abrangue un día na vida de Clarissa Dalloway, unha muller de clase alta casada cun deputado conservador e nai dunha adolescente, na Inglaterra posterior á Primeira Guerra Mundial. A historia principia unha solleira mañá de xuño de 1923, cando Clarissa sae mercar flores para a festa que vai dar na súa residencia de Londres. Os pensamentos de Clarissa céntranse nos preparativos do evento, na reaparición dun vello amor, na mestura de cariño e estrañeza que lle produce a súa filla, na lembranza de Sally Seton, unha amiga da mocidade coa que tivo a súa primeira experiencia amorosa... A descrición do que ocupa a súa mente complementase e superponse coas reflexións dos demais personaxes: Peter Walsh, o antigo amor de Clarissa; Elizabeth, a súa filla; a anciá e conservadora lady Bruton; a señorita Kilman, a profesora de Elizabeth; Hugh Whitbread, amigo de Clarissa dende a infancia; ou o estoico Richard Dalloway, un home serio que, a pesar de darlle á súa familia todos os luxos dunha vida burguesa, non foi quen de satisfacer a Clarissa no amor. Todos eles, malia levaren vidas tranquilas, senten algún baleiro, algunha carencia emocional, algún soño non cumprido ou algo que lles queda por facer. A historia de Septimus Warren Smith, un veterano de guerra da clase traballadora, acada a mesma importancia ca de Clarissa. Pola súa perturbada mente pasan escenas coa súa esposa Lucrezia, a morte do seu amigo Evans no campo de batalla, as obras de Shakespeare e ideas misántropas e pesimistas que acabarán conducíndoo ao suicidio. A cea na casa da señora Dalloway constitúe o evento culminante do libro, pois nese momento únense as diferentes historias que se desenvolveron durante as horas previas, ao se reuniren os amigos nos que Clarissa estivo pensando todo o día. Tamén é entón cando conclúe a historia de Septimus, pois o doutor Bradshaw informa os demais do suicidio. A obra dálles voz aos sentimentos íntimos das mulleres, as súas sensacións e posicións con respecto a temas como o amor, a sexualidade

heterossexual e homossexual, o matrimonio, o conservadorismo ou a morte, ademais de ofrecer unha imaxe completa da estrutura social da sociedade inglesa de entreguerras. Foi adaptada ao cinema en 1997 pola directora feminista holandesa Marleen Gorris, ademais de inspirar a novela *As horas* (1999), de Michael Cunningham, tamén levada ao cine.

Zweig, Stefan, *Momentos estelares da humanidade* (*Sternstunden der Menschheit*, 1927), trad. Laureano Araujo, Pontevedra: Faktoría K, col. Ágora K, xullo 2018, 376 pp. (ISBN: 978-84-16721-20-7). ■

Segundo explica no prólogo que abre o volume, Stefan Zweig (Viena, 1881-Petrópolis, 1942) reuniu neste volume catorce acontecementos estelares moi diversos da historia, que compartan o elemento común de virar o curso dos feitos grazas á decisiva intervención de alguén. O autor mestura a realidade cos recursos da ficción e constrúe as atmosferas destes episodios recreando os detalles e os aspectos dramáticos e os conflitos dos personaxes. Zweig bota man do concepto pictórico de «miniatura» para se referir ao estudo deses instantes decisivos da historia que «resplandecentes e inalterables como estrelas, brillan sobre a noite do efémero». O itinerario pola historia principia con Cicerón, no ano 44 AEC, cando foi vítima do segundo triunvirato romano. Tras deste episodio o autor aborda a caída de Bizancio en 1453; a descuberta de Núñez de Balboa en 1513, o primeiro católico que contemplou o Océano Pacífico dende a súa costa oriental; a revelación de Händel tras a creación do Mesías en 1741 e logo de sufrir un derramo cerebral; a composición, nunha noite, da Marsellesa, en 1792; a derrota de Napoleón en Waterloo en 1815; os pesares amorosos dun septuaxenario Goethe o 5 de setembro de 1823; a caída en desgraza do propietario das terras de El Dorado, J.A. Suter, que perdeu California pola febre do ouro; o indulto in extremis de Dostoiévski en 1849 momentos antes de ser executado polos rifles do tsar; os avatares de Cyrus W. Field, que en 1858 comunicou por vez primeira Europa e América a través dun cable telegráfico; a representación en tres escenas dos días finais de León Tolstoi en 1910; a carreira suicida de Robert Falcon Scott en 1912 por ser o primeiro en plantar a súa bandeira na Antártida; a viaxe en tren de Lenin en 1917 dende o seu exilio suízo até a Rusia revolucionaria. O último dos feitos ten como protagonista o presidente estadounidense Woodrow Wilson, quen loitou ao final da Primeira Guerra Mundial, en 1919, por conseguir unha paz duradeira que se frustrou.

Recensións:

- Ramón Nicolás, “Stefan Zweig tira de talento”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “Galego”, 7 agosto 2018, p. 8.

Dáse conta da publicación á lingua galega dun autor recoñecido como é Stefan Zweig, cuxa obra *Momentos estelares da humanidade*, está traducida por Laureano Araujo para a editorial Faktoría K de Libros.

Referencias varias:

- Manuel Veiga Taboada, “As tres ou catro vidas de Stefan Zweig”, *Diario de Pontevedra/ El Progreso*, “Táboa Redonda”, n.º 160, 2 decembro 2018, pp. 2-3.

Fálase da importancia que tivo o autor Stefan Zweig, que ademais de ser un excelente

narrador, tamén ocupou a faceta de biógrafo cunha destacada produción. Destaca a influencia de Zweig no teatro, xa que o dramaturgo, Antonio Tabares escribe un drama, *Unha hora na vida de Stefan Zweig*, representado pola compañía Lagarta Lagarta, cuxa representación de Zweig é levado a cabo por Ernesto Chao.

Zweig, Stefan, *Novela de xadrez (Die Schachnovelle, 1944)*, trad. Patricia Buxán e Saleta Fernández, Santiago de Compostela: Irmás Cartoné, xuño 2018, 88 pp. (ISBN: 978-84-945411-9-3).

A editorial Irmás Cartoné recuperou esta tradución de Stefan Zweig (Viena, 1881-Petrópolis, 1942), que xa fora publicada en 2004 pola editorial Ir Indo. As tradutoras do orixinal alemán realizaron nesta nova edición unha revisión do texto. A trama céntrase nunha viaxe ao bordo dun transatlántico de Nova York a Buenos Aires, cando un grupo de pasaxeiros, ao se decatarse de que entre eles se atopa Mirko Czentovič, o campión mundial de xadrez, deciden retalo. Czentovič dá mostras abundas da súa superioridade vencendo todas as partidas até que, de súpeto, intervén un misterioso personaxe, o señor B., un nobre vienés que afirma levar vinte anos sen ver un taboleiro e, porén, se mostra disposto a enfrontarse ao célebre xadrecista. A noite antes da partida, B. conta a súa historia e o motivo que o leva a aceptar o reto: é unha vítima do nazismo e foi torturado cando o someteron a un illamento absoluto ao que sobreviviu grazas a atopar por casualidade un manual de xadrez. Deste modo conseguiu escapar da loucura, pois centrou a súa atención no xogo e argallou centos de partidas mentalmente. Zweig despreza deste xeito, a través da ficción, unha análise que pon de relevo o lado máis inhumano das persoas sometidas a situacións extremas, utilizando o xogo do xadrez como metáfora da vida. A novela salienta tamén por incluír referencias ao tratamento desapiadado que recibiron os intelectuais por parte do nazismo. Considerada por moitas voces críticas a obra mestra do autor, a novela foi escrita entre 1938 e 1941, cando Zweig se atopaba exiliado no Brasil tras fuxir do IIIº Reich. Foi o derradeiro escrito que o autor austríaco deu ao prelo días antes de suicidarse, e publicouse de xeito póstumo.

Recensións:

- Diego Ameixeiras, “Xaque mate ao fascismo”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “1.280 almas”, 24 agosto 2018, p. 6.

Publícase a tradución ao galego da obra, *Novela de xadrez*, do autor austríaco Stefan Zweig (1881-1942), quen introduce nesta novea o horror ou a infamia, acompañados dunha crítica ao nazismo e mostrando unha sutil recreación.

Referencias varias:

- Manuel Veiga Taboada, “As tres ou catro vidas de Stefan Zweig”, *Diario de Pontevedra/ El Progreso*, “Táboa Redonda”, n.º 160, 2 decembro 2018, pp. 2-3.

Fálase da importancia que tivo o autor Stefan Zweig, que ademais de ser un excelente narrador, tamén ocupou a faceta de biógrafo cunha destacada produción. Destaca a influencia de Zweig no teatro, xa que o dramaturgo, Antonio Tabares escribe un drama, *Unha hora na vida de Stefan Zweig*, representado pola compañía Lagarta Lagarta, cuxa representación de Zweig é levado a cabo por Ernesto Chao.

Zweig, Stefan, *A impaciencia do corazón (Ungehduld des Herzens, 1939)*, trad. Rosa Marta Gómez Pato, Santiago de Compostela: Editorial Hugin e Munin, col. XX, nº 55, outubro 2018, 447 pp. (ISBN: 978-84-948805-8-2). ■

Esta novela de Stefan Zweig (Viena, 1881-Petrópolis, 1942), escrita orixinalmente en alemán, céntrase no tema da paixón, achegando a través da ficción unha análise exhaustiva deste complexo sentimento e os conflitos que suscita nos personaxes. Ábrese cun prólogo que pon en práctica o clásico recurso da historia atopada, pois o autor implícito detalla o seu encontro en 1938 co laureado militar e heroe de guerra Anton Hofmiller. O groso do relato, na voz deste, céntrase no relato do que se agocha tras o seu heroísmo, no peso que carga sobre a súa conciencia. Deste xeito, o discurso retrocede até 1914, cando Anton Hofmiller tiña 25 anos e era un pobre pero aposto tenente do corpo de ulanos destinado nunha aburrída vila de provincias entre Viena e Budapest. Alí entra en contacto con Lajos von Kekesfalva, un adañeirado empresario que vive nun castelo coa súa filla Edith, paralítica por mor dunha enfermidade, o cal se converte no xermolo da traxedia e nun nobelo que se vai enredando ao redor dos dous protagonistas por mor da paixón. Enfrontado dende entón á dor allea, o tenente cae progresivamente nunha relación de dependencia emocional que non logra controlar, e na que inflúe en boa medida a súa permanente necesidade de aprobación, afecto e éxito, tanto nos círculos sociais coma cos seus amigos no cuartel. O seu ego impídelle ver as consecuencias do seu comportamento nunha rapaza con ganas de curar e ser feliz que se aferra a un amor non correspondido e encárao coa súas propias eivas persoais. Ao longo da novela a actitude de Hofmiller conta co contraste da entrega absoluta e sincera do responsable da saúde de Edith, o doutor Condor, casado cunha antiga paciente cega á que non foi quen de curar. A historia está ambientada en 1914, nos meses previos á I Guerra Mundial, acolle a descrición da atmosfera de preguerra e a decadencia do Imperio Austro-Húngaro, e chega ao seu punto culminante ao mesmo tempo que Francisco Fernando é asasinado en Saraxevo. Esta obra recibiu unha subvención da Xunta de Galicia na convocatoria de axudas para a tradución de 2017.

Recensións:

- Manuel Veiga Taboada, “As tres ou catro vidas de Stefan Zweig”, *Diario de Pontevedra/ El Progreso*, “Táboa Redonda”, n.º 160, 2 decembro 2018, pp. 2-3.

Fálase da importancia que tivo o autor Stefan Zweig, que ademais de ser un excelente narrador, tamén ocupou a faceta de biógrafo cunha destacada produción. Destaca a influencia de Zweig no teatro, xa que o dramaturgo, Antonio Tabares escribe un drama, *Unha hora na vida de Stefan Zweig*, representado pola compañía Lagarta Lagarta, cuxa representación de Zweig é levado a cabo por Ernesto Chao.